

Politiske konfliktlinjer og konservative partier

En komparativ studie av fire partier

Espen Stridsklev Fethi

Masteroppgave ved institutt for statsvitenskap

UNIVERSITETET I OSLO

Vår 2014

Politiske konfliktlinjer og konservative partier

En komparativ studie av fire partier

© Espen Stridsklev Fethi

2014

Antall ord: 33610

Politiske konfliktlinjer og konservative partier

En komparativ studie av fire partier

Espen Stridsklev Fethi

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne oppgaven belyser fire prominente konservative partiers plasseringer på fire sentrale konfliktlinjer i statsvitenskapen. Oppgaven tar for seg likhetene og ulikhetene mellom de konservative partiene, og prøver å forklare ulikhetene basert på empirien som foreligger. Empirien støtter seg til partiprogramanalyser av de fire konservative partienes vektlegging på konfliktlinjene. Forskjellene og ulikhetene illustreres gjennom det brede tidsaspektet analysert på bakgrunn av partiprogrammene (1945-2009).

Konfliktlinjene er basert på det som i statsvitenskapen omtales som «ny og gammel» politikk. Disse konfliktlinjene danner grunnlaget for teorien i oppgaven. De fire partiene oppgaven tar for seg belyses med en gjennomgang av deres politiske historie og profil. Det brede spekteret som er konservatisme belyses også.

Oppgaven utleder hypoteser som vil testes i oppgavens empirikapitler. Disse hypotesene baserer seg på partienes absolutte plasseringer på konfliktlinjene, og vil se på partienes plasseringer opp mot hverandre. For å undersøke partienes plasseringer i en nasjonal kontekst i større grad, inngår de fire konservative partienes respektive hovedkonkurrenter på venstresiden i det nasjonale partisystemet i analysen. Resultatene vises gjennom figurer og tabeller som belyser retninger, vektlegging, forskjeller og tidstrender. Resultatene danner også grunnlaget for hypotesetestingen. Det vil foreligge oppsummerende betraktninger om resultatene som foreligger, både for hver konfliktlinje, og hvert parti.

De forskningsmetodologiske kravene som ligger til grunn vil belyses i oppgavens metodekapittel. Spesielt vektlegges metodene rundt partiprogram-prosjektet som danner grunnlaget for oppgavens empiri.

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært en lærerik og interessant opplevelse. Den største æren for det tilegner jeg min veileder, professor Oddbjørn Knutsen. Hans brede kunnskap om konfliktlinjer, partiers historie, og partiprogrammer har vært uvurderlig for gjennomføringen av denne oppgaven. Hans veiledning, interesse for prosjektet, og gode innspill er noe jeg setter stor pris på. Han skal også ha takk for sitt innspill om bruken av partiprogrammer for å belyse oppgavens overordnede tema.

En stor takk rettes også til min familie, og da spesielt til mor og far. Takk for den gode støtten dere har gitt under denne prosessen. En spesiell takk rettes til min kjære mormor på 85 år for de ukentlige telefonsamtalene hver lørdag gjennom seks studieår.

Til sist vil jeg rette en takk til henholdsvis Vidar og Emil for gode faglige og ikke-faglige diskusjoner under de mange kaffepausene på Blindern.

Alle feil og mangler i denne oppgaven er mitt eget ansvar, og ingen andres.

Oslo, 17. mai 2014.

Espen Stridsklev Fethi.

Innholdsfortegnelse

© Espen Stridsklev Fethi.....	IV
Sammendrag.....	V
Forord.....	VII
Innholdsfortegnelse.....	IX
Liste over tabeller og figurer.....	XII
1 Introduksjon.....	1
1.1 Innledning.....	1
1.2 Disposisjon for oppgaven.....	3
2 Teori.....	5
2.1 Introduksjon.....	5
2.2 Konservatisme – ideologi og historie.....	5
2.2.1 Konservatisme som politisk retning.....	7
2.2.2 Den moderne konservatismen.....	9
2.3 De fire partiene.....	10
2.3.1 Høyre (Norge).....	10
2.3.2 Det republikanske parti (USA).....	12
2.3.3 Det konservative parti (Storbritannia).....	14
2.3.4 CDU/CSU - Christlich Demokratische Union / Christlich-Soziale Union (Tyskland).....	17
2.4 Gammel og ny politikk.....	20
2.4.1 Post-materialisme.....	21
2.4.2 Økonomisk høyre-venstre.....	22
2.4.3 Religiøs-sekulær.....	23
2.4.4 Frihetlig-autoritær.....	25
2.4.5 Den grønne dimensjonen (vekst-vern).....	27
2.5 Hypoteser.....	29
2.5.1 Dimensjonshypoteser.....	29
2.5.2 Partihypoteser.....	33
3 Metode.....	38
3.1 Introduksjon.....	38

3.2	Innholdsanalyse	38
3.2.1	Validitet og reliabilitet i innholdsanalyse.....	39
3.3	Validitet og reliabilitet i forskningsmetode	40
3.4	Manifesto-tilnærmingen	41
3.4.1	Manifesto Research Group.....	41
3.4.2	Hva skal måles?.....	41
3.4.3	Partiprogramtilnærmingen	43
3.4.4	Koding.....	45
3.4.5	Viktighetstilnærmingen i MRG.....	47
3.4.6	Validitet og reliabilitet	48
3.4.7	Kritikk mot Manifesto-tilnærmingen	51
3.4.8	Alternativer: Ekspertvurderinger og datakoding.....	54
3.5	Operasjonalisering av dimensjonene	56
3.5.1	Økonomisk høyre-venstre	57
3.5.2	Religiøs-sekulær.....	59
3.5.3	Frihetlig-autoritær	59
3.5.4	Den grønne dimensjonen.....	61
4	En sammenlignende analyse av de konservative partiene langs konfliktlinjene	63
4.1	Introduksjon.....	63
4.2	Økonomisk høyre-venstre: Plassering langs konfliktlinjen.....	63
4.2.1	Empirisk analyse	63
4.2.2	Oppsummering økonomisk høyre-venstre	65
4.3	Religiøs-sekulær: plassering langs konfliktlinjen.....	68
4.3.1	Empirisk analyse	68
4.3.2	Oppsummering religiøs-sekulær	69
4.4	Frihetlig-autoritær: plassering langs konfliktlinjen	71
4.4.1	Empirisk analyse	71
4.4.2	Frihetlig-autoritær kortversjon	73
4.4.3	Oppsummering frihetlig-autoritær	74
4.5	Den grønne dimensjonen: plassering langs konfliktlinjen	76
4.5.1	Empirisk analyse	76
4.5.2	Oppsummering for den grønne dimensjonen.....	77
5	De konservative partiene og deres hovedmotstandere på konfliktlinjene.....	79

5.1	Introduksjon.....	79
5.2	Norge: Høyre-Arbeiderpartiet	79
5.2.1	Empirisk analyse	79
5.2.2	Norge: Oppsummering	80
5.3	USA: Det republikanske parti-Det demokratiske parti.....	84
5.3.1	Empirisk analyse	84
5.3.2	USA: Oppsummering	84
5.4	Storbritannia: Det konservative parti-Labour.....	88
5.4.1	Empirisk analyse	88
5.4.2	Storbritannia: Oppsummering	89
5.5	Tyskland: CDU/CSU-SPD	92
5.5.1	Empirisk analyse	92
5.5.2	Tyskland: Oppsummering	93
6	Konklusjon	96
	Litteraturliste	100
	Vedlegg 1	106
	Vedlegg 2	112

Liste over tabeller og figurer

Tabeller

Tabell 3.1 Venstreøkonomiske MRG-variabler.....	58
Tabell 3.2 Høyreøkonomiske MRG-variabler.....	58
Tabell 3.3 Sekulære MRG-variabler.....	59
Tabell 3.4 Religiøse MRG-variabler.....	59
Tabell 3.5 Frihetlige MRG-variabler (fullversjon).....	60
Tabell 3.6 Autoritære MRG-variabler (fullversjon).....	60
Tabell 3.7 Frihetlige MRG-variabler (kortversjon).....	60
Tabell 3.8 Autoritære MRG-variabler (kortversjon).....	61
Tabell 3.9 Vernvariabler i MRG.....	61
Tabell 3.10 Vekstvariabler i MRG.....	61
Tabell 4.1 Gjennomsnittsfrekvens for de fire partiene på konfliktlinjene	63
Tabell 5.1 Gjennomsnittsfrekvens Høyre-Arbeiderpartiet.....	79
Tabell 5.2 Differanse Høyre-Arbeiderpartiet.....	79
Tabell 5.3 Gjennomsnittsfrekvens Det republikanske parti-Det demokratiske parti.....	83
Tabell 5.4 Differanse Det republikanske parti-Det demokratiske parti.....	84
Tabell 5.5 Gjennomsnittsfrekvens Det konservative parti-Labour	87
Tabell 5.6 Differanse Det konservative parti-Labour.....	87
Tabell 5.7 gjennomsnittsfrekvens CDU/CSU-SPD	91
Tabell 5.8 Differanse CDU/CSU-SPD.....	91

Figurer

Figur 4.1 Økonomisk høyre-venstre 1945-2009.....	64
Figur 4.2 Religiøs-sekulær 1945-2009.....	68
Figur 4.3 Frihetlig-autoritær fullversjon 1945-2009.....	71
Figur 4.4 Frihetlig-autoritær kortversjon 1945-2009.....	73
Figur 4.5 Vekst-vern 1945-2009.....	76
Figur 5.1 Høyre-Arbeiderpartiet Økonomisk høyre-venstre	81
Figur 5.2 Høyre-Arbeiderpartiet Religiøs-Sekulær	81
Figur 5.3 Høyre-Arbeiderpartiet Frihetlig-autoritær fullversjon.....	82
Figur 5.4 Høyre-Arbeiderpartiet Vekst-vern.....	82
Figur 5.5 Det republikanske parti-Det demokratiske parti Økonomisk høyre-venstre.....	84
Figur 5.6 Det republikanske parti-Det demokratiske parti Religiøs-sekulær.....	85
Figur 5.7 Det republikanske parti-Det demokratiske parti Frihetlig-autoritær fullversjon.....	85
Figur 5.8 Det republikanske parti-Det demokratiske parti Vekst-vern.....	86
Figur 5.9 Det konservative parti-Labour Økonomisk høyre-venstre.....	88
Figur 5.10 Det konservative parti-Labour Religiøs-sekulær.....	89
Figur 5.11 Det konservative parti-Labour Frihetlig-autoritær fullversjon.....	89
Figur 5.12 Det konservative parti-Labour Vekst-vern.....	90
Figur 5.13 CDU/CSU-SPD Økonomisk høyre-venstre.....	92
Figur 5.14 CDU/CSU-SPD Religiøs-sekulær.....	92
Figur 5.15 CDU/CSU-SPD Frihetlig-autoritær fullversjon.....	93
Figur 5.16 CDU/CSU-SPD Vekst-vern.....	93

1 Introduksjon

1.1 Innledning

For å forstå konservatismen og dens tilnærming til politikk og samfunn må man foreta en reise gjennom den politiske historien. I motsetning til håndfaste ideologier som liberalisme og sosialisme, så har ikke konservatismen en ren politisk forankring. Konservatismen kan forstås som en samfunnstenkning som baserer seg i større grad på verdier og betraktninger om samfunnet, både nasjonalt og internasjonalt.

Jeg vil i denne oppgaven foreta et dypdykk inn i fire konservative partiers ideologi, og se på hvilke faktorer som forklarer likheter og ulikheter ved disse fire partiene. De fire konservative partiene er følgende:

- Høyre (Norge)
- Det republikanske parti (USA)
- Det konservative parti (Storbritannia)
- CDU/CSU (Tyskland)¹

Oppgavens overordnede problemstilling er følgende:

Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de konservative partiene i de fire landene, og hva kan forklare disse forskjellene?

Denne problemstillingen er valgt på bakgrunn av konservatismens brede spekter. Jeg er ute etter å forklare likheter og ulikheter på bakgrunn av de faktorene som former de fire partienes politiske ståsted. Oppgavens overordnede tema er valgt grunnet flere faktorer. Jeg syntes konservatisme som ideologi er et svært spennende tema, spesielt siden ideologien ikke er rent politisk forankret, i forhold til liberalisme og sosialisme. Samtidig så er konservatismens brede spekter sett i lys av det politiske landskap kanskje hovedgrunnen til at jeg velger å skrive denne oppgaven. Dette er godt illustrert ved de utallige formene for konservatisme som man finner i dagens politiske verden, som igjen viser det brede spennet som faller inn under

---

¹ CSU er CDU sitt søsterparti, og opererer kun i Bayern-regionen sør i Tyskland.

denne ideologien. Samtidig så er interessen for politisk teori og historie også en medvirkende faktor. Valget av de fire partiene er gjort grunnet en interesse for komparativ politikk, så vel som vest-europeisk og amerikansk politikk. Valget av Det republikanske parti i USA begrunnes ved landets brede ideologiske spekter, godt illustrert ved landets to-partisystem. Partiet favner om alt fra svært moderate republikanere, til de ultrakonservative religiøse langt ute på høyresiden. Valget av henholdsvis Det konservative parti i Storbritannia, og CDU/CSU i Tyskland er grunnet deres posisjon i to av Europas ledende maktfaktorer. Begge partiene har vært maktfaktorer i utformingen av politikken i de to respektive landene i etterkrigstiden. Samtidig så har Toryene² i Storbritannia en dyp forankring i den samfunnsmessige overklassen. I Tyskland gjør CDU/CSU sin kristenkonservative forankring det til et svært interessant case. Valget av Høyre i Norge er for å gi oppgaven en norsk og skandinavisk forankring.

Oppgavens metodologiske forankring vil være en kvantitativ innholdsanalyse av de fire respektive partienes partiprogrammer. Partiprogrammene er gjort tilgjengelig av Manifesto Research Group/Comparative Manifestos Project (MRG/CMP)³, og deres datasett vil være oppgavens grunnfjell. MRG sitt formål har vært å studere partiprogrammer. Prosjektet har analysert og kodet partiprogrammer ved nasjonale valg i over 50 land siden slutten av andre verdenskrig (1945). For å gjøre oppgavens metodologiske natur mer oversiktlig, så vil jeg se på tiår. Dette vil si at jeg vil slå sammen partiprogrammer til tiårskutt. For eksempel vil 1940-tallet bestå av årene 1945-1949, 1950-tallet vil bestå av årene 1950-1959 og videre frem til 2000-tallet. Videre vil de fire respektive partiene bli analysert i lys av fire ulike dimensjoner. Disse dimensjonene er direkte knyttet til samfunnsmessige og politiske faktorer som er forankret i den statsvitenskapelige litteraturen. De fire dimensjonene er som følger:

- Økonomisk høyre-venstre
- Religiøs-sekulær
- Frihetlig-autoritær
- Vekst-(miljø)vern/grønn dimensjon

---

² Tory er et mye brukt begrep på Det konservative partiet og deres velgere.

³ Omtales som MRG i denne oppgaven.

Disse fire dimensjonene er knyttet til det man i den statsvitenskapelige litteraturen omtaler som «gammel og ny politikk». Den økonomiske høyre-venstredimensjonen og den religiøse-sekulære dimensjonen går inn under «gammel politikk». Den frihetlige-autoritære dimensjonen og den grønne dimensjonen går inn under «ny politikk» (Knutsen & Kumlin 2005: 125). Oppgavens basis vil se på i hvilken grad de fire konservative partiene legger vekt på de nevnte dimensjonene i deres partiprogrammer, og eventuelt hvilke trender man finner i tiden fra andre verdenskrig frem til 2000-tallet.

Konkretiseringen av dimensjonene blir gjort på bakgrunn av MRG sine variabler. MRG har flerfoldige variabler som samsvarer med de fire dimensjonene som partiene vil bli sett i lys av. Valg av variabler vil det bli redegjort for senere i oppgaven.

1.2 Disposisjon for oppgaven

Kapittel 2 vil være oppgavens teori – og hypotesekapittel. I dette kapittelet vil jeg knytte oppgavens dimensjoner til «old politics» og «new politics», og gjøre rede for den litteraturen som former grunnlaget for oppgaven. De fire konfliktdimensjonene som oppgaven tar for seg vil presenteres på en bred måte. Dette inkluderer hvilken plass dimensjonene har i den statsvitenskapelige litteraturen, og et resonnement om deres historiske posisjon. Jeg skal også ta for meg konservatisme og hva som kjennetegner konservative partier. Jeg vil forsøke å redegjøre kort for konservatismens historie, hvor jeg legger vekt på de ulikhetene som former grunnlaget for denne oppgaven. Videre vil jeg gå løs på de fire ulike partiene jeg har valgt å ta for meg i denne oppgaven. Partienes historie og ideologi vil belyses, så vel som eksterne faktorer som de respektive landenes politiske sammensetning og kultur. Videre vil det foreligge en diskusjon som knytter de fire partienes politiske profil til dimensjonene i oppgaven. Til slutt vil det presenteres hypoteser som omhandler de temaene som blir gjennomgått i dette kapittelet.

Kapittel 3 vil være oppgavens metodekapittel. I dette kapittelet skal det redegjøres for Manifesto-tilnærmingen, og bruken av datasettet. Mer spesifikt så vil dette si hvordan dimensjonene skal måles. Det vil også bli redegjort for noe av kritikken som har vært rettet mot MRG. Videre vil dette kapittelet omtale validiteten og reliabiliteten til datasettet, og datasettets innsamlingsprosess og koding. Tidsaspektet i undersøkelsen vil også bli debattert her. Plasseringene vil måles både absolutt og i forhold til de andre partiene. Scorene til de fire partiene vil bli sammenlignet, og det vil foreligge en drøfting rundt disse resultatene. I tillegg

til dette vil oppgaven se på de fire konservative partiene isolert opp mot hovedkonkurrentene på venstresiden i de fire respektive landene.. Dette vil gjøres ved å se på differansen i plasseringene på de fire dimensjonene i de fire landene mellom de to konkurrerende partiene i det respektive landet.

Kapittel 4 vil være oppgavens empirikapittel. Dette vil være det beskrivende og hypotesetestende kapittelet. Her skal hver enkelt dimensjon beskrives og de kvalitative hypotesene som er lagt frem i kapittel 2 skal testes. De målene som det har blitt redegjort for i kapittel 3 skal prøves i dette kapittelet. Dette kapittelet har hovedfokus på partienes målinger opp mot hverandre på de fire dimensjonene denne oppgaven tar for seg.

Kapittel 5 skal ta for seg de fire konservative partienes absolutte plassering i en nasjonal kontekst. Dette gjøres ved en komparativ sammenligning med de fire konservative partienes respektive hovedkonkurrenter på venstresiden i en nasjonal kontekst. Disse partiene vil være Arbeiderpartiet i Norge, Demokratene i USA, Labour i Storbritannia og SPD i Tyskland

Kapittel 6 skal være oppgavens konklusjonskapittel. Oppgavens resultater vil redegjøres for i dette kapittelet. Det vil foreligge en beskrivende konklusjon på oppgavens overordnede problemstilling basert på de resultatene som foreligger.

2 Teori

2.1 Introduksjon

Dette kapitlet vil belyse teorien og historien som ligger til grunn for oppgavens videre analyse. Kapittel 2.1 vil belyse konservatismen. Det vil bli lagt fokus på konservatismens ideologi og historie. I underkapittel 2.1.1 og 2.1.2 vil fokuset ligge på henholdsvis konservatismen som politisk retning, og den moderne politiske konservatismen. Dette gjøres for å legge grunnlaget for oppgavens ideologiske bakteppe, og for å danne en bro til de fire konservative partiene denne oppgaven vil belyse. Kapittel 2.2 tar for seg de fire respektive partiene i oppgaven. Fokuset vil ligge på partienes generelle historie og nasjonale politiske forhold. Kapittel 2.3 omhandler de fire konfliktlinjene/dimensjonene som de fire konservative partiene skal analyseres i lys av. I forkant av presentasjonen av de fire dimensjonene foreligger det en introduksjon som omhandler gammel og ny politikk, samt hvilken plass disse har i den statsvitenskapelige litteraturen. Kapittel 2.4 tar for seg hypotesene. Dette underkapittelet er delt inn i to deler, som hver utleder hypoteser. Den første delen tar seg for de fire respektive partienes plassering på de fire dimensjonene. Hypotesene vil lages ut i fra dette. Disse hypotesene baserer seg på partienes nasjonale absolutte posisjon. Den andre delen vil inneholde hypoteser som sammenligner de fire partienes posisjon på de fire dimensjonene. Ved å gjøre det på denne måten vil man legge et stabilt grunnlag for metode – og empirikapitlene senere. Samtidig får man et hypotesegrunnlag som favner om det brede spekteret i denne oppgaven.

2.2 Konservatisme – ideologi og historie

Store Norske Leksikon⁴ definerer konservatisme som følgende:

«1) livsholdning som vil bevare og bygge videre på nedarvede verdier, og stiller seg avvisende til endringer som kan ødelegge disse, eller 2) politisk tankeretning eller ideologi som utvikler denne konservative livsholdning videre til en generell filosofi om samfunnslivet»

Definisjonen gir et konsist bilde av tankegodset som konservatismen består av, og gir grobunn for ideologiens tradisjonelle ståsted. Definisjonen illustrerer samtidig konservatismens hierarkiske måte å betrakte samfunnet på. Konservatismen anses for å være

---

⁴ Store Norske Leksikon: <http://snl.no/konservatisme>

en politisk filosofisk doktrine. Doktrinen går ut på å jobbe for å bevare samfunnet, og står i opposisjon til store samfunnsmessige endringer (Allison 2009). Dette illustrerer godt dualismen som en finner i konservatismen. Som ideologi er den i større grad rettet mot individuelle samfunnsbetraktninger i forhold til liberalismen og sosialismen. Den konservative ideologien er vanskelig å definere, i motsetning til liberalisme eller sosialisme. Det er to grunner til dette: 1) Konservative tenkere og politikere har en tendens til å definere seg selv som pragmatiske opponenter av generelle teorier, og 2) Konservative programmer har gjennomgått større endringer, enn andre politiske gruppers doktriner (von Beyme 1985: 48). Det har dog vært flere forsøk på å prøve å forklare hva som kjennetegner konservative idéer. Disse inkluderer bl.a. troen på religion, det tradisjonelle liv, orden i samfunnet, privat eiendomsrett, frihet og rettigheter. Religion har alltid spilt en viktig rolle for konservatismen og dens partier, både i det protestantiske nord, og det katolske sør i Europa. Det er et stort fokus på at endring og reform er ikke er paralleller, og at sakte endring er den beste løsning for bevaringen (von Beyme 1985: 49).

Konservatismen ser på hvert enkelt menneske som unikt og annerledes enn andre mennesker (Røe Isaksen 2008: 11) Konservatismen går i større grad på synet man har på samfunnsmessige forhold, og hvilken retning som er det beste for samfunnet. Konservatismen har sitt utgangspunkt i tradisjonalisme, nærmere bestemt respekten for tradisjon. Tradisjonsbegrepet er omfattende. Kort resonnert baserer dette seg på respekten for normer, institusjoner, og lover i samfunnet. Et kjent uttrykk for konservatismen er «å forandre for å bevare». Dette går inn på den generelle konservative betraktningen om styresett og samfunn. Ønsket er gradvise endringer som bygger på tidligere verdier og tankesett i samfunnet. Synet på samfunnet er vitalt i konservatismen. Siden samfunn hele tiden vil være i endring, samtidig som det er forskjeller i ulike samfunn, så vil det aldri være en fasit på hva som er allment riktig for et samfunn.⁵

Høyre-politiker og nåværende kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen hevder konservatismen ikke er en ideologi i normal forstand. Røe Isaksen begrunner dette med følgende:

«Fordi konservatismen tar utgangspunkt i det reelt eksisterende samfunn, ikke utopier eller abstraksjoner» (Isaksen 2010). Videre ser Røe Isaksen på konservatismen som et sett med antagelser, som deles inn i fem faktorer:

---

⁵ Store Norske Leksikon <http://snl.no/konservatisme>

- 1) *Menneskelig imperfeksjon*: Konservativer antar mennesket er imperfekt fra naturens side, og som følge av dette er utopier som et perfekt samfunn umulig å oppfylle. Dette synet har røtter i den kristne arvesynden, som sier at mennesket fra fødselen av er disponert både for godt og ondt
- 2) *Begrenset fornuft*: Menneskets fornuft er begrenset. Samfunnet er for komplekst til at noen enkeltperson kan få full oversikt, samtidig som menneskets virkeområde er begrenset av natur. Det finnes absolutte barrierer for hva vi kan oppdage, finne ut av, og få oversikt over.
- 3) *Verdien av institusjoner*: Konservativer har en tro på at oppsamlet visdom hviler i samfunnets institusjoner. Å ta til seg samfunnets etablerte tradisjoner og normer er viktig for mennesket. Menneskets natur er drevet av instinkter, derfor er det viktig at institusjonelle normer er til stede.
- 4) *Tradisjon, vane og fordommer*: Burke argumenterer for at mennesket bør sette sin lit til vaner.
- 5) *Respekt for historien og kulturell egenart*: Mange verdifulle institusjoner er verken resultat av kontrakter eller naturlige rettigheter, men av historisk utvikling. Grupper og samfunn utvikler seg ulikt, noe som medfører at institusjonene også vil være forskjellige (Røe Isaksen 2010).

2.2.1 Konservatisme som politisk retning

Det konservative tankesettet har røtter tilbake til antikken. Den greske filosofen og naturforskeren Aristoteles regnes for å være blant de tidligste konservative tenkerne. En annen markant personlighet som regnes for å være blant de tidligste konservative var den romerske politiske tenkeren Marcus Tullius Cicero.⁶

Det var først på 1700-tallet konservatismen oppstod som en politisk retning. Konservatismens opprinnelse tilegnes motstanden mot den franske revolusjonen (1789-1799). Den kjente britiske politikeren Edmund Burke anses for å være grunnleggeren.⁷ Burkes tanker om den franske revolusjonen, nedskrevet i «*Reflections on the Revolution in France*» (1790), regnes for å være starten på den politiske moderne konservatismen. Burke fryktet at de revolusjonære ville rive ned staten, slik at den måtte bygges på nytt, og slo samtidig et slag for at de tradisjonelle verdiene og normene var det beste statsapparatet. Burke mente den

---

⁶ Britannica Online Encyclopedia <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/133435/conservatism>

⁷ Britannica Online Encyclopedia <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/133435/conservatism>

franske revolusjonen ikke tok hensyn til menneskets natur, harmonien i samfunnslivet, og statsstyrelsen. Prinsipper som satte alle menneskelige hensyn til side fikk løpe fritt, og dette var ødeleggende for samfunnsharmonien (Uthaug 2013). Konservatisme kjempet for den tradisjonelle kontinuiteten som stod i fare for å bli ødelagt under den franske revolusjonen (von Beyme 1985: 46).

Selv om Burke anses for å være konservatismens grunnlegger, var han ikke konservativ som politisk aktiv. Burke var medlem av Whig-partiet, som var forløperen til det britiske liberale partiet.⁸ Det var dog hans tanker om samfunnet som gjorde at han har fått sin posisjone i den politiske historien. Det må tas i betraktning at Burke opererte i en tid med større klasseskiller enn i dagens samfunn. Den industrielle revolusjonen hadde ikke inntruffet på slutten av 1700-tallet. Ergo så hadde man ikke den økende ekspansjonen av arbeiderklassen som senere skulle være med på å endre maktbalansen i det politiske samfunnet i vesten. I Storbritannia ble ikke begrepet «konservatisme» tatt i bruk før 1830-tallet. Som en politisk gruppe har den britiske konservatismen blitt tilegnet Sir Robert Peel. Det skulle ta lang tid før konservatismen ble kjent som et politisk begrep for et parti. På denne tiden lå det politiske i periferien. Rojalismen var den dominerende faktoren i Storbritannia på 1800-tallet, og de konservative samlet seg rundt kongen for å kjempe mot de liberale som ville fjerne monarkiet. Det var ikke før de liberale etablerte seg politisk, at de konservative følte de måtte gjøre det samme (von Beyme 1985: 47).

Da de konservative delene av samfunnet etablerte seg i politiske partier, valgte de gjerne mer generelle navn.⁹ I tråd med samfunnets utvikling ble konservatismen mer demokratisk og appellerte til flere elementer av samfunnet. Det aristokratiske preget på den tidligste konservatismen forsvant gradvis, og det samme gjorde kallet om at retningen kun var for den høytstående delen av samfunnet (von Beyme 1985: 48). Konservatismen har alltid hatt et pessimistisk syn på menneskets natur og muligheten for utvikling. Dette har ført til at konservatismen har holdt fast på statens rolle som portvokter. Konservative har støttet en samfunnsmessig maktkonsentrasjon som baserer seg på kollektivismen i samfunnet (von Beyme 1985: 49). Dette gir et godt bilde på den diskursen som dominerte for konservatismen helt frem til etterkrigstiden. Samtidig så baserer konservatismen seg i stor grad på subjektivitet med hensyn til hvert enkelt land, helt ned til det minste samfunn.

---

⁸ Whigene var en politisk klan som regnet seg selv som forsvarere av «The glorious revolution» av 1688. De forpliktet seg til å følge konstitusjonen og den engelske statsskikk (Uthaug 2013).

⁹ I Tyskland ble navn som «unionen» og «folkepartiet» benyttet. I Finland kalte man seg det nasjonale samlingspartiet. I Sverige brukte man det moderate samlingspartiet. I Frankrike omtalte man seg selv som de uavhengige (von Beyme 1985: 48).

Omkring århundreskiftet fra 1800-tallet til 1900-tallet, så man en større fremvekst av konservative blant middelklassen. I tråd med samfunnsmoderniseringen så man tendenser til flere konservative velgere blant den raskt voksende arbeiderklassen, som ble et rekrutteringsområde for konservative partier (von Beyme 1985: 52).

2.2.2 Den moderne konservatismen

På 1970-tallet begynte konservative partier å gå inn for en reduksjon av statens rolle. Dette medførte en innskrenkning av statens økonomiske makt (von Beyme 1985: 49). Troen på markedet og laissez-faire¹⁰ fikk større fotfeste i den vestlige verden, i tråd med den økonomiske oppgangen i etterkrigsårene. De konservative partiene fremstod etter hvert som standardbæreren for den frie markedsliberalismen (von Beyme 1985: 50). I etterkrigsårene så man en modernisering av konservative massepartier, og store endringer på det fundamentale planet i konservatismens filosofiske hovedgrunnlag. Nykonservatismen som ekspanderte i etterkrigstiden hadde et større rasjonalistisk og teknokratisk preg. I mange år forsvarte konservative de universale prinsippene og så på livet som en spirituell orden (von Beyme 1985: 51).

Den tidlige konservatismen var i opposisjon til den moderne kapitalistiske økonomien. I nyere tid har moderne konservatisme gått vekk fra dette synet. Synet på den økonomiske politikken preges av et paradigmeskifte. Moderne konservatisme har i flere tilfeller tatt over de liberales rolle i synet på økonomisk politikk (von Beyme 1985: 52). På en annen side er det vanskelig å definere moderne konservatisme, siden den sjelden forekommer i ren form (Uthaug 2013). Tankegodset hos den moderne konservatismen fremstår også som liberalt, og er en illustrasjon på skjæringspunktet mellom ideologier hos den nye konservatismen.

I Vest-Europa og i USA har konservative partier hatt en sterk historisk posisjon. Dette har en direkte sammenheng med opprettelsen av de tidligste politiske partiene i Vest-Europa og USA. I partipolitikkens begynnelse var det gjerne konservative og liberale/radikale partier som stod mot hverandre. Konservatismens posisjon i Vest-Europa og USA er avhengig av flere kulturelle og politiske faktorer. De kulturelle faktorene spiller på et lands samfunnsstruktur, så vel som grad av religion i et land. Konservative partier ligger tradisjonelt til høyre i det politiske landskapet på en høyre-venstreskala, og har historisk sett sterk tilknytning til religion både i Vest-Europa og USA. Skjæringspunktet mellom konservative og

---

¹⁰ Synonym på økonomisk frihandel.

kristne partier er vanskelig å stadfeste. Som følge av konservatismens ulike retninger og tankesett er det vanskelig å definere hva et konservativt parti er. I enkelte europeiske land (Belgia, Italia og Østerrike) hvor katolisismen var den dominerende religionen, førte dette til at kristne partier tok mange av de konservative velgerne. I land med mikset religiøs populasjon, hadde de konservative partiene et større grep om de katolske velgerne som følte de var i mindretall. Dette var tilfellet med det tyske senterpartiet, det katolske folkepartiet i Nederland og det kristendemokratiske folkepartiet i Sveits (von Beyme 1985: 53).

Åpenhet og frihet rundt personlige valg har ført til en økt verdiliberalisme i det vestlige samfunnet. Tidligere betente saksområder som retten til selvbestemt abort og legalisering av homofile og lesbiske ekteskap fremstår i dag som fremmede utopier i flere vest-europeiske land. Disse konfliktene har vært knyttet til religiøse normer i vesten, og har vært tilknyttet både konservative og kristendemokratiske partier. De kristendemokratiske partiene har et konservativt preg over seg, spesielt på verdidimensjonen.

Flere konservative partier befinner seg på høyresiden i et lands politiske natur, men hvorfor er det slik? Hva er de historiske premissene? Dette kan knyttes til de verdidimensjonene denne oppgaven tar for seg. Det historiske forholdet mellom konservative partier og kirken har bidratt til at disse partiene gjerne befinner seg på høyresiden i et lands politiske samfunn, grunnet verdisyntet. Samtidig er konservative partiers eksakte posisjon på en generell høyre-venstreskala alltid i endring, som følge av eksterne faktorer. Post-materialistiske verdier og sekularisering har ført til at det har blitt vanskelig for konservative partier å holde fast ved sine tradisjonelle prinsipper.

2.3 De fire partiene

2.3.1 Høyre (Norge)

Høyre er et konservativt parti stiftet i 1884. Sammen med det liberale Venstre, dominerte disse to partiene den tidlige partipolitikken i Norge. Som følge av valgresultatet ved Stortingsvalget i 2013, sitter Høyre i koalisjonsregjering sammen med Fremskrittspartiet, med Venstre og Kristelig Folkeparti som støttepartnere. Partiets leder har siden 2004 vært Erna Solberg. Solberg er også landets statsminister. I partiets formålsparagraf av 1971 beskrives partiets politiske grunnlag:

«Høyre føre en konservativ fremskrittspolitikk, bygget på det kristne kulturgrunnlag,

rettsstaten og folkestyret, for å fremme personlig frihet og sosialt ansvar, medbestemmelse og eiendomsrett, og et forpliktende nasjonalt og internasjonalt samarbeid»¹¹. Høyres politikk bygger på det konservative og liberalistiske tankegodset, kombinert med den skandinaviske velferdstenkningen. Høyre vektlegger i stor grad viktigheten av personlig frihet og ansvar. Høyre har historisk sett vært et parti som har vektlagt viktigheten av forsvar. Deres økonomiske politikk har vært kjennetegnet av en mindre regulert økonomi med lavere skatter og lavere offentlige utgifter.¹²

Konservatismen i Høyre bygger på tilliten til enkeltmennesket. Dette er partiets ideologiske grunnlag for å bygge et bedre samfunn. Høyre mener at hvert enkelt menneske skal ha størst mulig frihet og ansvar til å forme sitt eget liv og fremtid, basert på respekt for andre og for fellesskapet. Høyre ønsker et samfunn der alle har muligheter, og frihet til å velge. Denne politikken er basert på et konservativt samfunnssyn, kombinert med liberale verdier. Høyres syn på den offentlige staten er at de ønsker at den skal være sterk, men begrenset. Partiet begrunner dette med at en begrenset stat sikrer maktspredning, gir rom for mangfold og at det setter grenser for hva som skal være politikk.¹³

På sine hjemmesider, proklamerer Høyre sine hjertesaker. Høyre vektlegger arbeid, utdanning, helse og samferdsel blant sine viktigste saker. Disse fire feltene har en naturlig tilknytning til den økonomiske politikken partiet ønsker å føre. Høyre inkluderer samtidig velferdsstaten i sine programmer, og poengterer viktigheten ved den. Den økonomiske politikken til partiet baserer seg i stor grad på lavere skatter, og mer bruk av oljefondet. Disse skattelettelsene omtales som moderate, og Høyre argumenterer for at dette vil føre til mer stabile arbeidsplasser. Partiets markedsliberale høyredreining kommer illustreres i helse – og omsorgspolitikken. Høyre ønsker større valgfrihet for enkeltmennesket i valg av sykehusstilbud. Argumentasjonen for økt privatisering av sykehusstilbud er lavere helsekøer og større kvalitet i helsevesenet. Høyre ønsker å bevilge mer penger til samferdsel, og samtidig benytte seg av offentlig-private samarbeid (OPS) i større grad.¹⁴

Privatisering er et kjennetegn for høyrepartier, både i Norge og resten av den vestlige verden. Høyre ønsker større privat eierskap i norsk næringsliv, og vil åpne for dette gjennom reduksjon av statlig eierskap i flere selskaper. Høyre mener hvis dette skal la seg gjennomføre, må det skje gradvis på optimale tidspunkt med tanke på konjunkturer,

---

¹¹ Store Norske Leksikon: Høyre

¹² Store Norske Leksikon: Høyre

¹³ Høyres prinsippprogram av 2008

¹⁴ Høyres hjemmeside:

markedsforhold og framtidsutsikter.¹⁵ Skatte – og avgiftsnivået er noe som tradisjonelt har vært en fanesak for høyresiden i vesten. Høyre ønsker et lavere skattenivå, og argumentasjonen er følgende:

*«Skatter og avgifter er nødvendige for å finansiere fellesgodene. Men det høye norske skatte- og avgiftsnivået innebærer betydelige merkostnader som ikke står i forhold til gjentelsene fra det offentlige. Den enkeltes valgfrihet og mulighet til å klare seg på egen inntekt blir redusert. Innsatsvilje og skaperevne blir motarbeidet. Arbeidsplasser og kapital kan forsvinne til land med gunstigere skatteregler. Mangfoldet i samfunnet blir mindre når stadig mer skal presses inn i skattefinansierte offentlige løsninger».*¹⁶

Høyre nevner lite om kirken i sitt partiprogram. Dog støtter partiet religiøst mangfold, og at alle skal få utøve sin tro i Norge. Samtidig mener partiet at den norske kirke skal ha en særstilling i det norske samfunn, og at den kristne arv fortsatt skal ligge til grunn for samfunnsutviklingen i Norge.¹⁷ Partiet har vært en maktfaktor på norsk høyreside siden partiets grunnleggelse, men har ofte havnet i skyggen av Arbeiderpartiet. Partiet har i likhet med flere andre norske partier stått på sidelinjen i Arbeiderpartiets skygge i etterkrigstiden, noe som førte til behovet for borgerlig samarbeid.¹⁸

Høyre har hatt flere storhetsperioder. Den første var frem til midten av 1920-tallet. Arbeiderpartiets fremvekst som følge av en økt industrialisering og en raskt voksende arbeiderklasse førte direkte til en nedgang for Høyre. Partiets neste storhetsperiode var under ledelse av Kåre Willoch på 1980-tallet. Willoch var statsminister for Høyre fra 1981 til 1986¹⁹. Høyres fremvekst var godt hjulpet av nyliberalismens inntog i den vesteuropeiske partipolitikken. Etter 1980-årene fulgte dårligere tider for partiet. Etter Stortingsvalget i 2009 har pila pekt oppover for partiet. Man har sett tilløp til en sentrumstilnærming i partiet, og det kan være én av grunnene til partiets fremvekst. Ved Stortingsvalget i 2013 fikk partiet 26,8 % av stemmene, og gjorde sitt beste Stortingsvalg siden 1980-tallet.

2.3.2 Det republikanske parti (USA)

Det republikanske parti er et av de to store partiene i amerikansk politikk, sammen med Det demokratiske partiet. Partiet omtales som Grand Old Party (GOP), og har vært en maktfaktor i

---

¹⁵ Høyres hjemmeside: Statlig eierskap

¹⁶ Høyres hjemmeside: Skatter og avgifter

¹⁷ Høyres hjemmeside: Kirken, og religion og livssyn

¹⁸ Store Norske Leksikon: Høyre

¹⁹ Først alene frem til 1983, så sammen med Kristelig folkeparti og Senterpartiet frem til 1986. Partiet fikk henholdsvis 31,8 og 30,4 prosent ved Stortingsvalgene i 1981 og 1985

amerikansk politikk siden partiets opprettelse i 1854. Partiet befinner seg på høyresiden og i sentrum av amerikansk politikk. Grunnen til dette er det brede spekteret politiske spekteret i amerikansk politikk grunnet landets topartisystem. Topartisystemet i USA gjør at partiets velgere tilhører ulike ideologiske fraksjoner. Konservatismen som er utbredt i USA baserer seg på flere faktorer. Den økonomiske konservatismen tilsier et sterkt fokus på laissez-faire-politikk, og minimal statlig inngripen i markedet. Som følge av landets sterke religiøse kultur tiltrekker partiet seg sosialkonservative og kristenkonservative. Det er vanlig å dele inn Det republikanske parti i to fløyer: den kristen-konservative fraksjonen og næringslivsfraksjonen (Røe Isaksen 2006).

I begynnelsen rettet partiet seg inn mot sine kjernevelgere, som var evangelister i nordøst-USA, og jordbrukere i nordvest-USA. Partiet fikk sin første president da Abraham Lincoln vant valget i 1860. Lincoln har i etterkant blitt regnet som en av de største amerikanske presidentene i historien som følge av sin håndtering av den amerikanske borgerkrigen (1861-1865). Partiet ble raskt en maktfaktor i amerikansk politikk, og tapte kun fire presidentvalg fra 1869 til 1932 (Palmowski 2008).

Industrialiseringen på slutten av 1800-tallet gjorde at partiet fikk vanskeligheter med å kombinere jordbruksinteressene med den raskt voksende arbeiderklassen. Dette førte til en splittelse innad i partiet, da Theodore Roosevelt som var president fra 1901 til 1909, brøt med partiet for å stifte sitt eget progressive parti. Partiets fokus på isolasjonspolitik i etterkant av første verdenskrig førte til økonomisk vekst på 1920-tallet. Den økonomiske veksten ble raskt snudd til nedgangstider som følge av børskrakket på Wall Street i 1929 og den påfølgende økonomiske depresjonen. Det skulle gå 20 år før partiet igjen skulle få presidentposten. Den tidligere generalen og krigshelten Dwight D. Eisenhower vant valget i 1951, og satt i åtte år. Richard Nixon, som i 1960 gikk tapende ut av det jevne presidentvalget mot demokratenes kandidat John F. Kennedy, ble i 1968 valgt til president. Nixon satt frem til 1974, da han valgte å gå av som følge av Watergate-avsløringene. Hans visepresident Gerald Ford tok over presidentposten, og satt frem til 1977. I 1980 ble Ronald Reagan valgt til USAs president. Reagan skulle sitte ut begge presidentperiodene, og var en svært populær, men omdiskutert president. Under Reagans ledelse fulgte en høyredreining i den økonomiske politikken. Hans visepresident George H. W. Bush vant det påfølgende presidentvalget i 1988, og satt i fire år. Den til nå siste republikanske presidenten var George H. W. Bush sin sønn, George W. Bush. Han vant valget i 2000, og satt begge presidentperiodene frem til 2008 (Palmowski 2008).

Det republikanske partiet former sin politiske plattform hvert fjerde år. Dette skjer i

forkant av presidentvalg hvert fjerde år på partiets konvensjon. Det er vanskelig å definere partiets politiske plattform, grunnet den desentraliserte strukturen i partiet. Den føderale kulturen i USA tilsier et større ideologisk spekter, som følge av at statene har større lokalautonomi.²⁰ Partiets lederskap består av en nasjonal komité (Republican National Committee), som består av 150 ledere som representerer alle statene. Partiets desentraliserte natur kommer godt til syne ved de ulike organene som utgjør partiets landskap. Republikanske folkevalgte i kongressen og senatet deler seg inn i egne partifraksjoner som opererer uavhengig av hverandre. Disse gruppene er samtidig ikke tilknyttet den nasjonale komitéen, og det samme gjelder for delstatsorganisasjonene. Dette illustrerer et komplekst partisystem, som igjen er med på å underbygge det brede spekteret i ideologi og kultur hos det republikanske partiet.

Landets enorme demografi og areal gjør at kultur, religion og ideologi varierer. Det er nærliggende å hevde at en republikansk senator fra delstaten New York vil være mer moderat enn en republikansk senator fra delstaten Idaho. Selv om partiet har en bred ideologisk velgerbase, støtter partiet seg til tradisjonelle fanesaker. Disse sakene inkluderer bl.a. lavere skatter, økt delstatlig selvstendighet, og motstand mot den offentlige reguleringen på statlig og lokalt nivå. USA har historisk sett hatt en sterk religiøs tradisjon. Det republikanske partiet har tradisjonelt hatt et sterkt grep om de religiøse velgerne, og deres politikk er mer konservativ på tradisjonelle religiøse saker, i forhold til Det demokratiske partiet. Disse sakene inkluderer bl.a. temaer som retten til selvbestemt abort, og homofile og lesbisk rettigheter.²¹

2.3.3 Det konservative parti (Storbritannia)

Det konservative partiet i Storbritannia ble grunnlagt i 1834, og har vært det ledende partiet på britisk høyreside siden partiets opprettelse. Partiet har under ledelse av statsminister David Cameron sittet i regjering sammen med Liberaldemokratene siden 2010. Partiet er kjennetegnet av en sterk EU-skepsis, og kan sies å ha distansert seg fra nyliberalismen og Thatcher-perioden i forkant av parlamentsvalget i 2010 (Knutsen 2013a).

Partienes prinsipper ligger nær de tradisjonelle konservative verdiene. Dette inkluderer bl.a. bevaring av kulturelle verdier og institusjoner, privatisme, og vedlikehold av det nasjonale forsvaret. Den kanskje viktigste enkeltpersonen for Det konservative partiet var

---

²⁰ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/498842/Republican-Party>

²¹ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/498842/Republican-Party>

Benjamin Disraeli, som var statsminister fra 1874 til 1880. Disraeli bidro til å forene ulike konservative fraksjoner, samtidig som hans fokus på sosiale reformer bidro til å minske de store klasseskillene i Storbritannia. Disraelis viktigste betydning for Det konservative partiet var å transformere det fra et parti som var overklassen og adelens talerør, til å bli et parti som kunne tiltrekke seg velgere fra middelklassen og den nye arbeiderklassen.²²

Partiets første hovedkonkurrent var det tradisjonelle Whig-partiet, som senere skulle bli Det liberale partiet. Frem til første kvartal av det 20. århundret stod de politiske slagene i Storbritannia mellom Det konservative partiet og Det liberale partiet. Den økte industrialiseringen og arbeiderklassens fremvekst førte etter hvert til at sosialdemokratiske Labour tok over Det liberale partiets plass som hovedkonkurrenten til Det konservative partiet (Cannon 2009). Det konservative partiet spilte en viktig politisk rolle under andre verdenskrig. Neville Chamberlain var britisk statsminister for partiet da krigen startet i 1939. Et halvt år senere måtte han gå av grunnet dårlig håndtering av krigens startfase, og Winston Churchill tok over som statsminister. Regjeringene Chamberlain og Churchill ledet under krigen var krigsregjeringer, som inkluderte Labour. I ettertid omtales Churchill som en av de viktigste politikerne i Storbritannia, grunnet hans håndtering av krigen. I etterkrigstiden var det konservative partiet det ledende i landet. Partiet satt i regjering fra 1951 til 1964, fra 1970 til 1974, og fra 1979 til 1997.²³

Under Margareth Thatchers periode som statsminister (1979-1990), opplevde Storbritannia en markant økonomisk høyredreining i politikken. Thatchers plan var å sette staten på sidelinjen i den økonomiske politikken. Denne planen inkluderte en redusering av de statlige velferdsprogrammene og handelsunionenes makt. Flere statlige selskaper ble privatisert som en del av Thatchers økonomiske plan. Laissez-faire-tenkningen ble kombinert med en klassisk konservativ tenkning, som inneholdt en tradisjonell moralsk diskurs, og motstand mot EU. Som politiker var Thatcher sterkt omstridt, både utenfor, og i sitt eget parti. Det endte til slutt med Thatchers avgang som statsminister og leder for Det konservative partiet i 1990, og hun ble etterfulgt av John Major som statsminister.²⁴

Storbritannia illustrerer det brede spennet konservatismen har. Skjæringspunktet mellom konservatisme og liberalisme har blitt mindre med årene. Den gamle tradisjonelle autoritetskonservatismen har gradvis forsvunnet, og den liberale tankegangen har fått en større innflytelse blant konservative partier. Det konservative partiet er i dag i større grad et

---

²² <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/133481/Conservative-Party>

²³ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/133481/Conservative-Party>

²⁴ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/133481/Conservative-Party>

liberalkonservativt parti. Det medfører vanskelig å stadfeste partiets ideologiske ståsted. Dette skyldtes tilstedeværelsen til ulike ideologiske fraksjoner innad i partiet. Partiets tilhengere er hovedsakelig delt i to fraksjoner. Den ene fraksjonen omtales som «One nation conservatives». Denne fraksjonen er de tradisjonelle konservative, med fokus på økonomisk intervensjon og sosial harmoni. Innad i denne fraksjonen finnes progressive som ønsker politisk endring i tråd med tiden, så vel som paternalister, med sitt fokus på sosial orden og autoritet. Den andre fraksjonen er den markedsliberale fløyen. Under Thatchers lederskap i partiet oppstod det konflikt mellom de to fraksjonene. Den markedsliberale fraksjonen som støttet Thatcher ble omtalt som «dries», og den tradisjonelle fløyen ble omtalt som «wets». Det var spesielt på spørsmålet om europeisk integrasjon konflikten oppstod. Thatcher-tilhengerne var notorisk euroskeptiske, mens den andre fløyen i større grad var positive til EU og europeisk integrasjon.²⁵ Denne ideologiske maktkampen i partiet illustrerer vanskelighetene med å definere partiets ideologi, og det kan hevdes at partiet aldri har hatt noen klar ideologi. Partiets politikk beskrives i større grad som pragmatisk, ved at partiet har vært flinke til å tilpasse seg til valg. De ulike fraksjonene som har hatt innflytelse innad i partiet inkluderer bl.a. sosialpaternalister, markedsliberalere, verdikonservative, religiøse, og proteksjonister (Coleman 2009).

Partiets medlemmer har tradisjonelt kommet fra den britiske middelklassen. Partiets velgere tilhører et bredt samfunnsmessig lag. Arbeiderklassevelgere var vitale for partiets suksess etter første verdenskrig. Demografisk befinner partiets kjernevelgere seg i ikke-industrielle rurale steder, og forsteder i sør-England. Partiet har svak oppslutning i Wales og Skottland²⁶. Det var nettopp på den økonomiske politikken at Thatcher markerte seg sterkest, og én av grunnene til at mange er så delt i synet på Thatchers politikk. Storbritannia under Thatcher er kjennetegnet av kutt i det offentlige, kombinert med lavere skatter (Bale 2010: 22).

De konservatives suksess på 1980-tallet var en kombinasjon av flere ting. Partiet var harde på kriminalitet og immigrasjon, de brukte lite penger på velferd og helse, vedlikeholdt militæret, økte den private sektoren, fremmet entreprenørskap, kuttet subsidier, svekket arbeidsunionene og holdt inflasjonen lav (Bale 2010: 23). Etter valgseieren i 1987, så skulle det bli dårligere økonomiske tider. Det var en kombinasjon av skatteutt som følge av den økonomiske nedgangen etter valget, deregulering, og eiendomsinflasjon som ble starten på en

---

²⁵ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/133481/Conservative-Party>

²⁶ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/133481/Conservative-Party>

økonomisk nedgangsperiode i Storbritannia (Bale 2010: 23). Majors regjering og Storbritannia ble hardt rammet av famøse Black Wednesday (16. september) rett etter parlamentsvalget i 1992. Effekten av Black Wednesday var at Storbritannia måtte fjerne pundet fra den Europeiske vekslingskursmekanismen (ERM) (Bale 2010: 41).

2.3.4 CDU/CSU - Christlich Demokratische Union / Christlich-Soziale Union (Tyskland)

CDU/CSU-unionen er den ledende politiske fraksjonen på tysk høyreside. Unionen anses å være et kristendemokratisk og liberalkonservativt parti. Unionen består av to partier (CDU og CSU). CDU er det største av de to partiene, og opererer i alle tyske regioner, med unntak av Bayern-regionen. CSU opererer kun i Bayern-regionen. CSU anses for å være et mer rent konservativt parti enn CDU (Knutsen 2013b). Én av grunnene til dette er partiets lokale forankring i delstaten. Bayern-regionen er også blant de mer religiøse i Tyskland.

De to partiene danner en allianse i den tyske partipolitikken. Partiene ble grunnlagt i 1945, og unionen var fra tidlig av et klassisk masseparti i en vest-europeisk kontekst. Stiftelsen av partiene hadde sitt opphav i tidligere politikere fra Weimarrepublikken²⁷ (1919-1933). Tyskland lå i økonomisk ruin etter andre verdenskrig, og trengte raskt en økonomisk plan, som skulle vise å seg å bli den sosiale markedsøkonomien. Denne økonomiske planen skulle kombinere det beste fra markedsliberalisme, offentlig reguleringspolitikk og en sterk velferdsstat.²⁸ Idéen om den sosiale markedsøkonomien tilegnes Ludwig Erhard, som var finansminister under Konrad Adenauer. Erhard mente deregulering og opphevelse av lønns – og priskontroll var den beste løsningen for å oppnå økonomisk vekst. En ny valutareform var også viktig for Erhard, og i 1948 ble Deutsche Mark innført i Vest-Tyskland. Innføringen av den sosiale markedsøkonomien medførte en enorm økonomisk vekst i etterkrigstiden i Vest-Tyskland (Ekelberg 2008).

Under ledelse av sterke politiske personligheter som Adenauer, og senere Helmut Kohl, har unionen vært dominerende på vest-tysk – og senere tysk høyreside i etterkrigstiden. Unionen har vunnet flest stemmer i hele 15 av 17 nasjonale valg til Bundestag siden det første valget i etterkrigstiden i 1949. Unionen har sittet med makten alene, eller i koalisjon, i 42 av 62 år siden 1949 (Lees 2013: 64). Adenauer var Vest-Tysklands første kansler, en posisjon han holdt fra 1949 til 1963, da han gikk av. Unionen tapte valget i 1969, og

---

²⁷ Tysklands første periode som demokratisk republikk, i kjølvannet av første verdenskrig.

²⁸ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/115109/Christian-Democratic-Union-CDU/>

hovedkonkurrenten, Det sosialdemokratiske partiet i Tyskland (SPD) dannet koalisjonsregjering med det liberale FDP. Dette markerte slutten på over 20 år med CDU/CSU-styre i Vest-Tyskland. Det skulle gå 13 år før CDU/CSU igjen fikk kansleren i Vest-Tyskland. Helmut Kohl ble utnevnt til kansler i 1982, en posisjon han og unionen skulle holde i hele 18 år. Siden 2005 har Angela Merkel vært kansler i Tyskland, først i en storcoalisjon med SPD, så i koalisjon med FDP, før CDU/CSU igjen gikk inn i en storcoalisjon med SPD i etterkant av valget i 2013.

Den politiske konflikten i Vest-Tyskland og Tyskland har hele tiden stått mellom de to store partiene på hver sin side av det politiske sentrum. Det er også disse to partiene som har hatt kansleren siden 1949. Den tyske partipolitikken kjennetegnes av en sterk samarbeidskultur, godt illustrert ved storcoalisjonene mellom de to dominerende partiene. Siden partiet i etterkrigstiden har vært ansett for å være et masseparti og et «catch-all»-parti, har partiets religiøse dimensjon blitt tonet ned. Tyskland er et heterogent religiøst land, hvor protestanter og katolikker utgjør omtrent samme andel (Knutsen 2004: 46). Partiet har også tiltrukket seg ikke-religiøse, med større fokus på markedsliberalisme.

Etter flere tiår med politisk stabilitet, så man i 1998 en drastisk endring av CDU sitt partiprogram. Dette skyldtes flere faktorer: valgtapet samme år, Merkels inntreden som leder (2000) og svekkelsen av partiets tradisjonelt sterke sosialkonservative fraksjon (Clemens 2009: 121). Målet med endringen var å modernisere partiet. Et stort steg på veien for CDU var å gå inn for en ny velferdsreform i 2003. Denne prosessen ble videreført da CDU/CSU formet storcoalisjon med SPD etter valget i 2005. Endringen innad i partiet baserte seg på tilnærmingen til familie-, innvandrings- og miljøpolitikk (Clemens 2009: 121). Dette var en markant, da CDU/CSU hadde vært et svært stabilt parti siden stiftelsen, og holdt fast på sin politikk. CDU/CSU sin sterke posisjon tilegnes en forening av katolikker og protestanter. Dette ble gjort ved bredt fokus på en sosial markedsplattform, som kombinerte en korporativ velferdsstat med tradisjonelle familieverdier, lov og orden, og europeisk integrasjon (Clemens 2009: 122). Valgnederlagene i 1969 og 1973 førte til endringer og modernisering i CDU sitt program. Partiet fikk samtidig inn nye reformerende politikere, ledet av Kohl. Reformene rettet seg inn mot politiske saker som bistand til utlandet, utdanning og arbeiderrettigheter. Reformprogrammet som ble lansert i 1978 ble sett på som en kombinasjon av gamle liberale verdier og kristen velferdspolitik (Clemens 2009: 122-123).

Under Kohl på 1980-tallet så man elementer av en mer nyliberal tenkning hos CDU, en trend som fortsatte på 1990-tallet. Eksempler på dette var nyliberale skatt – og

pensjonsreformer med et sosio-familiært preg (Clemens 2009: 123). De progressive reformene partiet innførte på slutten av 1970-tallet la en slags basis for veien videre, uten at man beveget seg mot Thatcher-politikk og nyliberalisme på 1980-tallet (Clemens 2009: 124). CDU/CSU har historisk sett fått den største støtten fra den nasjonale og kulturelle konservative fløyen, som tradisjonelt var middelklasse-katolikker i småbyer sør i Tyskland. Den progressive fløyen fikk fotfeste på 1970-tallet, og representerte den nye moderne trenden i partiet (Clemens 2009: 123). CSU støtter CDU sine konservative og kulturelle standpunkt, så vel som velferdssynspunktene til partiet. Under Kohls ledelse fra 1982 til 1998, fungerte han som en god stabilisator. Det brede spennet som utgjorde, og fortsatt utgjør CDU/CSU sin velgerbase, gjør at det er en utfordring å holde alle fraksjoner fornøyde.

Endringene i CDU etter 1998-valget og Kohls tilbaketrekning kom ikke bare som følge av dårlige valgresultater i 1998 og 2002, men også som følge av endringer i velgermassen i Tyskland. Den tradisjonelt sterke sentrum-høyre-fløyen i Tyskland har blitt mindre med tiårene, og det politiske landskapet hadde endret seg da Gerhard Schröder og SPD vant valget i 1998 (Clemens 2009: 125). Sekulariseringen var også til stede i Tyskland på 1990-tallet, noe som rammet CDU/CSU, og da spesielt den katolske andelen. Katolisismen stod sterkest i Vest-Tyskland, og hadde moderat oppslutning i protestantiske Øst-Tyskland. Sekularismen var godt illustrert ved at CDU/CSU sine religiøse velgere ble eldre, og at de ikke klarte å fange opp de nye unge velgerne. Samtidig så man et skifte blant CDU/CSU sine velgere. Den markedsliberale fløyen, som i flere tiår hadde havnet i skyggen av unionens religiøse fløy, fikk nå en mye større innflytelse. Dette hørte sammen med den nye sekulære middelklassen i Tyskland etter murens fall (Clemens 2009: 125-126).

Den sekulære middelklassens økning illustrerte valget av Angela Merkel som partileder for CDU. Merkel er den mest liberale partilederen CDU har hatt i etterkrigstiden, og hun representerte en ny retning for partiet, blant annet ved at hun gikk inn for å bedre homofiles rettigheter og øke støtten til abort (Clemens 2009: 126). Under Merkels ledelse har CDU/CSU gjennomgått store moderniseringsprosesser, for å tilpasse seg mer sekulært samfunn. Unionen har på 2000-tallet kombinert nyliberalisme med sosialdemokratiske prinsipper (Clemens 2013: 191).

Den økonomiske situasjonen i Tyskland og for CDU/CSU henger sammen med partiets kristendemokratiske profil. CDU/CSU har vært det ledende partiet på tysk sentrum-høyreside og landets ledende parti siden 1949 (Lees 2013: 64). CDU/CSU har siden 2000 både beveget seg nærme markedsliberalismen, samtidig som de har omfavnet

sosialdemokratiske prinsipper (Clemens 2013: 191). I tråd med en økende sekularisme i vesten, så har CDU/CSU hatt en utfordring i transformasjonen inn til det moderne politiske samfunnet (Turner et al. 2013: 1).

2.4 Gammel og ny politikk

Kultur og verdier er faktorer nært knyttet til hverandre. Disse faktorene er knyttet opp mot normer, meninger, og personlig tro. Dette er faktorer som legger grunnlaget for verdikonfliktene denne oppgaven tar for seg. Politiske verdier er troen enkeltmennesket har på et bedre samfunn, og de verdiene som en vil se implementert i samfunnet.

Verdiorienteringen er kanskje det mest sentrale aspektet ved kultur, all den tid enkeltmennesket har delte oppfatninger om hvilke verdier som er gode (Knutsen 2009: 404).

I tidlige vest-europeiske demokratier hadde de viktigste verdikonfliktene utspring i sosio-politiske konfliktlinjer. Kampen mellom religion og sekularisme var sterkt forankret i de klassiske skillelinjene i Vest-Europa. De religiøse verdiene fokuserer på viktigheten av moral og prinsipper i samfunn og politikk (Knutsen & Kumlin 2005: 125). Den industrielle revolusjonen bidro til sterkere økonomisk fokus blant samfunnsklassene. De viktigste politiske verdiorienteringene som oppstod som følge av denne samfunnsutviklingen var økonomiske og materialistiske høyre-venstreverdier. Disse verdiorienteringene er rettet inn mot hvilken måte staten skal forvalte økonomien. Konflikten baserer seg på hvor vidt staten skal fokusere på å skape større økonomisk likhet, versus økonomiske insentiver og effektivitet i markedet. Dette er verdikonflikter direkte relatert til aspekter som makt, kontroll og graden av ressursdistribuering i produksjonssfæren (Knutsen & Kumlin 2005: 125).

Den økonomiske høyre-venstredimensjonen og den religiøse-sekulære dimensjonen omtales som «*gammel politikk*», fordi de baserer seg på konfliktlinjene i det industrielle samfunnet. Konfliktlinjene omtalt som «*ny politikk*» er den frihetlig-autoritære dimensjonen og vekst-vern-dimensjonen. Disse to konfliktlinjene tar for seg verdikonflikter i det post-industrielle samfunnet (Knutsen & Kumlin 2005: 125).

Den grønne dimensjonen baserer seg på i hvilken grad miljøpolitikk skal forvaltes, og hvilke hensyn man skal ta til miljøet i spørsmål knyttet til økonomi (Knutsen & Kumlin 2005: 126). Den økende trenden med grønne partier i den vest-europeiske politikken illustrerer hvordan miljøsakene har gjort sitt inntog i den politiske diskursen (Knutsen 2009: 405). Den frihetlige-autoritære dimensjonen baserer seg på individuell selvbevissthet, autonomi og

åpenhet, kontra forholdet til lov, sikkerhet, disiplin, patriotisme, minoriteter, religion, og moral (Knutsen & Kumlin 2005: 126). I følge den statsvitenskapelige litteraturen på den «nye politikken», vil verdiorientering i større grad predikere og forklare valg av parti i avanserte demokratier. Dette har en sammenheng med færre klasseskiller i demokratiene, kombinert med svekkelse av den gamle sosiale kulturen (Knutsen 2010: 558-559). De fire sentrale verdidimensjonene som inngår i «gammel og ny politikk» anses for å være gode indikatorer på forholdet mellom verdiorienteringer og partivalg (Knutsen & Kumlin 2005: 126). Lipset og Rokkan fremmet i deres klassiske verk fra 1967 at konflikter over verdier og kulturell identitet var de mest fremtredende komponentene i skillelinjekonflikten mellom religiøse og sekulære verdier. I tillegg til disse, var materialistiske og økonomiske høyre-venstreverdiene de mest frekventerte verdikonfliktene (Knutsen 1995: 2).

2.4.1 Post-materialisme

Oppgavens to konfliktlinjer som knyttes til den «nye politikken» er igjen direkte knyttet til det materialistiske/post-materialistiske skillet i statsvitenskapen. I stedet for å basere seg på materialisme/post-materialisme vil oppgaven i stedet ha fokus på den frihetlig-autoritære dimensjonen og den grønne dimensjonen. Disse to dimensjonene kan gjenspeiles i det brede materialisme-begrepet.

Den kjente amerikanske statsviteren Ronald Inglehart argumenterer for at de nye verdidimensjonene reflekterer de nye politiske konfliktlinjene. Inglehart mener de post-materialistiske verdiene ikke er nye, fordi de er sterkt forankret i samfunnet, og står i opposisjon til tradisjonelle materialistiske verdier. Inglehart påpeker at den post-materialistiske verdiøkningen kommer som følge av nye generasjoner, en økende middelklasse, og et økt utdanningsnivå i samfunnet. Inglehart ser på denne utviklingen som en «stille revolusjon», hvor gradvis endring langs den materialistiske/post-materialistiske dimensjonen skjer (Knutsen & Kumlin 2005: 125-126). Post-materialismen omtales som en verdiorientering med fokus på individuell selvfølelse, uavhengighet, og livskvalitet fremfor barrierer som økonomisk og fysisk sikkerhet. Det post-materialistiske begrepet ble først benyttet av Inglehart i hans verk fra 1977, «*The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics*»²⁹.

Frem til 1970-tallet var vanlig å prioritere materialistiske goder som økonomisk vekst

---

²⁹ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1286234/postmaterialism>

og sosial orden. Paradigmeskiftet i verdisynet oppstod i de vestlige industrisamfunnene. Frihetsfølelsen, kombinert med fremveksten til ulike velferdsstater og samfunn var faktorer som gjorde at den post-materialistiske tankegangen ble etablert. De nye tankene utfordret etablerte politiske og kulturelle normer. Dette generasjonsskiftet har vært med på å etablere nye politiske stridsspørsmål i den vestlige verden.³⁰ Studier gjort på feltet viser at det eksisterer et gap i verdier mellom yngre og eldre. Den yngre generasjonen har i større grad post-materialistiske verdier, i forhold til de eldre. Inglehart argumenterer for at dette i større grad reflekterer et generasjonsskifte, enn et gap i alder. Studier gjort viser at det materialistiske verdisynet var større på 1970-tallet³¹, enn på 2000-tallet. I dag er verdiretningene like store.

Post-materialismen er del av en større bevegelse i dagens samfunn. En bevegelse som inkluderer kulturelle endringer som har hatt stor innvirkning på politikken, med fokus på religiøs orientering, kjønnsroller og seksuelle normer i vestlige industrisamfunn. Den post-materialistiske orienteringen samsvarer ikke med tradisjonelle kulturelle normer, spesielt de som har en begrensning på individets selvrealisering. Et markant kjennetegn ved det post-moderne skiftet er en distansering fra både religiøs og byråkratisk autoritet. Trenden man har observert fra 1970-tallet og frem til i dag illustreres godt i bl.a. synet på homoseksualitet. Det er større grad av toleranse og forståelse for homoseksualitet blant de yngre i forhold til den eldre materialistiske generasjonen. Det samme gjelder på synet på abort, skilsmisse og prostitusjon.³²

Inglehart (1977: 181-182) hevder konfliktlinjevariabler deles inn i tre underkategorier. Den første er de pre-industrielle variablene. Her inngår variabler som religion, språk og etnisitet. Den andre er de industrielle variablene. Her inngår variabler som inntekt, utdanning og levestandard. Den tredje, og siste, er de post-industrielle variablene. Disse reflekterer individets verdiorienteringer, spesielt de som er knyttet til materialistiske versus post-materialistiske verdiretninger. De tre variablene Inglehart omtaler er knyttet til hverandre gjennom utvikling, spesielt fremgår dette fra de industrielle til de post-industrielle variablene. Denne utviklingen er knyttet til endring i strukturelle skillelinjer (Knutsen & Kumlin 2005: 128-129).

2.4.2 Økonomisk høyre-venstre

---

³⁰ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1286234/postmaterialism>

³¹ Materialistene var fire ganger så mange som post-materialistene på 1970-tallet i vestlige land.

³² <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1286234/postmaterialism>

Den økonomiske høyre-venstreskalaen baserer seg på rollen til henholdsvis offentlig og privat sektor, og i hvilken grad disse skal på øve innflytelse på den økonomiske politikken.

Forskjellene på økonomisk politikk varierer fra land til land. Forskjellene går mye på et lands særtrekk. Den økonomiske politikken er et resultat av flere ulike faktorer: samfunnsstruktur, industri, økonomisk historie, og tradisjon.

Dynamikken i skillelinjen står mellom statens mulighet til å skape økonomisk likhet i samfunnet, kontra behovet for økonomiske insentiver og effektivitet. Den økonomiske høyre-venstredimensjonen viser til verdikonflikter som er relatert til kontroll, makt, og graden av ressursdistribusjon i markedet. Kjernen i det økonomiske spørsmålet er graden av statlig regulering versus privatisering i form av næringsliv, eiendom, og markedsøkonomi (Knutsen 2009: 404).

Venstreøkonomiske holdninger kjennetegnes av på pro-kollektivism, statlig støtte, og økonomisk likhet. Høyreøkonomiske holdninger er privatisering, frihetsindividualisme og skepsis til statlig intervensjonisme i økonomien. Høyre-venstreskalaen vil variere på bakgrunn av land og politisk kultur. Likhetene er synlige, ved at konfliktlinjen går direkte på den statlige rollen i økonomien, og hvordan denne forvaltes. Økonomiske holdninger er en sterk indikator på hvor ett individ står politisk. Lipset og Rokkans verk om konfliktlinjer fra 1967 poengterer at disse holdningene delvis er et produkt av kampen mellom arbeid og kapital (Jakobsen et al. 2012: 340). Økonomiske materialistiske høyre-venstreverdier var sentrale i klassepolitikken som dominerte i det industrielle samfunnet. Disse verdiene har vært viktige i ideologiske politiske konflikter mellom høyre – og venstrepartier. Sentrale stridsspørsmål vedrørende økonomiske høyre-venstreverdier har blitt færre i den politiske agendaen. På et individuelt nivå har disse verdiorienteringene i større grad mistet sin innvirkning på partivalg. På en annen side fremstår fortsatt økonomiske høyre-venstreverdier som den viktigste verdidimensjonen i vest-europeisk politikk. Den økonomiske høyre-venstredimensjonen hadde sin sterkeste innvirkning på verdier på begynnelsen av 1980-tallet (Knutsen & Kumlin 2005: 130, 157).

2.4.3 Religiøs-sekulær

Religion og konservatisme er to begreper tett knyttet til hverandre. Rokkan og Lipsets klassiske verk om partiskillelinjer fra 1967 er detaljert på utviklingen av den religiøse skillelinjen (Knutsen 2004: 43). Skillelinjen oppstod som følge av den protestantiske reformasjonen, som skapte splittelse mellom protestantene og katolikkene. Reformasjonen

skulle gradvis være med på å spille en stor rolle i det politiske Europa i ettertid. Den franske revolusjonen førte til at katolikker og protestanter samarbeidet for kirkens interesser mot de liberale og radikale (Knutsen 2004: 43). Konflikten over kirken og statlig kontroll førte til at religiøse grupperte seg i det som senere skulle bli kjent som politiske partier.

Partigrupperingene institusjonaliserte den religiøse skillelinjen, og de hadde flere likhetstrekk med kristne partier i dagens politiske samfunn (Knutsen 2004: 43-44). Den religiøse-sekulære konfliktlinjen er preget av en paradoksalt faktor: det kun er noen få politiske saker som følger konfliktlinjen. Graden av religiøsitet har blitt tonet ned i senere valgkampanjer, men den religiøse troen har fortsatt vist seg å være en sterk faktor i partivalg i mange vest-europeiske demokratier (Knutsen 2004: 44). For de religiøse er autoriteten basert på forholdet til Gud, moralitet og sannhet (Flanagan & Lee 2003: 237).

Den kanskje viktigste grunnen til at religion fortsetter å spille en viktig rolle for velgerne er fordi religiøse konflikter var med på å utvikle strukturen til det moderne partisystemet. Dette fører til at velgerne fortsatt blir påvirket av den religiøse faktoren ved partivalg. Den religiøse skillelinjen er viktig for verdigrunlaget til velgerne. Individets verdier og normer har påvirkningsfaktor ved politiske valg, og er knyttet til religion. Verdiene er knyttet til et bredt spekter av sosiale og politiske synspunkter. Disse synspunktene inkluderer bl.a. aspirasjoner, normer, familie, moralitet, og holdning til autoritet (Knutsen 2004: 45). Legalisering av abort, minoritetsrettigheter, bevaring av miljøet, verdensfred og splittelse mellom stat og kirke var blant sakene som skulle få en viktig plass i det post-moderne samfunnet. (Flanagan & Lee 2003: 251).

Sekulariseringsprosessen har hatt innvirkning på alle land i Vest-Europa, og har vært med på å endre verdiorienteringene. Denne prosessen har resultert i en innskrenket religiøs faktor i vest-europeiske samfunn. Prosessen har dog hatt mindre innvirkning på religiøse og sekulære verdier enn antatt. Moderniseringen de siste tiårene har hatt stor innvirkning på den religiøse interaksjonen med politikken. Et eksempel på dette er at den katolske kirken ikke lengre forsøker å øve politisk innflytelse, og har tonet ned retorikken mot partier på venstresiden (Knutsen & Kumlin 2005: 129-130). I vestlige industrisamfunn har den religiøse-sekulære dimensjonen i nyere tid vært preget av verdikonflikter. Blant disse inngår abortsaken og retten til likekjønnet ekteskap. Abortsakens kjerne omhandler retten til selvbestemt abort. Abortsaken har vært en betent politisk konflikt i vestlige samfunn. I tråd med sekulariseringen har abortsaken kjølnet. Dette settes i sammenheng med at retten til selvbestemt abort vant frem i vesten. Debatten pågår fortsatt, og har historisk sett hatt sin

posisjon blant den religiøse populasjonen i vesten. Konflikten rundt likekjønnede ekteskap og andre rettigheter kan også knyttes til religion. Saken omhandler homofile og lesbisk kamp for sine rettigheter. Stridens kjerne går ut på om homofile og lesbiske skal få lov til å gifte seg, og om de skal få lov til å inneha andre rettigheter, som f.eks. retten til adopsjon.

Selv om de sekulære verdiene i stor grad har vunnet frem i vesten, så er det fortsatt tilløp til retorikk og handling som tyder på at stridsspørsmålene er til stede. Selv i sekulære Norge anno 2014 har det vært kontroverser rundt abortsaken³³, og homofile og lesbiske ekteskap i kirken. Dette illustrerer at den religiøse-sekulære konfliktlinjen fortsatt er synlig i selv de mest sekulære landene i Vest-Europa.

2.4.4 Frihetlig-autoritær

De frihetlige verdiene har i større grad etablert seg i vestlige industrisamfunn. De autoritære verdiene har i sammenheng med dette gradvis forsvunnet (Flanagan & Lee 2003: 235).

Ronald Inglehart ser på transformasjonen fra det pre-moderne til moderne verdensbildet som en lineær transformasjon. Dette skiftet assosierer Inglehart med utviklingen fra materialistiske til post-materialistiske verdier (Flanagan & Lee 2003: 237). På den frihetlig-autoritære aksene ser man en gradvis lineær progresjon fra den middelalderske religiøse troen til modernismen, og videre til post-modernismen. Utviklingen fra autoritet til frihet og autonomi baserer seg på tre dimensjoner som forklaringskraft: en sosial dimensjon, en kognitiv dimensjon og en forholdsdimensjon. For modernisten er det autoritære aspektet fortsatt til stede, men befinner seg i periferien i et mer sekulært samfunn (Flanagan & Lee 2003: 237). Postmodernismens forhold til autoritet er både individuell og intern. Sannheten har blitt endret til relativiteten, og de tidligere moralistiske verdiene har blitt personlige preferanser og følelser. Autonomien har fått et større fotfeste for enkeltindividet (Flanagan & Lee 2003: 237-238).

Det forekommer forskjeller mellom henholdsvis Flanagan og Inglehart i synet på post-materialisme og den frihetlig-autoritære dimensjonen. Flanagan (Inglehart & Flanagan 1987: 1304-05) bruker termen materialisme i en mer begrenset natur i forhold til Inglehart. Flanagan ser på materialister som en gruppe med fokus på stabilitet og økonomisk vekst. På det personlige planet omtales personer med fokus på et komfortabelt liv og en stabil inntekt for materialister av Flanagan. Inglehart trekker inn ikke-økonomiske faktorer når han bruker begrepet materialisme. Dette er normer og verdier knyttet til forsvarsstøtte, lov og orden, og

---

³³ Debatten omhandler legers reservasjonsrett mot å henvise til abort hvis det strider med individets personlige syn.

bekjempelse av kriminalitet. Verdiene Inglehart anser for å være materialistiske kan i større grad tilegne seg den autoritære polen på konfliktlinjen (Flanagan & Inglehart 1987: 1304-05). Flanagans bruk av frihetsbegrepet er nær identisk med Inglehart og andre samfunnsviteres bruk av begrepet «post-materialisme» (Flanagan & Inglehart 1987: 1304). De ulike synene på begrepene illustrerer meningsforskjellene, og at det heller ikke finnes noen fasit på hva eksakt som inngår i begrepene. Flanagans syn på materialistiske verdier samsvarer ikke med hans syn på autoritære verdier.

Den autoritære polen kjennetegnes av respekt for autoritet, lojalitet, forpliktelser, orden, sosial kontroll, og patriotisme (Flanagan & Lee 2003: 238). Disse kjennetegnene er noe man ofte finner hos konservative partier i vesten, spesielt ved autoritetsbegrepet. Den autoritære polen er hierarki-preget, noe som gjenspeiles i konservatismens samfunnsnormer. På den kognitive dimensjonen omtales de autoritære som konforme og lukkede, mens de nær de frihetlige omtales som ikke-konforme og mer åpne. Den siste dimensjonen, som går på forhold og relasjoner, kjennetegnes av verdier som sterk gruppelojalitet. De nær den frihetlige polen kjennetegnes av personlig utvikling og selvhevdelse (Flanagan & Lee 2003: 238).

Den frihetlige-autoritære skillelinjen er ikke definert av den generelle økonomiske høyre-venstreskalaen. De frihetlige verdiene er assosiert med venstreideologi. Den sterke koblingen mellom frihetsbegrepet og venstresiden oppstår fordi den politiske høyre – og venstresiden er definert av nye politiske saksområder, i stedet for de gamle økonomiske konfliktlinjene (Flanagan & Lee 2003: 249-250). Den frihetlig-autoritære konfliktlinjens inntreden i den politiske diskursen er et resultat av endringer i verdenssynet i industrisamfunn. Den individuelle autonomien har gradvis økt som følge av utviklingen fra det religiøse samfunnet, til det moderne samfunnet, og til det post-moderne samfunnet i dag (Flanagan & Lee 2003: 250). Konsekvenser som følge av den nye konfliktlinjen har vært innvirkningen på saksagendaen i politikken. Denne utviklingen startet på 1960-tallet i industrisamfunnene, og endringen ble illustrert gjennom viktigheten til nye politiske konfliktområder. Før dette dominerte den «gamle politikken» partisystemene i disse landene, gjerne med fokus på den økonomiske politikken (Flanagan & Lee 2003: 250).

Det var to grunner til endringen i den politiske diskursen på 1960-tallet. Den første omhandler en endring i den økonomiske politikken. De økonomiske spørsmålene i politikken har gradvis gått vekk fra å være posisjonsspørsmål. Stridsspørsmålene på det økonomiske planet baserer seg i større grad på posisjon i dagens samfunn (Flanagan & Lee 2003: 250-251). Den andre grunnen er knyttet til post-modernismen, som formet frihetlige verdier som

ikke tidligere var sosialt aksepterte. Disse verdiene ble sett på som støtende for den gamle skolen av autoritære. Dette førte til mobilisering på begge sider rundt de post-moderne saksområdene, som igjen førte til at sosiale saker tok over for de økonomiske på den politiske agendaen. Denne mobiliseringen hadde store ringvirkninger på den politiske høyre-venstreskalaen. Mange på den frihetlige polen, som hadde tilhørt høyresiden på grunn av dens økonomiske politikk, gikk nå over til venstresiden grunnet deres liberale posisjon på de nye sosiale stridsspørsmålene. Samtidig åpnet deg seg en forflytning fra venstre – til høyresiden. Dette gjaldt flere i gruppen som hadde en lav utdanning, som tradisjonelt hadde stemt venstresiden på grunn av den økonomiske politikken. Disse gikk over til høyresiden grunnet sin konservative posisjon på de nye sosiale og politisk betente temaene (Flanagan & Lee 2003: 251)

2.4.5 Den grønne dimensjonen (vekst-vern)

Den grønne dimensjonen er blant de konfliktlinjene som fikk sitt utspring som følge av den økte post-modernismen, og er blant dimensjonene som omtales under den «nye politikken» i dagens politiske verden. I miljøkampens spede begynnelse ble det hevdet av miljøaktivister at partier på venstre – og høyresiden ikke tok hensyn til miljøet i industrisamfunn. Dette førte til opprettelsen av nye grønne partier. Dette var partier som ikke opererte langs den tradisjonelle høyre-venstreaksen som kjennetegnet den gamle politikken, og som heller ikke passet inn (Dalton 2008: 1).

Den nye grønne diskursen utfordret kapitalismen i det etablerte partisystemet i industrisamfunnene. Det ble en utfordring for etablerte partier å integrere miljøspørsmål som forurensing, miljøkvalitet, og kjernekraftverk i sine politiske plattformer. Holdningen til miljøsaken fra de etablerte partiene gikk ikke på tradisjonelle høyre-venstreaksen, og er et eksempel på hvordan miljøsaken splittet partiene (Dalton 2008: 1-2). De konservative partiene ble splittet som følge av miljøsakens inntog i den politiske diskursen. Splittelsen stod mellom den tradisjonelle næringslivsfløyen og den nye liberale middelklassen. Konservative partier har fremstått som eksponenter av en vekst-orientert politikk, som tilsier et jag etter energiutnyttelse (von Beyme 1985: 136).

Den nye miljøsaken skulle gradvis vinne tillitten og aksepten til den etablerte politiske eliten i vesten. Dette førte til at miljø-politiske spørsmål ble integrert inn i den etablerte høyre-venstreaksen. Grønne partier fikk etter hvert også være med på å utforme politikk gjennom koalisjonsregjeringer i vesten. Spørsmålet i dag, noen tiår etter miljøsaken gjorde sitt

inntog i politikken, er hvor vidt den grønne dimensjonen fortsatt er separat fra den klassiske høyre-venstreskalaen, eller om den er integrert inn i dagens politiske system (Dalton 2008: 2).

Den økonomiske konflikten har vært basis for partikonkurranse helt siden opprettelsen av massepartiene i vesten. Konservative partier var, og er fortsatt, sterkt knyttet til næringslivet og middelklassen på denne dimensjonen. De post-materialistiske og kulturelle endringene som oppstod på 1960 - og 70-tallet skulle være med på å endre grunnlaget for partipolitikk, spesielt på det miljøpolitiske planet (Dalton 2008: 3). Det var problematisk å inkorporere den nye miljøagendaen i sine politiske programmer både på høyre – og venstresiden. På venstresiden oppstod det en konflikt som følge av at det ble vanskelig å kombinere arbeiderklassens rettigheter og en vekst-orientert økonomisk politikk med de nye kravene om økt miljøbevaring. Frykten var at de nye miljøsakene skulle ødelegge for de økonomiske utviklingsprosjektene for venstresiden. Det etablerte politiske systemet skulle vise seg å bli en utfordring for nystartede miljøpartier. Die Grünen i Tyskland og Les Verts i Frankrike har begge hatt anspente forhold til henholdsvis sosialdemokratene (SPD) i Tyskland og sosialistpartiet i Frankrike, både som rivaler i opposisjon og som allierte i regjeringer (Dalton 2008: 3) Konservative partier hadde vanskeligheter med å forholde seg til de nye miljøpartiene. Miljøvernernes holdning til kjernekraftverk gjorde at samarbeid med konservative partier ble vanskelig. Motstanderne av kjernekraftverk opplevde å støte på en bred allianse av arbeidsgrupper og næringsliv som støttet utviklingen av kjernekraftverk. For å kunne distansere seg vekk fra de tradisjonelle høyre-venstrepartiene, gjorde miljøpartiene flere grep. Dette medførte bl.a. alternative syn på kvinnerettigheter, utenrikspolitikk og kultur (Dalton 2008: 3-4).

I 1989 var Kirschelt blant de første til å hevde at grønne partier utviklet en frihetlig venstreagenda som fusjonerte tradisjonelle venstreorienterte økonomiske synspunkter med frihetlige miljøsynspunkter, kombinert med kvinnerettigheter og andre nye politikksynspunkter (Dalton 2008: 4). Etter at flere grønne partier ble med i koalisjonsregjeringer på 1990-tallet, medførte dette en mer pragmatisk tilnærming til politikken, som følge av koalisjonspolitikk og regjeringsansvarlighet.

Vekstkomponenten i den grønne dimensjonen illustrerer vanskelighetene denne dimensjonen byr på. Dilemmaet går ut på i hvilken grad en skal balanse de to motpolene i den grønne dimensjonen. Skal partiene bevisst føre en politikk som direkte går ut over miljøet ved å jage økonomisk gevinst, eller skal partiene i større grad favorisere miljøverns på bekostning av økonomisk vekst? (Dalton 2008: 12). Miljøsakene er i dag sterkt inkorporert i den vestlige

politiske diskursen, og i mange land fremstår miljøsakene som den mest profilerte ny-politiske konfliktlinjen. Partisystemene har gradvis møtt de nye utfordringene fra miljøsakene, og den har blitt integrert inn i det politiske landskapet (Knutsen 2009: 405, Dalton 2008: 12).

2.5 Hypoteser

2.5.1 Dimensjonshypoteser

En sammenligning av de fire partienes plasseringer på de fire konfliktlinjene medfører kjennskap til både partienes politiske profil og konfliktlinjene er komplisert. Dette underkapitlet vil utlede dimensjonshypoteser basert på de fire konfliktlinjene. Hypotesene utledes på bakgrunn av de fire konservative partienes vektlegging av de fire konfliktlinjene. Hypotesene vil omtale forventede forskjeller og likheter i vektleggingen av konfliktlinjene.

På den økonomiske høyre-venstreskalaen er forskjellene og likhetene dypt knyttet til det enkelte samfunnet og økonomisk kultur. Norge, og resten av Skandinavia, har lang tradisjon med offentlig styring av økonomien. Dette henger sammen med sosialdemokratiets sterke posisjon i regionen. Sosialdemokratiet er knyttet til regionens samfunnsstruktur. Den norske oljerikdommen har vært viktig for landets samfunnsutvikling de siste 40 årene, og illustreres godt ved den offentlige sektorens sterke posisjon i Norge. Dynamikken i den økonomiske politikken i Norge gjør at den norske stat har en fremtredende posisjon. Staten forvalter enorme oljefondet, og er deleier i noen av landets største selskap. Høyre ligger stadig plassert på den norske høyresiden, og det illustreres godt ved partiets økonomiske posisjon. Analyser gjort ved Stortingsvalget i 2001 viser at Høyrevelgerne ligger nærmest den private polen på den økonomiske høyre-venstreskalaen (Aardal 2003: 85-86). Høyre vil ikke skjære ned på velferdsordningene. Partiet er i større grad forkjemper av økt privatisering i det økonomiske markedet, og en større balanse mellom det offentlige og private.³⁴

Det er kontraster mellom konservative partier i Vest-Europa i forhold til i USA. Dynamikken i partilandskapet i USA er i større grad høyreorientert på den økonomiske planet. USA har et stort fokus på liberale verdier. Grunnloven av 1787 regnes å være blant de mest radikale grunnlovene som har blitt skrevet, og har fokus på enkeltmenneskets frihet og rettigheter. Dette har blitt videreført gjennom flere hundre år med politiske prosesser, parallelt

---

³⁴ Høyres hjemmeside: finanspolitikk

med endrede samfunnsstrukturer. Den økonomiske strukturen i USA kan forklares med landets tilnærming til markedsliberalisme, og en begrenset offentlig sektor. USA har et føderalistisk preg som stammer fra landets opprettelse. Landets delstater har stor suverenitet. Samfunnsstrukturen og landets liberale tenkning har hatt innvirkning på den økonomiske kulturen. Den begrensede offentlige sektoren har ført til økt markedsliberale innflytelse på landets økonomiske politikk.

Som ledende partier på høyresiden i Tyskland og Storbritannia, har CDU/CSU og Det konservative partiet økonomiske kjennetegn som gjør at de tilhører den økonomiske høyresiden. I likhet med Høyre, er disse partiene distansert fra den amerikanske tilnærmingen til økonomisk politikk.

Hypotesene er utledet på bakgrunn av partienes absolutte plasseringer på de ulike dimensjonene, og vil basere seg på hvor de ulike partiene står til hverandre i vektleggingen av dimensjonene.

Økonomisk høyre-venstre

Empiri om partienes økonomiske politikk tilsier at de fire partiene alle ligger på høyresiden i sine respektive partisystem.

***HI:** Det republikanske partiet vil ligge lengst til høyre av de fire respektive partiene på den økonomiske høyre-venstreskalaen. Av de europeiske partiene vil Det konservative partiet være det partiet som ligger lengst til høyre på den økonomiske høyre-venstreskalaen. I forhold til de to andre partiene, vil Høyre og CDU/CSU ikke ha så sterke høyreøkonomiske utslag.*

Begrunnelsen for denne vurderingen er på basis av den informasjonen som har vært tilgjengelig, og kjennskap til partienes økonomiske historie. Skillet jeg foretar meg for Det konservative partiet, kontra Høyre og CDU/CSU, gjøres på grunnlag av førstnevntes tradisjonelt sterke tilknytning til markedsøkonomiske prinsipper, i forhold til de to sistnevnte. Spesielt vektlegges det konservatives parti sterke tilknytning til USA på den økonomiske politikken.

Religiøs-sekulær

Den økende post-materialismen som vesten har sett de siste 40 årene har bidratt til en mindre fremtoning av religion i det politiske bildet. Spørsmålet er hvor vidt dette kommer til syne i de fire politiske partienes partiprogrammer.

En studie publisert i det konservative amerikanske magasinet «*The American Spectator*» viser at religion fortsatt står svært sterkt i USA. Studiene viser et komplekst bilde av dagens religiøse USA. Studiene viser at 20 prosent av amerikanere ikke er tilknyttet en religion, men samtidig som to tredjedeler av denne gruppen fortsatt tror på Gud. Studiene viser samtidig at kun seks prosent av befolkningen er agnostikere eller ateister. Det mest markante med studiene er at 90 prosent av amerikanere fortsatt sier at de tror på Gud. Graden av religiøs styrke vises ikke, men 60 prosent i den nevnte undersøkelsen mener at religion er «svært viktig» (Tooley 2012).

En artikkel fra The Huffington Post hevder at enkelte samfunnsvitere og filosofer ser den økende religiøse fragmenteringen i USA som et tegn på sekularisme. Religioner mister sin innflytelse, og den sekulære trenden ledes an av vitenskap, økonomi, politikk og egeninteresse. Dette tapet av sosial makt og kulturell autoritet fører igjen til økte former for religiøs ekstremisme. Artikkelforfatteren poengterer at religion i USA ikke har mistet sin sosiale påvirkningskraft, men den har mistet sin autoritet (spesielt kristendom). Dette er en prosess som ikke blir sett på som sekularisme, men «nedkristning» (Laderman 2013).

H2: Av de fire partiene, vil Det republikanske partiet plassere seg nærmest den religiøse polen. Av de europeiske partiene vil CDU/CSU plassere seg nærmest den religiøse polen. Grad av religiøs fremtoning vil være mindre synlig for Høyre og Det konservative partiet, i forhold til de to andre partiene.

Begrunnelsen for denne hypotesen er på basis av den informasjonen som foreligger. Religion spiller en mer markant rolle i USA, enn hva tilfellet er i Vest-Europa i dag. Det vil være nærliggende og legitimt å tro at Det republikanske partiet vil være det partiet som ligger nærmest den religiøse polen, på bakgrunn av empirien som foreligger.

Vedrørende de europeiske partiene, så legger jeg CDU/CSU sin kristendemokratiske profil som pådriver for partiets plassering på H2. Partiet kan sies å være den største kristendemokratiske maktfaktoren i Vest-Europa etter andre verdenskrig. På bakgrunn av dette velger jeg å utlede hypotesen på denne måten. Høyre og Det konservative partiet har som tradisjonelle konservative partier hatt et nært forhold til religion og kirke, men som følge av

den økende sekulariseringen og post-modernismen i nyere tid, så har man sett en økende distansering fra religion.

Frihetlig-autoritær

Som konfliktlinje, ligger den frihetlige-autoritære dimensjonen nær både det religiøse aspektet, så vel som post-materialisme og sekularisering i vesten. Tradisjonelt har individene som har ligget nær den autoritære polen gjerne vært knyttet til religion. En post-moderne verdiforankring har vært kjennetegnet på individene som ligger nær den frihetlige polen.

H3: Det republikanske partiet vil ligge nærmest den autoritære polen av de fire respektive partiene. Av de europeiske partiene vil Det konservative partiet ligge nærmest. CDU/CSU og Høyre vil ha en mer moderat fremtoning i forhold til de to andre partiene.

Begrunnelsen for hypotesen trekker jeg på bakgrunn av parallellene mellom grad av religion, og grad av autoritet. Dette er to faktorer som er knyttet opp mot hverandre, og som tradisjonelt har hatt en sterk basis i den klassiske konservativismen. Begrunnelsen for å plassere Det republikanske partiet nærmest den autoritære polen, forklares ved skillet mellom amerikansk og vesteuropeisk politisk kultur. Det er visse likhetstrekk mellom de to regionenes post-materialistiske kultur, men jeg velger å trekke en slik konklusjon på bakgrunn av at USA sin politiske helhet ligger til høyre for den vesteuropeiske.

Begrunnelsen på hvorfor Det konservative partiet vil ligge nærmere den autoritære polen, enn de to andre partiene, begrunnes med partiets historiske kultur. Som parti, har Det konservative partiet hatt en sterk tilknytning til den tradisjonelle autoritetskonservativismen. Storbritannias kultur har i større grad vært preget av mer markante klasseskiller, enn Tyskland³⁵ og Norge i nyere tid. Storbritannias adelskultur er én av faktorene som har vært med på å bygge opp om Det konservative partis tradisjonalisme.

Den grønne dimensjonen.

Den økende ny-politiske trenden rundt miljøvern byr på en utfordring i utledingen av hypoteser. Den grønne dimensjonen er en dimensjon som har oppstått på bakgrunn av blant annet den post-materialistiske verditenkningen i vestlige industrisamfunn de siste tiårene. Fra

---

³⁵ Når jeg omtaler Tyskland i en historisk kontekst i etterkrigstiden, så refererer jeg først og fremst til Vest-Tyskland, før sammenslåingen.

tidlig av splittet miljøsakene etablerte konservative partier, som følge av den økende verdiliberale middelklassen som stemte på konservative partier. Det oppstod en konflikt mellom denne gruppen, og den mer vekstorienterte næringslivsfløyen.

H4: Alle de fire respektive partiene vil i større grad favorisere vekst, fremfor vern i den miljøpolitiske saken. Det republikanske partiet vil i størst grad favorisere vekst, i forhold til de tre europeiske partiene. Av de tre europeiske partiene, vil CDU/CSU være det partiet som i størst grad fremmer miljøpolitisk vern.

Begrunnelsen for hypotesen er på bakgrunn av de konservative partienes tradisjonelle markedsliberale tilnærming i den økonomiske politikken. Vern i miljøpolitikken er tradisjonelt synonymt med alternative økonomiske løsninger som ikke gagnar vekstjaget i næringslivspolitikken til konservative partier. De fire respektive partiene har dog fremmet synspunkter på miljøpolitikk, og tatt til orde for løsninger som skal skåne miljøet i fremtiden.

Denne tendensen viser hvilken innvirkning miljøsakene har hatt på etablerte partier i vestlige industrisamfunn. Dilemmaet oppstår dog når man setter vekst opp mot vern. I korte trekk baserer dette seg på tapsekostnader som følge av løsninger som vil gagnar miljøet for det bedre i fremtiden, og hvordan dette har en innvirkning på konservativ industri – og økonomipolitikk. Begrunnelsen for plasseringen av CDU/CSU som det partiet med størst grad av vernvektlegging, er grunnet miljøsakens tidligere etablering i Tyskland. Jeg vil dog påpeke at hypotesen tilsier at CDU/CSU vil favorisere vekst fremfor vern. Tendensen hos alle de fire partiene er at de tar til orde for miljøvernsløsninger i sine forslag, som f.eks. grønne avgifter, men at de fortsatt vil favorisere vekst.

2.5.2 Partihypoteser

Hypotesene er utledet på basis av de respektive partienes absolutte plasseringer, og i forhold til hovedkonkurrenten på venstresiden i det respektive landet.

Høyre

Når det gjelder de fire konfliktdimensjonene i oppgaven, så er Høyres posisjon knyttet til det skandinaviske samfunnet. Partiet ligger til høyre på det økonomiske planet, dog i en skandinavisk kontekst som er sterkt preget av den offentlige holdningen til velferd. Sekulærismen som preger Skandinavia har ført til at Høyre ikke fremstår som et særlig

religiøst parti. Det er nærliggende å tro at det er Kristelig folkeparti som tiltrekker seg majoriteten av kristne velgere i Norge, og en analyse fra Stortingsvalget i 2001 viser dette (Aardal 2003: 88). Den samme analysen viser også at Høyre har en sekulær velgergruppe.

På en annen side så er det også nærliggende å tro at Høyres tradisjonelle konservative samfunnssyn kan tiltrekke seg kristne velgere. Høyre fremstår i dag som et sekulært parti, all den tid kristendommen har blitt innskrenket i den politiske diskursen i Norge i dag. På den frihetlige-autoritære konfliktlinjen så vil det være interessant å se hvor Høyre befinner seg, og hvordan de ev. har endret seg gjennom ulike tiår. Den post-modernistiske tenkningen som har vært fremtredende de siste tiårene har satt sitt preg på den politiske tenkningen i Norge. Den autoritære polen på konfliktlinjen har tradisjonelt vært knyttet til konservatisme, så vel som religion. I tråd med Høyres moderniseringsprosess de siste ti årene, kan man hevde at partiets klassiske autoritære profil på tradisjonelle konservative områder har forsvunnet.

På den grønne dimensjonen, omtaler Høyre sin miljøpolitikk som konservativ. Høyre mener troen på det frie markedet er det beste verktøyet til å løse miljøutfordringene. Partiet mener at det må bli dyrere å forurense, og billigere å tenke miljøvennlig. Kombinasjonen å forene økonomisk vekst og økt velferd med et bedre miljø er noe Høyre poengterer i sitt partiprogram. Høyre hevder også at markedsøkonomiens utbredelse har blitt forenet med et bedre miljø³⁶. En analyse av Stortingsvalget i 2001, viser at Høyrevelgerne i favoriserer vekst, fremfor vern på den grønne dimensjonen (Aardal 2003: 87).

Den generelle utfordringen med en økt miljøvernstenkning og konservative partier er hvordan de skal håndtere vekst i økonomien. Mye av kritikken fra rene miljøpartier mot etablerte partier har vært at de gjør for lite, og at mye av retorikken kun er tomme ord.

Den skandinaviske konservatismen er et spennende fenomen. Det ideologiske partilandskapet i Skandinavia ligger et godt stykke til venstre i forhold til det amerikanske. Det faktum alene gjør dette til et interessant case. Det venstredreide politiske klimaet i Skandinavia skyldtes bl.a. den skandinaviske velferdsstatsmodellen. Den økonomiske faktoren medfører en sterk offentlig stat med vitale aktører i den økonomiske politikken. Man finner få elementer av ren markedsliberalisme i Skandinavia. På en klassisk økonomisk høyre-venstreskala så ligger Skandinavia et godt stykke til venstre i forhold til USA, men også til en viss grad Storbritannia og Tyskland. Samtidig så er Skandinavia et veldig sekulært område. Dette medfører at den religiøse faktoren som gjerne er knyttet til konservatisme, ikke har et like stort fotfeste i Skandinavia i forhold til andre regioner. Denne verdi – og

---

³⁶ Høyres hjemmesider: Miljøvern

kristenkonservatismen har en svært liten appell i Norge og resten av Skandinavia. En indikator på dette er den lave oppslutningen kristenkonservative partier får i regionen.

***H5:** Høyre vil plassere seg til høyre på den økonomisk høyre-venstreskalaen, nær den autoritære polen på den frihetlig-autoritære dimensjonen, og nær vekstpolen på den grønne dimensjonen, både absolutt, og i forhold til Arbeiderpartiet.*

Underhypotese:

***H6:** Høyre vil plassere seg nær sentrum på den religiøse-sekulære dimensjonen.*

Det republikanske parti

Det republikanske partiet ligger til høyre på det økonomiske planet. Partiet vektlegger makten og mulighetene i USAs frie markedet som svært viktig i sin politiske plattform. Partiet er motstandere av offentlig intervensjonspolitik i den hjemlige politikken.³⁷ Det republikanske partiet er sterke forkjempere for religionsfrihet, og vektlegger grunnloven på dette feltet. Partiet befinner seg langs den religiøse polen på den religiøse-sekulære konfliktlinjen. Partiets plattform av 2012 vektlegger støtte til bruk av de bibelske ti bud i den offentlige sfæren.³⁸

Partiet vektlegger viktigheten av miljøvern i sin plattform av 2012. Redusering av utslipp, gjenvinning og opplysning rundt miljøet omtales i positive ordelag. Partiet har dog litt andre formeninger om hvordan dette skal skje, og retter kritikk mot den offentlige staten og dens håndtering av miljøspørsmålet. Det republikanske parti mener en mer direkte kontakt med de ansvarlige er veien å gå. Samtidig så er parti for energiuavhengighet. De oppfordrer til en ansvarlig produksjon av f.eks. kjernekraft, oljedrilling og naturgass på en miljøvennlig og ansvarlig måte.³⁹

***H7:** Det republikanske partiet vil plassere seg til høyre på den økonomiske høyre-venstredimensjonen, langs den religiøse polen på den religiøse-sekulære dimensjonen, langs den autoritære polen på den frihetlige-autoritære dimensjonen, og langs vekstpolen på den grønne dimensjonen, både absolutt, og i forhold til Det demokratiske parti.*

---

³⁷ Det republikanske partis hjemmesider

³⁸ Berkley Center: Georgetown University

³⁹ Det republikanske partis hjemmesider

Det konservative parti

Det konservative partiet befinner seg på høyresiden på den økonomiske høyre-venstreskalaen. Elementer av nyliberalistisk retorikk er fortsatt til stede under David Camerons ledelse, da partiet ønsker en konkurransedyktig økonomi og lavere skatter. På sine hjemmesider legger partiet frem en økonomisk fempunktsplan. Partiet vil redusere underskuddet slik at man i større grad kan håndtere gjelden. Samtidig vil partiet redusere inntektsskatten, og argumenterer for at dette vil gi hardtarbeidende briter en større fordel. Partiet vil øke antall jobber ved å gi små og mellomstore bedrifter større fritak. Ved å redusere velferd og immigrasjon så mener partiet dette i større grad vil gagne økonomien. Det siste punktet i den økonomiske fempunktsplanen er en bredere skolesatsing.⁴⁰ Partiet har de siste årene gått inn for en større grad av grønne skatter og avgifter. Dette markerer en endring i tråd med det vestlige samfunnet. Partiet vil gjøre økonomien «grønnere» i fremtiden⁴¹.

Partiet har aldri hatt en klar ideologisk identitet, grunnet de ulike fraksjonenes innflytelse innad i partiet (viser til underkapittel 2.2.3). Derfor er det vanskelig å beregne hvor stor graden av religiøsitet er innad i partiet. En artikkel fra *New Statesman* tar for seg effekten av Storbritannias religiøse høyreside. Artikkelforfatteren peker på at det er åpenbare politiske og sosiale forskjeller mellom Storbritannia og USA, illustrert ved de religiøse forskjellene de to landene i mellom. Den religiøse yttersiden som finnes i USA er i liten grad til stede, selv om det er noen marginale grupper i Storbritannia som prøver å få gjennomslag for sine idéer. Det konservative partiet har tradisjonelt vært kirkens parti i Storbritannia, og medlemmer av den anglosaksiske kirken stemmer fortsatt konservativt i stor grad (Jones 2013).

Partiet er svært delt på den frihetlige-autoritære polen. Mange ønsker en enda større modernisering av partiets politikk, mens andre ønsker å holde fast på partiets tradisjonelle konservative verdier. Under Camerons ledelse har partiet gått inn for flere miljøvennlige saker. Dette viser en markant endring fra 1980 – og 90-tallet. Partiet har også blitt mer sekulært de siste årene, noe som er i tråd med resten av avanserte industrisamfunn i vesten.

H8: *Det konservative partiet vil plassere seg til høyre på den økonomisk høyre-venstreskalaen, nær den religiøse polen på den religiøse-sekulære dimensjonen, nær den autoritære polen på den frihetlige-autoritære dimensjonen, og langs vekstpolen på den grønne dimensjonen, både absolutt, og i forhold til Labour.*

---

⁴⁰ Det konservative partis hjemmesider: Policy

⁴¹ Det konservative partis hjemmesider: Miljøvern, og The Telegraph

CDU/CSU

CDU/CSU har omfavnet både sosialdemokratiske og markedsliberalistiske idéer de siste ti årene (Clemens 2013: 191), og befinner seg trygt plassert på sentrum-høyre i den økonomiske politikken. Unionen har en åpenbar religiøs fremtoning, samtidig som de har klart å kombinere denne med den voksende sekularismen i Tyskland de siste tiårene. Dette gjenspeiles også i den frihetlige-autoritære dimensjonen, som i stor grad henger sammen med religionsdimensjonen. Unionen har samtidig vært en forkjemper for miljøvern i Europa de siste årene, samtidig som de har holdt fast på sine økonomiske prinsipper.

***H9:** CDU/CSU vil plassere seg til høyre på den økonomiske høyre-venstredimensjonen, nær den religiøse polen på den religiøse-sekulære dimensjonen, nær den autoritære polen på den frihetlige-autoritære dimensjonen, og nær vekstpolen på den grønne dimensjonen, både absolutt, og i forhold til SPD.*

3 Metode

3.1 Introduksjon

Oppgavens metodekapittel vil belyse de ulike metodologiske kravene og utfordringene som er knyttet til denne oppgaven. Først skal innholdsanalyse som metode redegjøres for i 3.2. Dette gjøres på bakgrunn av at oppgavens analyseverktøy, MRG, benytter seg av innholdsanalyse av partiprogrammer. Redegjørelsen av innholdsanalyse som metode vil også inneholde teori som omhandler validitet – og reliabilitetskravene til metoden.

Videre vil oppgavens Manifesto-tilnærming bli gjennomgått under 3.2. Dette underkapitlet vil ha et bredt fokus på de ulike forskningsmetodologiske prosessene og utfordringene som ligger til grunn for oppgavens analyseverktøy. En detaljert beskrivelse av oppgavens analyse vil inngå i dette underkapitlet.

Under 3.3 vil oppgavens konfliktlinjetilnærming omtales. Denne delen vil ta for seg operasjonaliseringen av oppgavens fire konfliktlinjer, og årsakene til dette. Det vil også foreligge en gjennomgang av hvordan indeksene for de ulike dimensjonene er konstruert.

3.2 Innholdsanalyse

Innholdsanalyse er et viktig verktøy i statsvitenskapen. Dette verktøyet bidrar til å analysere ideers tilstedeværelse i tekst. Tekstanalyse gir innsikt i hvordan politiske aktører etablerer sin identitet, og hvordan politiske saker defineres og fortolkes (Bratberg 2012a). Innholdsanalyse kan beskrives som en systematisk, objektiv, og kvantitativ analyse av formidlingskarakteristikker (Neuendorf 2002: 1).

Innholdsanalysen har fått en større plass i statsvitenskapen i etterkrigstiden, og den har mange definisjoner. Berelson (1952: 18) definerer innholdsanalyse som en forskningsteknikk for den objektive, systematiske, og kvantitative beskrivelsen av det manifeste innholdet i kommunikasjon. Krippendorff (1980: 21) mener innholdsanalyse er en forskningsteknikk som gjør det mulig å trekke replisbare og valide antagelser fra data til konteksten som kretser rundt. Weber (1990: 9) mener innholdsanalyse er en forskningsmetode som bruker et sett av prosedyrer til å trekke valide slutninger fra tekst (Hentet fra figur 1.1, Neuendorf 2002: 10). Innholdsanalyse tilhører den kvantitative retningen i forskningsmetoden. Den tar mål på å telle ord, i stedet for å tolke ord. Innholdsanalysen måler omfang og frekvens av bestemte ord

eller fraser i en tekst (Bratberg 2012a).

De kvantitative dataene gir en representativ oversikt over dataene som skal analyseres. Dataene gir en større bredde, og er et solid verktøy til å teste hypoteser og teorier. Datamengden analyseres og tolkes til slutt (Grønmo 1996: 92, via Bratberg 2012a). Innholdsanalysen er bundet til et sett med regler. Analysen skal være deduktiv og objektiv. Observasjonene man finner skal rapporteres på en objektiv måte. Reliabiliteten krever et visst samsvar på tolkningen, derfor er formelle mål på intersubjektivitet viktige. Validitetsmålet avhenger av god nøyaktighet og presisjon i analysen (C. Hardy et al. 2004, via Bratberg 2012a).

Målet til kvantitativ innholdsanalyse er å måle frekvens av nøkkelkategorier, så vel som målinger av hvor ofte andre variabler vises. Forutsetningen for en slik analyse er et ferdig kodesett som er opparbeidet på forhånd, til innhenting av data. Innholdsanalysens kvantitative natur medfører at innsamlingsmetoden og rapporteringen av data preges av oppsummering, fremfor detaljerte beskrivelser (Neuendorf 2002: 14-15).

3.2.1 Validitet og reliabilitet i innholdsanalyse

Reliabiliteten til innholdsanalysen pleier som regel å være høy, siden det er lett å etterprøve det i teorien. Validiteten kan dog by på problemer. Innholdsanalysen er direkte avhengig av kontekstforståelse av emnet som blir analysert (Bratberg 2012a).

Datainnsamling i innholdsanalyse er et viktig premiss for den helhetlige validiteten, som følge av reliabiliteten til datamaterialet (Rourke & Anderson 2004: 6). Validitet er et krav i prosessen når man trekker slutninger på emnet man forsker på. Testvaliditeten øker når man går fra det deskriptive til å gjøre slutninger. Messick (1989: 13) hevder validitet er en integrert evaluering og tolkning av hvilken grad teoretisk rasjonale og empirisk bevis støtter nøyaktigheten og anvendbarheten av tolkning basert på testscorer og andre metoder (Rourke & Anderson 2004: 6). Crocker og Algina (1986: 4) skriver at en test er en standard prosedyre for innsamling av oppførsel fra et spesifikt domene (Rourke & Anderson 2004: 7). Deres beskrivelse er generell, og viser det brede spennet en test har. Å identifisere målet med ulike data er med å øke åpenheten rundt tolkningen, og de ulike typer bevisvaliditet som er nødvendig. Krippendorff (1980: 155) spalter innholdsanalyse og validitet på følgende måte:

«Vi omtaler et måleinstrument som valid, hvis det måler det som det skal måle, og vi anser innholdsanalyse som valid hvis dens sannsynlighet gjenspeiles i graden av uavhengigheten/nøytraliteten til bevisinnsamlingen» (Volkens 2001: 101).

3.3 Validitet og reliabilitet i forskningsmetode

Validitet og reliabilitet er to sentrale mål i forskningsmetode og statistikk. Disse målene fokuserer på holdbarheten og etterprøvbareheten til generell forskning.

Indre validitet tar for seg i hvilken grad en slutning er kausal. Den indre validiteten bygger på hvor vidt det er slutning mellom ulike operasjonaliseringer (Knutsen 2012a: 44). Den ytre validiteten baserer seg på i hvor vidt operasjonaliseringene og gyldigheten kan generaliseres utenfor konteksten som den befinner seg i. Kan man generalisere fra utvalg til populasjon er det som definerer den ytre validiteten (Knutsen 2012a: 47-48).

Validitet omtales gjerne i samfunnsvitenskapen som målevaliditet, som følge av at den måler gyldigheten eller holdbarheten til en studie. Målevaliditeten er det verktøyet som i størst grad blir oppfattet som validitet (Knutsen 2012b: 2). Målevaliditeten er nøye med hvor vidt operasjonalisering og skårene reflekterer konseptet som forskere prøver å måle (Adcock & Collier 2001: 529). Dette er et av aspektene King, Keohane og Verba (1994: Kapittel 2) omtaler som deskriptiv tolkning, som også omhandler tolkning fra utvalg til populasjon. Valide målinger oppnås når skårer på en meningsfull måte fanger opp idéene i en gitt forskbar kontekst. Bollen (1989: 184) omtaler validitet som hvor vidt en variabel måler det den er ment til å måle. King, Keohane og Verba (1994: 25) gir en identisk forklaring på fenomenet (Adcock & Collier 2001: 530).

Adcock og Collier (2001: 531) legger frem fire nivåer som viser forholdet mellom et empirisk begrep og empiriske observasjoner: A) Teoretisk begrep, B) teoretiske definerte begrep, C) operasjonelt definert variabel, og D) enhetenes skårer på indikatoren. (Oversettelser fra Ottar Hellevik på punkt A og C, via Knutsen 2012b: 3). De to første punktene omhandler fruktbarheten til den teoretiske definisjonen av begrep og/eller variabel. Det er overlapping mellom de fire punktene, som illustreres ved at punkt B og C omhandler den operasjonelle definisjonen av begrep og/eller variabel og målevaliditet. Punkt C og D omhandler reliabiliteten (Knutsen 2012b: 3).

Reliabilitet i forskningsmetode baserer seg på etterprøvbareheten til forskningen. Et viktig spørsmål er hvor nøyaktig målingen av det man forsker på er. Reliabiliteten er knyttet til datas innsamlingsprosess, bearbeid og koding (Knutsen 2012b: 25). Intra – og intersubjektivitet er mål som kan bidra til å styrke reliabiliteten til forskning. Intrasubjektivitet vil si at en forsker gjør den samme undersøkelsen flere ganger for å se om det er samsvar. Intersubjektiviteten vil si flere forskere undersøker det samme konseptet for å se om resultatene blir konsistente (Knutsen 2012b: 26).

3.4 Manifesto-tilnærmingen

Underkapitlet er strukturert systematisk. Først vil det foreligge en rask gjennomgang av MRG sin historie. Videre vil oppgavens undersøkelse belyses. Under dette vil det foreligge en gjennomgang av hva som skal måles. Resten av underkapitlet vil omhandle Manifesto-tilnærmingen, og de forskningsmetodologiske faktorene som inngår i denne tilnærmingen. Først vil partiprogramtilnærmingen til MRG omtales. Etter dette vil MRG sin kodeprosess, samt viktighetstilnærming belyses. Videre vil den generelle høyre-venstredimensjonen MRG benytter seg av omtales, før validitet – og reliabilitetsmålene vil diskuteres. Til slutt vil det bli lagt vekt på kritikken som foreligger for Manifesto-tilnærmingen. Hovedtrekkene av kritikken vil bli redegjort for, før alternativene til MRG sin partiprogramkoding vil bli presentert.

3.4.1 Manifesto Research Group

Manifesto Research Group/Comparative Manifestos Project har siden opprettelsen arbeidet med strukturen og utviklingen av partisystemer. Prosjektet er basert på kvantitative innholdsanalyser av partiers valgprogrammer fra mer enn 50 frie, demokratiske land siden 1945. Hovedmålet med prosjektet de siste 30 årene har vært å måle politiske partipreferanser over tid og rom. Prosjektet ønsker å analysere hvordan partier møter nye utfordringer i de etablerte OECD-demokratiene, og i de nye demokratiene i sentral – og Øst-Europa. Gruppen gjør dette ved hjelp av komparativ forskning på politikkpreferanser på en generell høyre-venstreskala over tid.⁴²

MRG legger stor vekt på validiteten til estimeringen av partiprogrammene, så vel som generell tekstkoding. Datasettet er opptatt av å måle politiske preferanser i lys av reell partipolitikk. Innsamlingen og kodingene av valgprogrammer startet med en gruppe akademikere (MRG) som jobbet opp mot valgprogrammer fra land av interesse. De første resultatene fra denne gruppen ble publisert av Budge, Robertson og Hearl i 1987 og omhandlet valg frem til 1983. Da Comparative Manifestos Project tok over prosjektet i 1989, manglet flere valg fra 1980-tallet. Hovedmålet i starten for CMP var å gjennomføre kodinger av alle valgprogrammer på 1980-tallet (Hearl 2001: 113).

3.4.2 Hva skal måles?

---

⁴² MRG/CMP sine hjemmesider.

Oppgavens formål vil være å måle de fire konservative partienes vektlegging av hver av de fire konfliktlinjene, som det er redegjort for i underkapittel 2.4. Oppgaven vil måle de fire partienes politikkplassering i et rom. Tidsaspektet for disse målingene vil være fra 1945 til 2009. For å gjøre tidsaspektet mer oversiktlig vil den samlede vektleggingen til partiene inngå i tiårskutt.⁴³ Hovedformålet med å plassere resultatene inn i tiårskutt er for at det i større grad vil gi et mer markant bilde av, 1) forskjeller partiene i mellom, og 2) endringer over tid for hvert enkel parti.

Målingen av den samlede vektleggingen er gjort på bakgrunn av variabler hentet fra MRG-datasettet. Konstrueringen av disse variablene til fire dimensjoner tilegnes min veileder, Professor Oddbjørn Knutsen. Operasjonaliseringen av disse variablene vil det ble redegjort for i underkapittel 3.5. De samlede dimensjonene er satt sammen av variabler på hver sin pol. Den økonomiske høyre-venstredimensjonen er satt sammen av høyreøkonomiske og venstreøkonomiske variabler. Den religiøse-sekulære dimensjonen er satt sammen av religiøse og sekulære variabler. Den frihetlig-autoritære dimensjonen er satt sammen av frihetlige og autoritære variabler. Den grønne dimensjonen er satt sammen av vekst – og vernvariabler. Oppgavens måling og analyse vil basere seg på de fire konservative partienes samlede vektlegging av de fire konfliktlinjene.

De empiriske undersøkelsene vil gjøres ved å se på de fire konservative partienes samlede vektlegging av hver enkelt konfliktlinje opp mot hverandre. De empiriske resultatene av undersøkelsen vil støtte seg på gjennomsnittsfrekvensen av partienes samlede vektlegging fra 1945 til 2009 for å teste hypotesene fremlagt i underkapittel 2.5.1 og 2.5.2. For å gi oppgaven et bredere grunnlag vil de fire partiene også måles opp mot sine respektive hovedkonkurrenter på venstresiden i hjemlandet. Dette gjøres ved at jeg ser på de fire venstrepartiene⁴⁴ sin samlede vektlegging av de fire konfliktlinjene under de samme rammevilkårene som for de konservative partiene. Sammenligningen av de konservative partiene og deres hovedkonkurrent vil også her bygge på den samlede gjennomsnittsfrekvensen av hver enkel konfliktlinje, og den samlede differansen i vektleggingen. I tråd med oppgavens overordnede problemstilling vil fokuset i de empiriske analysene vektlegge de konservative partienes likheter og forskjeller, og hva som kan være

---

⁴³ Tiårskuttene er inndelt på følgende måte: «1945-1949», «1950-1959», «1960-1969», «1970-1979», «1980-1989», «1990-1999» og «2000-2009».

⁴⁴ Venstrepartier i en nasjonal kontekst. Det demokratiske parti i USA ligger f.eks. lengre til høyre enn hva tilfellet er for norske Arbeiderpartiet.

med på å forklare forskjellene. Dette gjøres på bakgrunn av partienes plasseringer på hver enkelt konfliktlinje.

3.4.3 Partiprogramtilnærmingen

MRG sitt analytiske formål er å studere partiprogrammer. Dette medfører et behov for universelle mål på forskningen, grunnet omfanget av land og partier som inngår i MRG-prosjektet. Estimaten MRG benytter seg av er databehandlede ordtelinger av partiprogrammer. Innholdsanalyse har den fordel av at de er politikkuttalelser gitt på et strategisk tidspunkt av spesifikke personer eller organisasjoner/partier (Budge 2001a: 211). Ordtelinger kan bli gjort på flere forskjellige måter, og derfor variere mye i resultatene og bildene som blir gjort av eventuelle partiendringer av de samme partiene. Dette medfører en kvalitetskontroll av kodeprosessen MRG benytter seg av. På denne måten får man en større grad av validitet som følge av en standard for telleprosedyren i MRG-kodingene (Budge 2001a: 211).

Ian Budge (2001a: 211) hevder partiprogrammer er det beste materialet til å undersøke partiers plassering på ulike politiske saksområder. Argumentet er at partiprogrammer er utgitt for et større publikum, og de er skrevet på en konsis måte. Partiprogrammer prøver å fremme enkelte politiske agendaer på en bred og oversiktlig måte, gjerne ved hjelp av repetisjon. Et annet argument Budge fremmer, er at ordtelling vil fungere bedre på partiprogrammer, enn på mer komplekse politiske argumenter. Budge hevder også at partiprogrammer har en spesiell verdi, som følge av at det er den eneste kollektive politikkuttalelsen til et parti, og at ingen andre kilder representerer helheten i en partiorganisasjon, så mye som et partiprogram vil gjøre (Budge 2001a: 211). En av fordelene med MRG sin partiprogramtilnærming er muligheten til å se på partipolitiske endringer ved hjelp av partiprogramanalyse av nasjonale valg (Budge 2001a: 214-215).

Én av fordelene med tekstanalyse av partiprogrammer er at de er ufiltrerte, og rett på sak. Partiprogrammer har eksakte posisjoner på ulike politikkområder, og politikken blir forklart på en enkel måte. Det er samtidig en solid måte å tolke et partis politikk og ideologi på, siden det er et skrevet dokument og det eneste stedet hvor man kan finne et partis klare sakspreferanser. MRG benytter seg av en universell standard når det kommer til tolkningen av ulike partiprogrammer og deres posisjoner. Dette medfører en ekstern kvalitetskontroll av databehandlingen i MRG (Budge 2001a: 211-212).

MRG benytter seg av en generell høyre-venstreskala for å måle partiprogrammer. En

komparativ studie viste at den generelle høyre-venstredimensjonen var det fremtredende politiske kontinuumet, både i ulike land, og over tid (Budge & Mara 2001: 57). MRG vektlegger viktigheten av en god høyre-venstreinnndeling for å måle partipolitikk (Budge 2001a: 214-215). Fordelene med å benytte seg av et generelt høyre-venstrekontinuum som grunnlag for å måle politikkområder er flere. Et slikt kontinuum produserer stabilitet. Det produserer også et enkelt bilde av partisystemer og partikonkurransen. Det har et bredt fokus på de sentrale stridsspørsmålene i politikken, og baserer seg teoretisk på de store ideologiske og sosiale kløftene i det moderne samfunnet. Fordelene og den empiriske støtten, fra bl.a. MRG, tilsier at bruken av en generell høyre-venstreskala vil være et rasjonelt verktøy for å måle partipolitikk (Budge & Mara 2001: 62). En generell høyre-venstretilnærming har også den fordel at den viser de klare bildene for partikonkurransen og partibevegelse. MRG sin viktighetstilnærming viser også hvordan partier konkurrerer og beveger seg (Budge & Mara 2001: 62). Man ser på velgere som en gruppe som i stor grad favoriserer én side på ulike saksområder. Disse velgerne mener at ett parti er bedre skikket til å utføre politikk, i motsetning til andre partier. Samtidig så vil det alltid eksistere politikkdifferanser grunnet et ulikt syn på samfunnet (Budge 2001a: 220).

Et annet viktig spørsmål, er hvor vidt MRG-dataene kan brukes til å si noe om mindre politiske vinduer (McDonald & Mendes 2001: 138). Ved å analysere kortere politiske vinduer, så vil dette gi en mulighet til å bruke MRG til å analysere partibevegelser fra ett valg til et annet. Dette er noe som ikke lar seg gjøre ved å benytte seg av ekspertvurderingene, all den tid disse vurderingene gir et bilde av stabilitet over tid. Problemet som oppstår er da at man vil slite med å kunne analysere enkeltvalg. Som følge av dette oppstår det to spørsmål, som man må kunne redegjøre for, før man kan benytte seg av skalaene på enkeltvalg: 1) Er de reliable estimater av partiplasseringer, og 2) Hvis de er reliable, beveger partiene seg, eller står de på stedet hvil i politikkområdene? (McDonald & Mendes 2001: 138).

MRG sine målinger illustrerer at politiske partier viser seg å være noe ustabile. Den naturlige trenden er at partier endrer posisjon fra tid til en annen. Dette åpner døren for muligheten til å benytte seg av MRG-skalaene som verktøy til å kunne si noe om, og analysere partiendringer over tid. Analyser fra Budge, Robertson og Hearl (1987 red.), Budge og Laver (1992 red.), og Klingemann, Hofferbert og Budge (1994), viser at partier over større tidsperioder ikke avviker så mye fra sin ideologi, og høyre-venstreposisjon. Analysene viser dog at partiene tar opp ulike politiske posisjoner ved ulike tidsperioder, men holder seg nær sine kjernebaser. (McDonald & Mendes 2001: 140).

Høyre-venstremålingene til MRG anses for å være solide. Argumentene for dette er blant annet at høyre-venstreskalaene som MRG benytter er i tråd med både de historiske faktaene og de teoretiske utfordringene som knyttes til den generelle høyre-venstreskalaen (Volkens 2007: 112)

3.4.4 Koding

Setningene i partiprogrammene MRG har kodet, har blitt telt manuelt inn i 57 ulike induktive politiske kategorier (Budge 2001a: 211-212). Dette gjøres ved hjelp av en prosentinnndeling av partienes synspunkter på de ulike sakene, som igjen illustreres ved deres posisjon på en høyre-venstreskala (Budge 2001a: 217). Flere av disse setningene og saksområdene ble identifisert til å tilhøre enten høyre – eller venstresiden. En kategori som «frihandel» tilhører høyresiden, mens en kategori som «økonomisk planlegging» tilhører venstresiden. MRG fremstilte tester på høyre – og venstreskårer. Dette medførte kontraster i enkelte av høyre – og venstreskårene. Viktighetskategoriene finner dog ingen kontraster, som følge av at en kategori som «for fred» på venstresiden, ikke medfører at «mot fred» vil tilhøre høyresiden, som følge av at en slik kategori ikke finnes i MRG-datasettet. Siden en kategori som fred ikke vil illustreres som to motparter på begge sider av den politiske polen, vil det i større grad være rasjonelt å måle viktigheten av en slik kategori. Det vil si i hvor stor grad et parti vektlegger «fred»-kategorien (Budge 2001b: 78-79).

Målet til MRG er å telle alle setningene uavhengig om de ser ut til å ha en direkte politisk mening eller ikke. Dette fordi partiprogrammer er nøye utarbeidet, og ingen setning der er uten mening (Budge 2001a: 219). Partier står heller ikke i direkte konflikt på alle saksområder. Kodingene fra MRG er posisjonelle av natur, men i stor grad kun én-posisjonelle på de fleste saksområder, som følge av at partiprogrammene i seg selv er én-posisjonelle (Budge 2001b: 79). Kodesystemet til MRG reflekterer på den måten partienes syn på at det kun er én rasjonell måte å utforme politikk på, når det gjelder en sak (Budge 2001b: 81). Å analysere for/i mot-standpunkter på hver sak vil gi liten mening når det kommer til å måle partiforskjeller, all den tid partier i stor grad enten er for eller i mot i en spesifikk sak (Budge 2001b: 81).

Det medfører et dilemma å inkludere alle referanser i et partiprogram til posisjonstilnærminger. Et eksempel som benyttes av Ian Budge (2001b: 79) er arbeidsløshet. Et gitt parti kan f.eks. bruke mye tid i et partiprogram på å snakke om hvordan man skal få ned arbeidsløsheten, og hvordan det skal takles. Det vil være svært merkelig hvis et parti

hevder de er for arbeidsløshet i et partiprogram. Argumentet er altså at et parti kan bruke stor plass i et partiprogram på å finne løsninger på arbeidsløshet, ergo omtale viktigheten. Det blir svært vanskelig å plassere en sak som grad av arbeid inn i en for/mot-kategori.

Budge (2001a: 221) argumenterer for at målingen av tekstene på ulike politikkområder vil være lik. Hvis kodingene er valide, vil de derfor produsere tilnærmet like resultater som de tidligere kodingene. MRG valgte å benytte seg av kvasisetninger i kodeprosedyren. Dette ble gjort på bakgrunn av eksperimentering og diskusjoner innad i MRG. En kvasisetning er definert som et argument som gjenspeiler et verbalt uttrykk for en politisk idé eller tanke. Utgangspunktet for koding er en hvilken som helst setning i et partiprogram. Setninger som inneholder flere enn ett argument, deles opp i kvasisetninger (Volkens 2001: 96).

For å måle partiskårer, benytter MRG seg av subtraksjonsmetoden til Laver og Budge (1992: 25-30). 26 kodekategorier som går inn i deres måledefinisjon av generell høyre-venstreskala. De legger til 13 venstredimensjoner, og trekker fra en kvantitet av 13 høyredimensjoner. Et parti som har 200 politikuttalelser i et partiprogram, og hvor 100 (50 prosent) av disse tilhører venstredimensjonene, og 40 tilhører høyredimensjonene (20 prosent), vil få en skåre som tilsvarer +30 (50 minus 20) (McDonald & Mendes 2001: 130).

Det er en naturlig progresjon i partiprogrammene fra etterkrigstiden til dagens samfunn, ved at de blir lengre og mer detaljerte. Ukodede setningen er et element som man finner i MRG. I gjennomsnitt tilsvarer de ukodede setningene ca. 10 prosent av alle referansene. Ukodede setninger i MRG oppstår gjerne som følge av setninger i ulike partiprogrammer som er vanskelig å tolke for kodere, som følge av at de er for generelle og «vage». Derfor blir disse referansene satt til å være ukodede, grunnet vanskeligheten av å plassere de i en gitt sakskategori i MRG (Volkens 2001: 103). Flere av kategoriene tillegges svak oppslutning fra partiene, gjerne ikke mer enn 0,5 prosent av referansene. Kjennetegnet ved mange av disse kategoriene er at de er negative. Funnene om de marginale negative referansene støtter opp om viktighetsteorien MRG setter sin lit til. I dette eksemplet illustreres det ved at partier retter fokus på ulike saker, fremfor å konfrontere hverandre på én-posisjonelle saksområder. (Volkens 2001: 105,108). Validiteten til rammeverket rundt kodingene kan aldri bli tatt for gitt, argumenterer Volkens (2001: 108), og hevder at kontinuerlig testing av land og partier må være i fokus, grunnet endringer på det partipolitiske plan.

De helhetlige resultatene tilsier, i følge Laver og Budge (red. 1992: 22), at estimatene av parti – og regjeringspolitikk generert av kodesystemet er plausible. Validiteten til

partiprogrammene avhenger også av lengden på partiprogrammene. Det er nærliggende at man finner større grad av informasjon om hvor et parti befinner seg i lengre partiprogrammer, i forhold til korte partiprogrammer. Hvis et parti ikke nevner en spesifikk sak, er det naturlig å anta at viktigheten av den saken er lav (Volkens 2001: 102-103).

3.4.5 Viktighetstilnærmingen i MRG

MRG-kodingene har et bredt fokus på viktigheten av ulike politikkområder, fremfor politiske standpunkter/posisjoner (Budge 2001a: 212). Denne viktigheten av saksområder blir omtalt som «saliency» hos MRG. Posisjonstilnærmingen MRG benytter seg omtales som «valence». Budge (2001a: 213) argumenterer for å studere partiulikheter er det viktig å eksaminere de strategiske variasjonene av viktigheten på ulike politiske saksfelt mellom rivaliserende partier. For partikonkurranse, er det gode teoretiske og empiriske grunnlag for å benytte seg av posisjonstilnærmingen og viktighetsimplikasjonene. I MRG har ord som «skatter» og «velferd» blitt brukt som en posisjonstilnærming, snarere enn viktighet av emnet.

Operasjonaliseringen av de to nevnte saksområdene har vært «skatteutt» og «økt velferd».

Et sentralt spørsmål vedrørende MRG sin partiprogramtilnærming omhandler måling av partienes posisjoner basert på viktighet av det enkelte temaet. Tilhengere av datasettet, som f.eks. Ian Budge, hever at MRG er en solid basis for å måle partipolitikk, siden det bidrar med reliable estimater for partienes eksakte posisjon (Budge 2001a: 210).

Pionéeranalysen på partiprogrammer fra David Robertson fra 1976 viste at partier ikke stod direkte i motsetning til hverandre på en sak for sak-basis. Analysen til Robertson viste at partiprogrammer i større grad hevder at det kun er én riktig vei å gå på ulike saksområder. Partiene tok i større grad standpunkter på saker hvor de tradisjonelt hadde sakseierskap⁴⁵, for å sikre seg stemmer (Budge 2001b: 79).

Ian Budge (2001b: 82) lister opp fem teoretiske antagelser som støtter opp under viktighetsaspektet når det kommer til å måle partipolitikk:

- 1) Partistrateger ser på velgere som en gruppe som i stor grad favoriserer én bestemt retning på de fleste saksområder.
- 2) Partistrateger tror også velgere i stor grad favoriserer et bestemt parti til å gjennomføre en bestemt type politikk.

---

⁴⁵ Sakseierskap er en betegnelse på politiske saker som gjerne knyttes til ulike partier. F.eks. kan Høyre i Norge sies å ha sakseierskap på økonomisk politikk.

- 3) Som følge av dette så har partier et sett med politiske saker som tilhører partiet, dvs. sakseierskap på bestemte politiske områder. Dette grunnet en oppfatning om at sentraliteten av disse sakene kan være med på å øke oppslutningen.
- 4) Partiet vil derfor fokusere på «sine» saker i et valgprogram/partiprogram, i et forsøk på å øke viktigheten av disse for sine velgere. Partiene vil i mindre grad fokusere på «rivaliserende» saker, dvs. saker som andre partier i større grad fokuserer på for å tilegne seg velgere.
- 5) Politikforskjeller mellom partier består derfor av forskjellene i fokuset på ulike politikkområder.

Disse teoretiske antagelsene er bl.a. støttet av Laver og Garry (1998; 1999), som sier at tellinger på nøkkelord på ulike områder (som f.eks. «skatter» og «miljø») er selektivt fokusert på av ulike partier, og at det er dette som er forskjellen på partiene. Den teoretiske antagelsen om graden av viktighet og posisjon i partiprogrammer er også støttet av de interne sjekkene gjort i MRG. Disse sjekkene ble gjort, som følge av at mange antok at partikonkurranse bestod av direkte konfrontasjoner mellom for/i mot-posisjoner på de ulike sakene. De interne MRG-sjekkene viste at selv der hvor nøkkelsaker ble kodet til for/i mot-saker, så var resultatet at de var én-posisjonelle, hvor en stor grad av referansene/ordene gikk til én av de mulige posisjonene⁴⁶ (Budge, Robertson og Hearl (red.) 1987: 50-1, via Budge 2001b: 82-83). I mot-posisjoner på for/i mot-kategorier er sjeldne, og dette bygger opp om at viktighetstilnærming i MRG er legitim, som følge av at den store majoriteten av partier er én-posisjonelle på de fleste sakene (Budge 2001b: 83).

3.4.6 Validitet og reliabilitet

I dette kapittelet vil validitet- og reliabilitetsmålene til MRG belyses. Disse kravene er nødvendige mål som bidrar til å heve kvaliteten til holdbarheten og generaliserbarheten til MRG-dataene. MRG-validiteten er direkte knyttet til partiprogrammenes validitet. Budge et al. (2001: 215-216) belyser fire faktorer som er med på å øke partiprogrammers validitet:

---

⁴⁶ Av de 12 for/i mot-sakene i MRG-kodingene, viste kun to av disse resultatene en lik fordeling på begge sider. De to sakene var «holdning til det militære» (per104 og per105) og «proteksjonisme» (per 406 og per 407) (Budge 2001b: 83).

- 1) Partiprogrammer dekker et bredt spekter av politiske posisjoner og saksområder. Dette gjør partiprogrammer til et nøkkeldokument som inneholder sentrale uttalelser om partiposisjoner.
- 2) Partiprogrammer er en samlet uttalelse for hele partiet, på bakgrunn av at partiprogrammene vanligvis er ratifisert på partikonvensjoner.
- 3) Partiprogrammer er representative uttalelser fra et samlet parti, og ikke bare for fraksjoner innad i partiene, eller individuelle partimedlemmer
- 4) Partiprogrammer er publisert i forkant av hvert valg. Dette øker muligheten til å spore endring i politikkposisjoner for partier over tid.

Kodevaliditeten til MRG er et tema som ofte kommer opp til diskusjon. Det er ansett for å være vanskeligere å finne validiteten til dataene i MRG, i forhold til reliabilitet. MRG har i størst grad basert seg på overflatevaliditet og prediksjonsvaliditet. Én av de viktigste kvalitetssikringene i MRG er hvor vidt de ulike kodingene genererer rasjonelle resultater som gir mening innad og mellom land (Volkens 2001: 102). Keman (2007: 86) mener den høye indre validiteten i MRG-dataene gjør de til mer egnet til partiforskning. Et viktig aspekt i MRG-forskningen baserer seg på begrepsvaliditeten til dataene; hvor vidt kodingene korrelerer med andre målinger av identisk konsept (Weber 1990: 18).

Volkens (2001: 109) argumenterer for garantien for validitet og reliabilitet i MRG støtter seg til de omfattende prosedyrene MRG-prosjektet tar i bruk. Viktighetstilnærmingen i MRG fremstår plausibel, og det samme gjør prosedyrene rundt kodebeslutningene. De statistiske feilmarginene er dog til stede, men på et rasjonelt lavt nivå. Hvis det rettes mistanke mot reliabiliteten til resultatene av ulike kodinger, i MRG-gruppen, så er muligheten for å kode på nytt til stede. Språkforskjellene i ulike land medfører naturlig nok enkelte forskningsmetodologiske problemer. MRG sin løsning for å bedre dette problemet har vært å oversette partiprogrammer til engelsk. En slik løsning vil i større grad føre til økt reliabilitet til de ulike partiprogrammene, ved hjelp av både intersubjektive og intrasubjektive løsninger (Volkens 2001: 109). MRG har over tid bidratt med flere undersøkelser som angår selve datasettets gyldighet. En gjennomgangsmelodi har vært å sammenligne MRG-dataene med ekspertvurderinger. Sammenligningen har bl.a. sett på endring over tid, og partienes plasseringer på den generelle høyre-venstreskalaen. Hans Keman (2007: 86) argumenterer for at ekspertvurderingene fremstår for stabile over tid.

Et dilemma knyttet til reliabilitet i innholdsanalyse av partiprogrammer er hvor vidt de samme prosedyrene benyttes på en tekst. Dette vil ikke alltid inntreffe i MRG sin kodeprosess. Her spiller det menneskelige aspektet ved reliabilitet inn. Én person kan kode den samme teksten ved to anledninger, og produsere ulike resultater (Budge & Bara 2001: 12). Det vil gjerne være forventet større grad av varians på den intersubjektive reliabiliteten, ved at ulike personer koder forskjellige tekster i ulike land (Budge & Bara 2001: 12-13). MRG sitt arbeid basert på kodinger på ulike språk har ført til forskningsmetodologiske dilemmaer. Som følge av dette har det blitt rettet et større fokus på reliabiliteten i kodeprosessen. MRG har siden midten av 1980-tallet lagret originalkodingene med alle kvasisetningene, og hvilken kategori de tilhører. Dette som følge av at hvert enkelt kodevalg kan bli referert til (Budge & Bara 2001: 13). MRG har rettet et stort fokus på den helhetlige stabiliteten i kodeprosedyrene, så vel som på de individuelle kodingene. De ulike koderne som MRG benytter seg av gjennomgår markant trening i forkant av kodeprosessene, grunnet den strenge kvalitetskontrollen til MRG (Budge & Bara 2001: 13).

Kodeprosedyrene og kvalitetskontrollene rundt dette i MRG baserer seg i stor grad på likhet i reliabilitetskravet. Et eksempel på dette vil være at en tekstkoding på svensk fra 1950-tallet vil bli plassert i samme kategori som en spansk tekstkoding fra 1990-tallet, gitt at de omtaler det samme (Volkens 2001: 93). Fokuset ligger på å øke kvaliteten i kodeprosessen ved å innføre sentrale standardiseringsmål. Dette blir gjort ved å få koderne til å benytte seg av en engelskspråklig mal, og ved nøye samarbeid mellom koderne og deres overordnede. Koderne blir hyret til å gjennomføre innholdsanalysen basert på prosedyrer i en håndbok. Denne håndboken inneholder en reliabilitetstest som benyttes til treningen. Reliabilitetstesten må bestås for koderne, før de endelige kodingene kan estimeres som solide. (Volkens 2001: 94-95, 99). Disse reliabilitets – og validitetstestene illustrerer de strenge forskningsmetodologiske standardene MRG benytter seg av.

Intersubjektivitet er et verktøy som kan øke holdbarheten til en MRG-analyse. Disse målingene kan eksaminere hvor godt kodere benytter seg av MRG-formen for partiprogramanalyse, ved å bruke kodebøkene. Krippendorf (1980: 31) omtaler intersubjektivitet som «hvor vidt en prosess kan reproduseres under ulike omstendigheter, på ulike steder, med ulike kodere» (Volkens 2001: 99). MRG-gruppen har selv benyttet seg både av intersubjektive og intrasubjektive tester for å fastslå reliabiliteten til kodingene (Volkens 2001: 99-100). Både inter – og intrasubjektivitet er viktige forskningsmetodologiske grunnsteiner på reliabilitetsmålet i innholdsanalytiske kodeprosesser. Intrakoding er også

viktig for reliabiliteten, som følge av at den retter fokus på stabiliteten til forskeres vurderinger i kodeprosesser. Denne typen reliabilitet er et viktig mål, som bl.a. kan avdekke målefeil i forskning (Chen & Krauss 2004: 3). Bruk av intersubjektivitet i MRG er nyttig, men er ikke med på å øke det som Andrea Volkens (2001: 94) omtaler som «megareliabiliteten» på tvers av ulike språk.

Spørsmålet om reliabilitet i MRG-dataene fokuserer på hvor vidt dataene kan brukes til å generalisere fra utvalg til populasjon. MRG-dataene hevdes å være gode til å bidra med valide og reliable estimater av partipolitiske plasseringer. Det argumenteres for at MRG-dataene sannsynligvis er den eneste datakilden som kan analysere partibevegelser som er predikert av ulike partiteoretikere i samfunnsvitenskapen (McDonald & Mendes 2001: 140-141).

Stabiliteten og reliabiliteten til estimatene før CMP (Comparative Manifesto Project) tok over prosjektet i 1989, kan sees på som gode. Funnene som er gjort støtter den generelle kredibiliteten til MRGs tidligere forskning⁴⁷ (Hearl 2001: 113,124). Analysene som har blitt gjort, viser at potensialet for metodologiske feil som følge av CMP sin overtagelse av Manifesto-prosjektet, ikke er til stede. Komparative analyser produserer de samme resultatene uavhengig om man bruker de originale dataene fra før 1983, eller de ekspanderte datasettene fra 1946 frem til nåtiden (Hearl 2001: 124).

3.4.7 Kritikk mot Manifesto-tilnærmingen

I samfunnsvitenskapen har det vært rettet kritikk mot MRG sin måte å måle partiers posisjoner ved hjelp av partiprogrammer. Dette kapitlet vil belyse hovedtrekkene i kritikken rettet mot MRG, og samtidig belyse MRG sine svar på kritikken.

Kritikken mot MRG baserer seg på at man ikke alltid kan fortelle om en gitt holdning blir sett på som positiv eller negativ i et partiprogram. Denne kritikken kommer som følge av MRG sin prosedyre ved at de teller setninger, for så å plassere de i én-posisjonskategorier, i stedet for en for eller i mot-kategori. Kodingen måler kun viktigheten av et tema for det respektive partiet (Budge 2001a: 212). Her kommer også noe av kritikken mot MRG frem; ved at man tildeler én side en posisjon, som ikke nødvendigvis samsvarer med den andre siden (Budge 2001a: 217,219). Budge hevder kritikken som foreligger mot MRG, at den kun

---

⁴⁷ Det ble gjort en stabilitetsanalyse av Australia, som følge av CMP sin inntreden i prosjektet. CMP gjorde partiprogramanalyse for seks australske valg, som manglet fra den originale databasen. Testene viste høy stabilitet fra kodingene av de nye valgene, sett opp mot de originale MRG-kodingene fra tidligere valg.

er i stand til å plukke opp viktighet, er feil. Budge mener MRG er i stand til å vise politisk plassering basert på MRG-målingene (Bratberg 2012b).

Det kanskje tyngste skytset mot MRG sin måte å gjøre innholdsanalyse av politiske tekster på, rettes fra Michael Laver og John Garry. Det argumenteres for at den tradisjonelle måten å analysere partipolitisk plassering er statisk. Videre hevdes det at det ikke eksisterer en metode som kan oppnå reliable og valide tidstrender og estimater av politikkposisjoner hos politiske aktører. Synet på håndkodet innholdsanalyse er at det retter fokus på viktighet, fremfor reell partiposisjon. Et annet av Laver og Garrys argumenter mot innholdsanalyse av partiprogrammer, er at den ser på politiske partier som én enhet. Deres argument er at det er for lett å plassere et enkelt parti inn i ulike kategorier, som følge av ulike synspunkter innad i det gitte partiet. Argumentet er at håndkodingene fra ekspertene ikke er gode nok til å estimere politikksynspunkter av politiske aktører (Laver & Garry 2000: 619). Laver og Garry er kritiske til MRG sin viktighetstilnærming, og hevder denne tilnærmingen ikke er godt nok egnet til å illustrere reelle partiposisjoner. Artikkelforfatterne bruker argumentet om at posisjon og viktighet er ulike mål på partipolitikk, og at to partier f.eks. har ulike posisjoner på en politisk sak, men at viktigheten av denne saken er lik i de respektive partiprogrammene. Laver og Garry kommer med påstander om at det økte fokuset på tidsseriedata på partipolitikk har ført til større trang til å vise resultater, basert på MRG-data (Laver & Garry 2000: 620). Kritik rettes også mot kodepraksisen MRG benytter seg av. Påstanden er at MRG ikke bruker, det Laver og Garry refererer til som, «bipolare» kodekategorier. Artikkelforfatterne hevder at alle innholdsanalyser som har som mål å hente informasjon på partiplasseringer, burde benytte seg av bipolare kodekategorier (Laver & Garry 2000: 622). Kritikken mot MRG er knyttet til en idé om hvordan partiprogramanalyse kan gjøres på en mer konstruktiv måte. Laver og Garrys metode for innholdsanalyse av politiske tekster inneholder for/i motkategorier, og en nøytral posisjon (Laver & Garry 2000: 622).

MRG sin bruk av kvasisetninger er et ankepunkt for Laver og Garry. De hevder kvasisetninger i seg selv kan være en kilde til ureliabilitet. Kritik rettes også mot MRG sin menneskelige kodeprosess, og hvilken innvirkning dette har på den helhetlige reliabiliteten (Laver & Garry 2000: 624). Det hevdes at siden ekspertkoderne på forhånd vet hvor et parti vil plassere seg i det politiske landskap, kan dette føre til subjektivitet i kodeprosessen (Laver & Garry 2000: 626). Laver og Garry hevder MRG-dataene på økonomisk politikk kan vise verdifulle estimater av partiposisjoner på en økonomisk høyre-venstreskala, men først må analyseres på nytt ved bruk av de nye dimensjonene til Laver og Garry. Først da vil MRG-

dataene anses som fruktbare (Laver & Garry 2000: 632).

Kenneth Benoit er en annen samfunnsviter som har uttalt seg kritisk om MRG sin partiprogramtilnærming. Sammen med Laver (2007a: 103) hevder han høyre-venstreskalaen MRG benytter ikke er konstant, ved at den varierer fra land til land. Den vil også endre seg fra tid i ulike land. Deres argument er at MRG-dataene vil være lite egnet til å se på partier over tid, fordi høyre-venstreskalaen MRG benytter seg av er pre-definert og fikset på forhånd. MRG-strukturen omtales som «arvet», og viktighetstilnærmingen i MRG sees på som matematisk vanskelig for å måle høyre-venstreposisjoner. Én annen faktor som Benoit og Laver (2007a: 94) retter kritikk mot er MRG sin plassering av enkelte kategorier til å tilhøre henholdsvis venstre og høyre. Benoit og Lavers argument er at MRG sin høyre-venstreskala ikke kan reflektere lokale forskjeller eller tidsforskjeller i betydning av høyre-venstrebegrepet i politikken. Som følge av dette vil MRG sin høyre-venstreskala ikke klare å inkludere viktige politikkområder (Benoit & Laver 2007a: 94-95). En skepsis mot MRG baserer seg på at dataene plasserer venstrepartier nærmere sentrum. Volkens (2007: 109) argumenterer for at det ikke er grunn til å anta at koderne gjorde en god jobb med alle andre partier enn de som ligger til venstre. Forskjellen indikerer i større grad at den ideologiske posisjonen gitt til venstrepartier av ekspertene anses for å være mer «ekstrem». Argumentet er at partier til ytre venstre konkurrerer med sosialdemokratiske partier om de samme velgerne (Volkens 2007: 109).⁴⁸

Reliabiliteten til MRG er noe Benoit og Laver retter kritikk mot, som følge av at partiprogrammene er kodet av én enkelt person. Benoit og Laver mener dette i seg selv taler for reliabilitetsproblemer, fordi et enkelt partis posisjon ved et valg står og hviler på én persons vurderinger. Ved siden av dette poengteres det at hver MRG-score ikke kommer med et estimat for metodologiske feil (Benoit & Laver 2007b: 131). Variansen i MRG er noe som opptar Benoit og Laver. Et spørsmål som stilles er hva som skyldes varians, og hva som skyldes metodologiske feil som f.eks. standardfeil, når to MRG-estimer av samme parti viser forskjeller fra et valg til et annet. Argumentet er at man ikke kan vite om forskjellene er valide, eller om de er gale som følge av MRG sin enkeltkodeprosess (Benoit & Laver 2007b: 130-131).

---

⁴⁸ Et eksempel som underbygger Volkens' ligning kan hentes fra det norske partisystemet. Sosialistisk venstreparti og det sosialdemokratiske Arbeiderpartiet konkurrerer om mange av de samme velgerne. Selv om disse to partiene har sittet i samarbeidsregjering, så er det flere forskjeller på de to partiene. Disse to partiene har også tradisjonelt hatt et bytteforhold ved de siste Stortingsvalgene. Sosialistisk venstreparti hadde ved Stortingsvalget i 2013 et stort tap av velgere til Arbeiderpartiet (Aardal 2014).

3.4.8 Alternativer: Ekspertvurderinger og datakoding

I tillegg til MRG sin partiprogramtilnærming, eksisterer det også andre metoder for å måle det samme fenomenet: ekspertvurderinger og datakoding. Dette underkapitlet vil gjennomgå alternativene til MRG.

Eksperters syn på partiers høyre-venstreposisjon er et alternativ til MRG. Det er forskjeller på ekspertvurderinger og MRG sine vurderinger av partiers høyre-venstreposisjon. Ekspertvurderingene mener høyre-venstreposisjonene i stor grad er statiske. MRG sine målinger viser at én tredjedel av partiene som er analysert ikke er stabile. MRG sine målinger illustrerer også variasjon som er direkte knyttet til nasjonale partisystemers egenart (McDonald et al. 2007: 62). Det essensielle problemet med ekspertvurderingene av partiers høyre-venstreposisjoner er at de ikke stabile. Det vil alltid være bevegelse på hvor et parti eksakt befinner seg i det politiske landskapet. Dette medfører at det kan oppstå problemer med ekspertenes objektivitet. En ekspert kan plassere et parti i sentrum, som følge av hvordan han eller hun betrakter sentrum i partisystemet i sitt eget hjemland eller kultur. Plasserer man seg i sentrum i det norske partisystemet, ligger man lengre til venstre enn for de som plasserer seg i sentrum i det amerikanske partisystemet (McDonald et al. 2007: 74).

Sammenligninger av partier over tid og mellom land er en vital del av samfunnsvitenskapen, og gir fruktbare data på partiplasseringer på en høyre-venstreskala. MRG-dataene vil i denne sammenheng være det foretrukne valget for å gi et best innblikk på dette feltet, sammenlignet med ekspertvurderingene (McDonald et al. 2007: 74). MRG aksepterer høyre-venstremålingene fra ekspertvurderinger på partiposisjoner som et reelt validitetsmål. Premisset er dog kjennskapen til disse dataene, som krav for validiteten og reliabiliteten til dataene. Denne kjennskapen er svært viktig for MRG-forskningen, og validitet – og reliabilitetskravene er til stede for å gjøre forskningen og dens resultater mer troverdige (McDonald & Mendes 2001: 128)

Ulempen med ekspertvurderingene er at de ikke vil være egnet til å sammenligne posisjoner over tid, som følge av at tidsserier ikke eksisterer for de fleste landene. (Benoit & Laver 2007a: 103). Et dilemma som oppstår med ekspertvurderingene av politikkposisjoner er at de automatisk oppfattes som korrekte av andre artikkelforfattere (Volkens 2007: 2009). Benoit og Laver (2007a: 103) er forkjempere for ekspertvurderingene av partianalyse, og mener disse har bedre estimater og vil gi mer nøyaktighet. Hovedargumentet er fordi ekspertvurderingene har mindre målefeil enn MRG-dataene.

Én av fordelene til MRG, som igjen knyttes til kritikk av ekspertvurderingene, er

bruken av partiprogrammer. Partiprogrammer vil være den mest helhetlige uttalelsen gjort av et parti, og et dokument som klargjør for et parti står for i hovedtrekk. Disse programmene er utledet som følge av stor grad av enighet. Denne faktoren vil i større grad veie mer enn problemer som er knyttet til partidefinisjoner og tidsforandringer i partier. (Volkens 2007: 117). Det vil være tilnærmet umulig å klargjøre alle aspekter av hva et parti mener, som følge av det alltid vil være meningsforskjeller på ulike nivåer i et parti. Derfor vil partiprogrammer være den beste måten å få innblikk i hva et parti står for på overflaten.

I tillegg til MRG sin innholdsanalyse av partiprogrammer, og ekspertvurderingene, kan man også benytte seg av dataassisterte innholdsanalyser av partiprogrammer for å estimere partiers politikkposisjoner (Volkens 2007: 108). Det hevdes at datakodning er 100 prosent reliabel, og derfor burde benyttes for å styrke reliabiliteten til partiprogramkodning. (Laver & Garry 2000: 625). Laver og Garry hevder datakodningen skårer veldig høyt på reliabilitet, og vil derfor dekke over eventuelt manglende validitet (Bratberg 2012b).

Klemmensen, Hobolt og Hansen (2007: 746) undersøker den dataassisterte ordscoremetoden, og sammenligner resultatene med MRG sine scorer, basert på Danmark fra 1945 til 2005. Resultatene i analysen kryssvalideres med ekspertvurderingene som foreligger. Analysen viser at ordscoremetoden produserer ganske like estimater som de to andre metodene, og produserer tidsseriedata av regjeringsposisjoner med høy overflatevaliditet (Klemmensen et al 2007: 746). Én ulempe med ordscorene er manglende dokumenter, men artikkelforfatterne mener metoden også kan benyttes med hell på partiposisjoner over tid (Klemmensen et al 2007: 754). Dokumenter mangler som følge av at prosjektet er i startfasen. Her er én av fordelene med å benytte seg av MRG sin metode. MRG er det eneste prosjektet som har tidsseriedata fra 1945 og frem til nå. Resultatene av undersøkelsene er at estimatene til ordscorene ikke helt er på nivå med MRG sine estimater. Estimatene til ordscorene er fortsatt gode og har høy overflatevaliditet (Klemmensen et al 2007: 754). Analysene viser også at resultatene fra ordscorene må behandles med forsiktighet. Spesielt gjelder dette for partiprogrammer og andre partirelaterte dokumenter som er korte. Her vil det være større fare for metodologiske feil og ureliabilitet på scorene. Dette impliserer dog at metoden kan benyttes på større partiprogrammer og andre dokumenter med større hell (Klemmensen et al 2007: 754)

Volkens argumenterer for at MRG sin metode, så vel som ekspertvurderingene, og den dataassisterte innholdsanalysen av partiprogrammer alle har sine fordeler og ulemper (Volkens 2007: 118). Dataassistert innholdsanalyse av partiprogrammer har ikke helt matchet

kvaliteten til MRG, mye grunnet for mange restriksjoner på ordene som blir telt (Budge & Pennings 2007: 121). Budge og Pennings (2007: 123) støtter opp om MRG som den beste måten for å analysere partibevegelser. Argumentet er at den dataassisterte innholdsanalysen ikke er i stand til å produsere valide tidsseriedata på lik linje som det MRG har gjort. (Budge & Pennings 2007: 123, 129). Et annet argument er at MRG-dataene direkte reflekterer hvilke posisjoner partiene selv mener de har, fremfor hvilke posisjoner eksperter hevder partiene har (Budge & Pennings 2007: 125). Undersøkelser gjort viser høy korrelasjon mellom de tre ulike metodene på høyre-venstreskalaene. Den høye korrelasjonen er en indikator på at alle de tre metodene i hovedsak måler det samme konseptet. Det er også en indikator som er med på å styrke reliabilitetsmålet til estimatene. (Volkens 2007: 109). En annen faktor som er med på styrke MRG-dataene er at de har blitt benyttet med hell både på lokale valgprogram, og valgprogram ved parlamentsvalg i EU (Volkens 2007: 116)

McDonald, Mendes og Kim (2007: 73-74) redegjør for et funn som er med på å styrke MRG-dataene i forhold til ekspertvurderingene. Funnet baserer seg på kryssnasjonale forskjeller. I ekspertvurderingene er disse ganske stabile. Resultatene fra ekspertvurderingene kan knyttes til partiene, som følge av deres tilknytning til historiske partifamilier. MRG-målingene inneholder variasjon som i større grad kan knyttes til nasjonale forskjeller. Norske partier vil som følge av dette ligge lengre til venstre i det politiske landskapet, enn hva tilfellet er med amerikanske partier. Ser man på dette mer spesifikt så gjelder også denne ligningen for søsterpartier og partifamilier i de ulike landene. Et sosialdemokratisk parti fra Skandinavia vil ligge lengre til venstre enn Demokratene i USA, som også er et venstreparti i nasjonal kontekst.

3.5 Operasjonalisering av dimensjonene

Konfliktlinjetilnærmingen benyttet i denne oppgaven vil i større grad være med på å forklare hvor de fire partiene plasserer seg på de ulike konfliktlinjene⁴⁹, og ikke hvor de plasserer seg på en generell høyre-venstreskala. Analysen av de fire partiene og sammenligningen av disse på de ulike dimensjonene vil i stor grad sies å være en konfliktlinjetilnærming. Hovedfokuset vil ligge i å finne forskjellene og likhetene mellom de fire konservative partiene på de fire ulike konfliktlinjene. Bruken av MRG-datasettet redegjøres med at det per dags dato er det mest informative datasettet som kan fortelle noe om et partis frekvens av ulike politiske

---

⁴⁹ Konstrueringen av variablene som inngår i de fire konfliktlinjene tilegnes oppgavens veileder, Professor Oddbjørn Knutsen.

saksområder i partiprogrammer siden 1945. Det er også det datasettet som i størst grad kan vise tidstrender og eventuelle endringer for et parti over en større tidsperiode. MRG-datasettet skal først og fremst ligge i bakgrunnen for oppgavens overordnede problemstilling, som er partienes plassering på de ulike dimensjonene og eventuelle endringer over tid. MRG-dataene benyttet i analysen har blitt behandlet i programmet Excel. Verdiene på de ulike variablene for hver enkelt dimensjon ble slått sammen for tiår. For hver enkelt dimensjon ble verdiene til henholdsvis økonomisk venstre, vern, sekulær og frihetlig trukket fra verdiene økonomisk høyre, vekst, religiøs og autoritær. Dette ble gjort for å finne gjennomsnittsverdien til de fire konservative partiene på de fire ulike dimensjonene for hvert tiår. Den samme prosedyren ble gjort for de fire konkurrerende partiene som inngår i hypotesene H1 til H5. Resultatene av analysene vil presenteres og beskrives i neste kapittel, sammen med testingen av hypotesene som ble lagt frem i kapittel 2.4. Den totale summen er altså gjennomsnittet av de antatte venstrepolitiske verdiene til et parti for et samlet tiår, subtrahert fra høyreverdiene til partiet. Skalaen til resultatene fra partiprogrammene går fra -100 (det totale venstre) til +100 (det totale høyre). Et resultat på 0 vil altså tilsvare en jevnfordelt likhet mellom de to polene på en gitt dimensjon.

MRG-dataene opererer med variabler som inngår i standardiserte kodingskategorier. De like rammevilkårene MRG benytter seg av gjenspeiles i operasjonaliseringen av de ulike dimensjonene. Konstrueringen av dimensjonene favner om et bredt spekter av variabler. Målingen av partiene vil på denne måten ha like rammevilkår. Variablene og kategoriene er valgt på bakgrunn av diskusjonene om de ulike verdiorienteringene på konfliktlinjene, og de teoretiske definisjonene som foreligger.

3.5.1 Økonomisk høyre-venstre

Den økonomiske høyre-venstredimensjonen er operasjonalisert ved hjelp av høyre – og venstreøkonomiske variabler. De samlede variabelgruppene inneholder to posisjonsvariabler: holdning til økonomisk proteksjonisme, og holdning til fagforeninger.

Venstreøkonomiske variabler
per404 Economic planning
per406 Protectionism: Positive

per409 Keynesian demand management
per412 Controlled Economy
per413 Nationalisation
per415 Marxist Analysis
per503 Social Justice
per504 Welfare State Expansion
per 701 Labour Groups: Positive

Tabell 3.1 Venstreøkonomiske MRG-variabler

De venstreøkonomiske variablene konstruert til oppgavens analyse i figur 3.1 dekker et bredt spekter av ulike saksområder som måler det venstreøkonomiske teoretiske begrepet.

Variablene omfatter moderne venstreøkonomisk politikk som velferdstilbud, kontrollert økonomi, økonomisk planlegging, støtte til fagforeninger, nasjonalisering, støtte til økonomisk proteksjonisme, og Keynes-politikk. Rammeverket dekker også en mer radikal tilnærming, illustrert ved marxisme-variabelen.

Høyreøkonomiske variabler
per303 Governmental and administrative efficiency
per401 Free enterprise
per402 Incentives
per407 Protectionism: Negative
per414 Economic Orthodoxy
per505 Welfare state limitation
per702 Labour Groups: Negative
per704 Middle class and professional groups

Tabell 3.2 Høyreøkonomiske MRG-variabler.

Konstrueringen av oppgavens høyreøkonomiske variabler i MRG, i figur 3.2, dekker et bredt spekter. Variablene kjennetegnes av flere faktorer som inngår i det høyreøkonomiske teoretiske begrepet. Variabler som frihandel, insentiver, økonomisk effektivitet, negativitet til

proteksjonisme, en ortodoks økonomi, kutt i velferdstilbud, motstand mot fagforeninger, og støtte til middelklassen er alle variabler som måler det teoretiske begrepet høyreøkonomi.

3.5.2 Religiøs-sekulær

Sekulære variabler
per604 Traditional morality: negative

Tabell 3.3 Sekulære MRG-variabler

Religiøse variabler
per603 Traditional morality: positive

Tabell 3.4 Religiøse MRG-variabler

Konstruksjonen av den religiøse-sekulære dimensjonen benytter seg av posisjonsvariabler fra MRG. Variablene i figur 3.3-3.4 baserer seg på for/i mot-posisjoner på det samme begrepet, som i dette tilfellet er holdningen til det som anses for å være tradisjonell moralitet. I mot-holdningen tilegnes den sekulære variabelen, og for-holdningen tilegnes den religiøse. Disse posisjonsvariablene er konsise, og måler det teoretiske begrepet i konfliktlinjen på en rasjonell måte.

3.5.3 Frihetlig-autoritær

Den frihetlige-autoritære konfliktlinjen er en mye debattert konfliktlinje i samfunnsvitenskapen. Respekterte samfunnsvitere har ulik oppfatning av hva eksakt denne konfliktlinjen reflekterer og består av. På bakgrunn av dette har denne oppgaven laget en kortversjon av den frihetlige-autoritære dimensjonen. Én av grunnene til dette har vært for å se hvilke resultater kortversjonen produserer i forhold til den originale versjonen. Fullversjonen inkluderer brede og generelle mål på dimensjonen, i forhold til kortversjonen som måler spesifikke aspekter på dimensjonen i større grad.

Den samlede variabelgruppen inneholder tre posisjonskategorier: holdning til militæret, holdning til patriotisme, og holdning til multikulturalisme.

Fullversjon

Frihetlige variabler
per105 Military: Negative

per201 Freedom and Human rights
per202 Democracy
per502 Culture
per506 Education expansion
per602 National way of life: Negative
per607 Multiculturalism: Positive
per705 Underprivileged minority group

Tabell 3.5 Frihetlige MRG-variabler (fullversjon)

Konstruksjonen av de frihetlige variablene i figur 3.5, reflekterer et bredt spekter frihetlige verdier som inngår i det teoretiske begrepet. I tillegg til posisjonsvariablene, inngår verdier som frihet og menneskerettigheter, demokrati, kultur, økt utdanning og støtte til minoritetsgrupper i de frihetlige variablene.

Autoritære variabler
per104 Military: Positive
per305 Political Authority
per507: Education limitation
per601 National way of life: Positive
per605 Law and order: Positive
per608 Multiculturalism: negative

Tabell 3.6 Autoritære MRG-variabler (fullversjon)

Variablene som inngår i figur 3.6 dekker et bredt spekter av autoritære verdier. I tillegg til posisjonsvariablene, inngår elementer som politisk autoritet, utdanningskutt, og positivitet til lov og orden. Dette er variabler som på en rasjonell måte måler det teoretiske begrepet på den autoritære polen.

Kortversjon

Frihetlige variabler
per105 Military: Negative
per602 National way of life: Negative
per607 Multiculturalism: Positive
per705 Underprivileged minority groups

Tabell 3.7 Frihetlige MRG-variabler (kortversjon)

De frihetlige variablene som fremgår av figur 3.7 måler i større grad det samlede teoretiske begrepet mer spesifikt på dimensjonen. Kortversjonen inkluderer tre posisjonskategorier med for/i mot-holdninger på henholdsvis den frihetlige og den autoritære polen. På denne måten vil man i større grad belyse de spesifikke aspektene og retningene ved konfliktlinjen på en mer rasjonell måte.

Autoritære variabler
per104 Military: Positive
per601 National way of life: Positive
per605 Law and order: Positive
per608 Multiculturalism: negative

Tabell 3.8 Autoritære MRG-variabler (kortversjon)

I tillegg til de tre posisjonskategoriene, inneholder kortversjonen av den autoritære kategorien variabelen som baserer seg på patriotisme, i figur 3.8. Den ene variabelen i kortversjonen (figur 3.7) av den frihetlige kategorien som ikke er posisjonskategori, baserer seg på støtten til underprivilegerte minoritetsgrupper. Disse to variablene fremstår som to motpoler og rasjonelle målinger av det teoretiske begrepet i sin helhet.

3.5.4 Den grønne dimensjonen

Vernvariabler
per416 Anti-growth economy
per501 Environment protection

Tabell 3.9 Vernvariabler i MRG

Variablene som inngår i figur 3.9 reflekterer verdier som er knyttet til miljøvern. Variablene refererer til bevaring av miljøet, og motstand mot vekst i økonomien. Variablene gir gode indikasjoner på at det teoretiske begrepet miljøvern måles.

Vekstvariabler
per410 Productivity

Tabell 3.10 Vekstvariabler i MRG

Vekstkomponenten i figur 3.10 reflekterer synet på produktivitet i industri og næringsliv på bekostning av miljøvern. Basert på den empirien som foreligger måler denne variabelen det teoretiske begrepet som refererer til vekst, fremfor vern.

4 En sammenlignende analyse av de konservative partiene langs konfliktlinjene

4.1 Introduksjon

Dette kapittelet vil gjennomgå de fire konservative partienes plasseringer på hver enkelt av de fire dimensjonene⁵⁰ opp mot hverandre. Kapittelet er strukturert med underkapitler for hver enkelt konfliktlinje. Under disse underkapitlene vil partienes retninger for hver enkelt konfliktlinje presenteres. Markante tidstrender og endringer for partiene vil vektlegges. For hver av de fire konfliktlinjene vil det foreligge en helhetlig oppsummering. Dimensjonshypotesene lagt frem i underkapittel 2.4.1 vil testes i oppsummeringen av hver enkelt dimensjon.

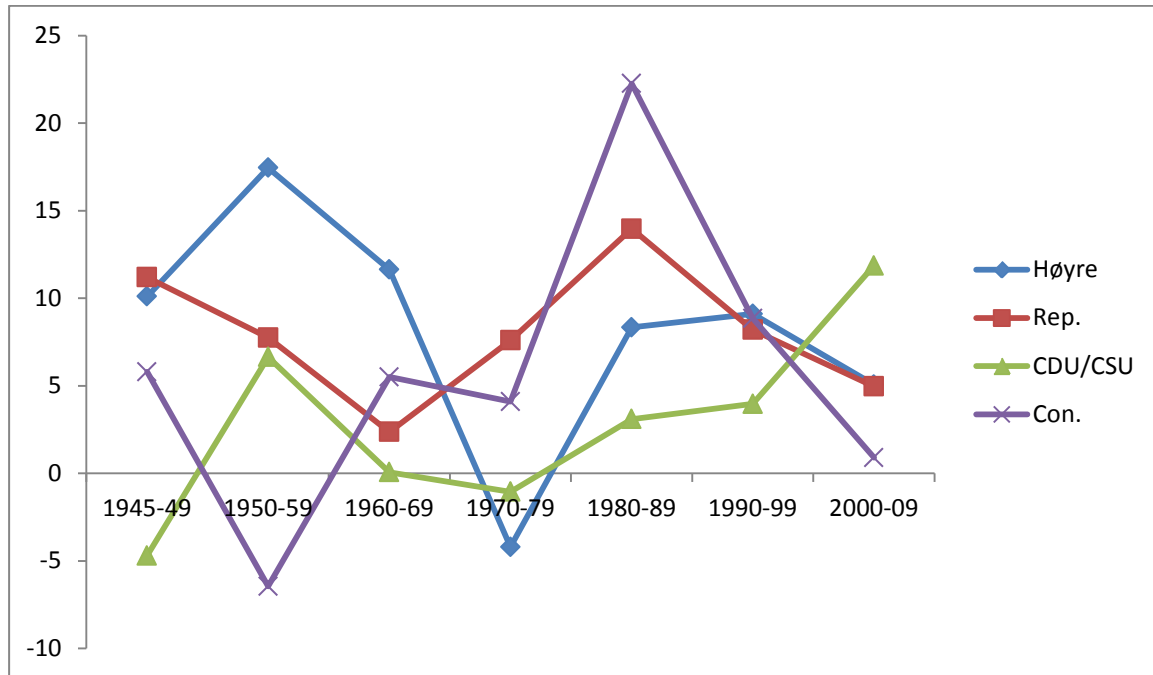
	Økonomisk høyre-venstre	Religiøs-sekular	Frihetlig-autoritær fullversjon	Frihetlig-autoritær kortversjon	Den grønne dimensjonen
Høyre	+8,2	+2,4	-14,4	+4	+1,1
Det republikanske parti	+8	+3,1	+8,9	+10,8	-2,7
Det konservative parti	+5,9	+1,2	+2,8	+7,4	-1
CDU/CSU	+2,9	+2,5	+2	+6	-0,8

Tabell 4.1 Gjennomsnittsfrekvens for de fire partiene på konfliktlinjene fra 1945-2009.

4.2 Økonomisk høyre-venstre: Plassering langs konfliktlinjen

4.2.1 Empirisk analyse

⁵⁰ Den frihetlige-autoritære dimensjonen deles inn i to: én fullversjon, og én kortversjon.

Figur 4.1 Økonomisk høyre-venstre 1945 -2009.⁵¹

Den økonomiske høyre-venstrehypotesen (H1) utledet i 2.5.1 fremmet påstanden om at Det republikanske partiet ville ligge lengst til høyre av de fire respektive partiene på den økonomiske høyre-venstreskalaen. Av de europeiske partiene ville Det konservative partiet være det som lå lengst til høyre. I forhold til de to andre partiene, ville ikke Høyre og CDU/CSU ha så sterke høyreøkonomiske utslag.

Gjennomsnittsfrekvensen for de fire partiene på den økonomiske høyre-venstredimensjonen i tabell 4.1 danner grunnlaget for hypotesen. Tabellen viser at Høyre har den sterkeste høyreøkonomiske vektleggingen av de fire partiene, med marginal overvekt i forhold til Det republikanske parti. Det konservative partis høyreøkonomiske vektlegging er ikke så markant som for Høyre og Det republikanske parti. CDU/CSU har en vektlegging som tilsier en liten overvekt av høyreøkonomi, og er i tråd med hypotesen.

Gjennomsnittsfrekvensen i tabell 4.1 illustrerer at alle de fire partiene har en overvekt av høyreøkonomisk vektlegging i sine partiprogrammer fra 1945 til 2009.

Basert på tiårsretningene i figur 4.1 fremstår ikke hypotesene særlig stabile for noen av partiene. Den største stabiliteten i retninger over tid kan tilegnes Det republikanske parti og CDU/CSU. Høyre og Det konservative parti har i stor grad ustabile tidstrender i vektleggingen av det samlede økonomiske høyre-venstre.

I tråd med hypotesen var gjennomsnittsfrekvensene til Det republikanske parti, Det

⁵¹ Plussverdier tilsvarer høyreøkonomisk vektlegging. Minusverdier tilsvarer venstreøkonomisk vektlegging.

konservative parti, og CDU/CSU forventede. Det samme kan ikke sies om gjennomsnittsfrekvensen til Høyre. Høyres gjennomsnittsfrekvens var høyere enn ventet.

H1 blir delvis bekreftet.

Trenden for Høyre viser en sterk vektlegging av økonomiske høyreverdier i etterkrigstiden. Figur 4.1 viser at den høyreøkonomiske toppmålingen til partiet inntreffer på 1950-tallet, og at den venstreøkonomiske toppmålingen inntreffer på 1970-tallet. Etter dette har partiets økonomiske vektlegging i partiprogrammene ligget stabilt på høyresiden fra 1980-tallet og frem til 2000-tallet.

Det republikanske partiets vektlegging av økonomisk høyre-venstre fremstår stabil fra etterkrigstiden og frem til 2000-tallet. Partiet har aldri hatt en overvekt av venstreøkonomisk vektlegging i sine programmer basert på tiår, illustrert i figur 4.1. Målingen er nærmest en jevnfordeling av dimensjonen inntreffer for 1960-tallet. Den høyreøkonomiske toppmålingen inntreffer på 1980-tallet.

Av de fire partiene analysert, er Det konservative partiet i Storbritannia det partiet som har de største forskjellene på hvilken grad økonomisk politikk skal utformes. Figur 4.1 illustrer at partiets venstreøkonomiske toppmåling finner sted på 1950-tallet. Den høyreøkonomiske toppmålingen finner sted på 1980-tallet. De to verdiene er de mest polariserte for alle de fire partiene samlet, og illustrerer markante forskjeller i synet på økonomisk politikk som er vektlagt i partiprogrammene til Det konservative partiet.

CDU/CSU sin venstreøkonomiske toppmåling finner sted for 1940-tallet.⁵² CDU/CSU-unionens vektlegging av økonomisk høyre-venstre fremstår stabil, fra 1960 – til 1990-tallet. En markant endring oppstår på 2000-tallet, hvor partiets høyreøkonomiske toppmåling inntreffer, illustrert i figur 4.1. Dette illustrerer en markant høyredreining i vektleggingen av den økonomiske politikken for CDU/CSU.

4.2.2 Oppsummering økonomisk høyre-venstre

Den økonomiske høyre-venstrehypotesen bygger på i hvor stor grad de fire konservative partiene vektlegger økonomisk politikk i sine partiprogrammer, og hvilke retninger den økonomiske politikken har. Det er en vesentlig forskjell på å vektlegge politikk, kontra hvor partiet egentlig vil plassere seg. Disse resultatene kan tolkes i større grad tolkes i en nasjonal

---

⁵² Det må tas høyde for at det kun var ett demokratisk valg i Tyskland på 1940-tallet (1949). Dette valget går inn under «1945-49»

kontekst. Det er hevet over en hver tvil om at Det republikanske partiets økonomiske politikk er mer høyreorientert enn hva tilfellet er for Høyre i Norge. Det disse resultatene derimot viser er at Høyre har hatt en sterkere høyreorientert vektlegging i sine partiprogrammer kontra Det republikanske partiet.

En annen faktor som man må ta høyde for er MRG sine universelle kodinger. Variablene og dimensjonene MRG benytter seg fremstår universelle, som følge av at de plasserer alle de ulike partiene de analyserer og koder inn i like variabelgrupper. De fire fremstår like partiene like i sin økonomiske vektlegging. De fire partiene har alle en overvekt av høyrevektlegging i sin økonomiske politikk. Vektleggingen av den økonomiske politikken for de konservative partiene for hvert tiår gir et interessant perspektiv. På denne måten kan man se hvordan partiene har endret seg over tid, som følge av hvordan partienes vektlegging fremstår. Det økonomiske paradigmeskiftet i form av økt nyliberalisme på slutten av 1970-tallet og på 1980-tallet illustreres svært godt med en slik analyse. Spesielt fremgår dette for Det konservative partiet i Storbritannia, som har en enorm høyreøkonomisk vektlegging i sine programmer på 1980-tallet. Det gir et godt bilde på hvordan partiet, under Thatcher, markant beveget seg til høyre i sitt syn på økonomisk politikk. Det samme er også tilfellet for Det republikanske partiet i USA som har sin høyreøkonomiske toppmåling på 1980-tallet. Det viser at synet på økonomisk politikk for partiet var på sitt mest høyreorienterte under Reagans åtte år som president (1981-1989).

Ser man på tallene bak dataene vil dette gi et bedre innblikk i hva de fire konservative partiene egentlig vektlegger. For å gjøre dette har jeg sett på frekvensen av enkeltindikatorer. Den høyreøkonomiske variabelen som i størst grad omtales i Høyres partiprogrammer er «*per401 Free enterprise*»⁵³. Dette gir et godt bilde av Høyres markedsliberalistiske retning i den økonomiske politikken. Av de venstreøkonomiske variablene er det «*per504 Welfare State Expansion*» som er den dominerende⁵⁴. Dette tallet indikerer i stor grad at Høyre som parti i stor grad er i forening med tanken om den norske velferdsstaten.

For Det republikanske partiet er det tre høyreøkonomiske variabler som omtales oftest⁵⁵. Disse variablene indikerer høyreøkonomiske kjennetegn for den amerikanske

---

⁵³ I gjennomsnitt omtales denne variabelen 7,9 prosent i Høyres partiprogrammer. En merkbart trend når man ser på frekvensen av denne variabelen hos Høyre, er at den er på sitt laveste ved Stortingsvalget i 2009, med kun en prosentandel på 3,1. Ser man på Stortingsvalget i 2009 i sin helhet for Høyre kan man se en markant overvekt av venstreøkonomisk vektlegging (-11) i partiets program. Et slikt tall kan være med å underbygge partiets sentrumstiltning i siste halvdel av 2000-tallet.

⁵⁴ Variabelen har en gjennomsnittsfrekvens på 7,1 prosent.

⁵⁵ Disse tre er «*per303 Governmental and administrative efficiency*», «*per401 Free enterprise*» og «*per414 Economic Orthodoxy*». Gjennomsnittsfrekvensen på disse tre variablene er henholdsvis 3,2, 3,7 og 3,5 prosent.

høyresiden, med elementer som budsjettkutt, økt effektivisering og frihandel. Av venstreøkonomiske variabler er det «*per 701 Labour Groups: Positive*» er den mest markante⁵⁶. En forklaring på dette kan være den sterke posisjonen interesseorganisasjoner og generell lobbyisme har i USA.

For Det konservative partiet er det fire høyreøkonomiske variabler som går igjen oftest⁵⁷. Disse fire variablene gir en solid indikator på hvordan tradisjonelle markedsliberale verdier er noe som går igjen hos Det konservative partiet. Av de venstreøkonomiske variablene er det én som skiller seg ut⁵⁸. Variabelen illustrerer viktigheten av å øke velferdstilbud i vest-europeiske demokratier, og hvilken rolle velferdstanken har i den økonomiske diskursen. Av data verdt å merke seg, ser man en nedgang i høyreøkonomisk vektlegging for Det konservative partiet ved 1997-valget⁵⁹. Ved valget i 1992 hadde Det konservative partiet en høyreøkonomisk vektlegging på 23,5 prosent. Ved valget fem år senere var denne vektleggingen nede på 12,5 prosent. Denne trenden fortsatte ved valgene i 2001 og 2005, med en høyrevektlegging på henholdsvis 8,9 og 12 prosent. Disse tallene kan tyde på at partiet i mindre grad valgte å vektlegge høyreøkonomiske prinsipper som markedsliberalisme i sine programmer da de var i opposisjon til Labour. Under denne perioden hadde ikke partiet en markant økning av venstreøkonomisk vektlegging i sine programmer. Det var heller det at partiet valgte å nedtone den høyreøkonomiske vektleggingen.

For CDU/CSU er det tre høyreøkonomiske variabler som står frem⁶⁰. Tallene viser at CDU/CSU-unionens vektlegging av tradisjonelle markedsliberale verdier står sterkt, og er igjen med på å gi unionen en markant høyreposisjon i den nasjonale konteksten. Én trend det er verdt å merke seg er unionens lave høyrepolitiske vektlegging ved valgene i 1987 og 1990⁶¹. Én forklaring på dette kan være gjenforeningen av Tyskland etter murens fall i 1989. Av de venstreøkonomiske variablene er det én som skiller seg ut⁶². Også her gir det en sterk indikasjon på at velferdstanken er sterkt inkorporert i den vest-europeiske diskursen.

---

⁵⁶ Gjennomsnittsfrekvens på 3,6 prosent.

⁵⁷ «*per303 Governmental and administrative efficiency*», «*per401 Free enterprise*», «*per402 Incentives og per414 Economic Orthodoxy*». Gjennomsnittsfrekvensen på disse fire variablene er henholdsvis 3,3, 3,3, 3,6 og 2,8 prosent..

⁵⁸ «*per504 Welfare State Expansion*», med en gjennomsnittsfrekvens på 5,4 prosent..

⁵⁹ Dette valget endte 18 års konservativt styre i Storbritannia, anført av Tony Blair og «New Labour» sin valgseier.

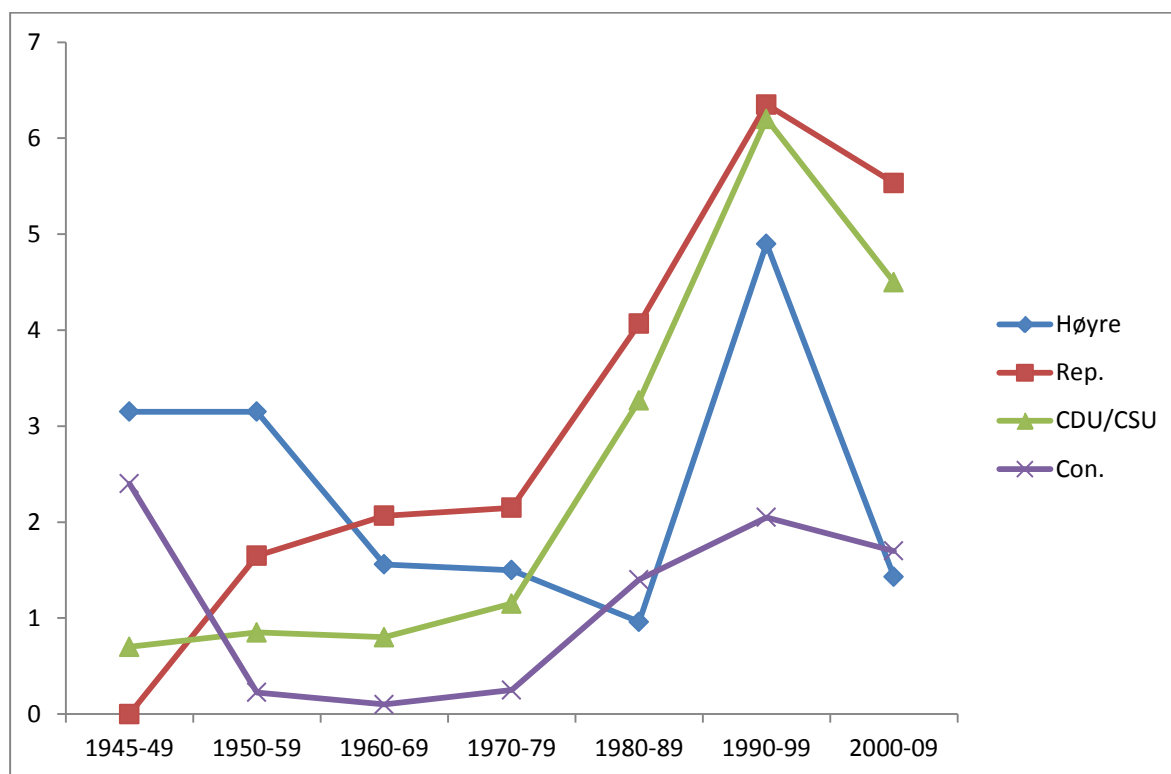
⁶⁰ «*per303 Governmental and administrative efficiency*», «*per401 Free enterprise*», og «*per414 Economic Orthodoxy*». Gjennomsnittsfrekvensen for disse tre variablene er henholdsvis 4,3, 3,8 og 4 prosent.

⁶¹ Den totale høyreøkonomiske frekvensen ved disse to valgene var henholdsvis 8,1 og 3 prosent.

⁶² «*per504 Welfare State Expansion*», med en frekvensprosent på 6,3.

4.3 Religiøs-sekulær: plassering langs konfliktlinjen

4.3.1 Empirisk analyse

Figur 4.2 Religiøs-sekulær 1945-2009.⁶³

Tidstrendene på hypotesen fremstår delvis stabile, illustrert i figur 4.2. Verdiene på den religiøse-sekulære figuren er lave. De markante retningsforandringene for Høyre, Det republikanske parti og CDU/CSU i figur 4.2 er et direkte resultat av den samlede konfliktlinjens lave verdier.

Det republikanske partiet var forventet å ha den sterkeste religiøse vektleggingen henhold til hypotese H2. Ser man på gjennomsnittsfrekvensen på tabell 4.1 stemmer dette. Den religiøse-sekulære hypotesen hevdet at CDU/CSU ville være det av de europeiske partiene som ville ha den sterkeste religiøse vektleggingen. Dette viste seg å stemme basert på gjennomsnittsfrekvensen i tabell 4.1, dog med en marginal overvekt i forhold til Høyre. Hypotesen fremmet også at Høyre og Det konservative partiet sin religiøse fremtoning ville

⁶³ Plussverdier tilsvarer religiøs vektlegging. Minusverdier tilsvarer sekulær vektlegging.

være mindre synlig. For sistnevnte så viste dette seg å stemme, men ikke for Høyre i så stor grad.

H2 blir delvis bekreftet.

En illustrasjon på at den religiøse-sekulære dimensjonen kun består av to posisjonsvariabler vises i det noe smale gapet mellom verdier som vektlegges på denne dimensjonen i forhold til de tre andre dimensjonene; fra 0 til +6,35.⁶⁴

Høyres vektlegging av religiøse-sekulære verdier i partiprogrammene fremstår ganske stabil, med en liten overvekt av religiøs vektlegging. Partiets høyeste måling fremgår av 1990-tallet, illustrert i figur 4.2. Dette illustrerer en liten overvekt av religiøs vektlegging kontra sekulær vektlegging i Høyres partiprogrammer på 1990-tallet. Målingene nærmest en jevnfordeling finner sted på 1980-tallet. De største trendene kommer som registreres er fra 1980-tallet til 1990-tallet (stigning i religiøs vektlegging), og fra 1990-tallet til 2000-tallet (nedgang i religiøs vektlegging).

Det republikanske partis partiprogram nevner setninger som inngår under MRG sin sekulære variabel ved kun én anledning, i 1996. Trendene for partiet er en gradvis økning i religiøs vektlegging fra 1970-tallet og frem til 2000-tallet, med den høyeste religiøse vektleggingen registrert på 1990-tallet, illustrert i figur 4.2.

Det konservative partiet vektlegger sekulære verdier i deres partiprogram ved kun én anledning, ved valget i 1955. Den høyeste frekvensen av religiøs vektlegging er fra 1945-1949, som vist i figur 4.2. Partiets vektlegging av religiøse-sekulære temaer fremstår moderat. Fra 1950-tallet til 1970-tallet så var den samlede vektleggingen marginal. Man ser en økning i religiøs vektlegging i partiprogrammene til Det konservative partiet fra 1970-tallet til 1980-tallet. Denne økningen er vedvarende frem til 2000-tallet.

Det er få sekulære elementer i CDU/CSU-unionens partiprogrammer fra etterkrigstiden og frem til 2000-tallet. Sekulære faktorer er kun registrert i tre av unionens partiprogrammer: 1998, 2002 og 2009. Resultatene viser en markant stigning i religiøs vektlegging fra 1970-tallet og frem til 1990-tallet, illustrert i figur 4.2.

4.3.2 Oppsummering religiøs-sekulær

De fire partienes vektlegging av den religiøse-sekulære dimensjoner gir et bilde av partier som har endret seg over tid.

---

⁶⁴ En verdi på +6,35 tilsvarer den samlede vektleggingen av den religiøse-sekulære dimensjonen. Plussverdien tilsvarer en overvekt av religiøse kontra sekulære verdier i partiprogrammet for tiåret.

Basert på enkeltindikatorer er det to valg som skiller seg ut for Høyre på den religiøse komponenten, i 1993 og 1997⁶⁵. Den sekulære variabelen blir ikke omtalt i partiets programmer før ved valget i 1985. Høyre vektlegger den sekulære variabelen ved seks valg⁶⁶. Det republikanske partis religiøse vektlegging illustreres av en markant endring ved 1984-valget⁶⁷, en trend som vedvarer etter dette. Partiet vektlegger den sekulære variabelen kun én gang.⁶⁸ For Det konservative parti viser enkeltindikatorerne en liten økning i religiøs vektlegging ved valget i 1983, som vedvarer frem til 2005-valget. I likhet med Det republikanske parti, vektlegger partiet den sekulære variabelen ved én anledning⁶⁹. Enkeltindikatorerne for CDU/CSU illustrerer en markant økning i den religiøse vektleggingen ved valget i 1980⁷⁰.

Enkeltindikatorerne, kombinert med tidstrendene og plasseringene, gir et bilde av at de fire partiene alle har holdt fast på sin samlede vektlegging av den religiøse-sekulære dimensjonen. Samtidig er det tilfeller hvor forskjellene i den samlede vektleggingen er små. Dette kan tyde på at dimensjonen er lite vektlagt. Av de fire partiene, er det i størst grad for Det konservative parti dette gjelder.

---

⁶⁵ Frekvensen var på 4,4 og 5,7 prosent.

⁶⁶ Stortingsvalgene 1985, 1989, 1993, 1997, 2001 og 2005.

⁶⁷ Den religiøse variabelen hadde en frekvens på 5 prosent ved 1984-valget.

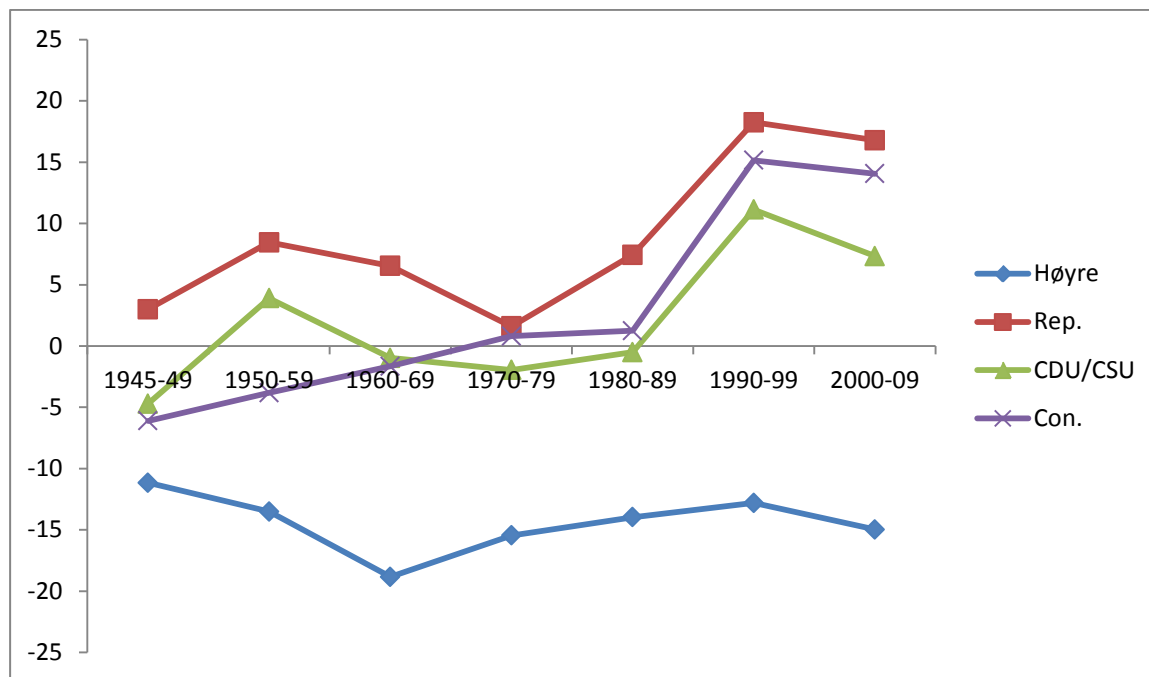
⁶⁸ Ved presidentvalget i 1996.

⁶⁹ Ved valget i 1955.

⁷⁰ Den religiøse variabelen hadde en frekvens på 7,6 prosent ved dette valget.

4.4 Frihetlig-autoritær: plassering langs konfliktlinjen

4.4.1 Empirisk analyse

Figur 4.3 Frihetlig-autoritær fullversjon 1945-2009.⁷¹

Hypotesen utledet for den frihetlige-autoritære dimensjonen testes både på fullversjonen og kortversjonen.

Hypotesen utledet at Det republikanske partiet ville ha den største autoritære vektleggingen. Basert på gjennomsnittsfrekvensen i tabell 4.1 støttes dette på fullversjonen. Hypotesen fremmet at Det konservative parti ville være det av europeiske partiet med størst autoritær vektlegging. Basert på gjennomsnittsfrekvensen på fullversjonen i tabell 4.1 stemmer dette, dog med liten overvekt til CDU/CSU. Gjennomsnittsfrekvensen til Det konservative parti på fullversjonen var i større grad nærmere jevnfordelingen enn ventet. CDU/CSU hadde en forventet plassering basert på gjennomsnittsfrekvensen på fullversjonen, og fremstår moderat. Høyre hadde en langt større frihetlig vektlegging enn ventet på fullversjonen. Stabiliteten i tidstrendene i figur 4.3 vises spesielt for Høyre. De tre andre partiene fremstår delvis stabile, med unntak av retningsforandringene som kommer til syne fra «1980-89». Hypotesen utledet viste forventede plasseringer for Det republikanske parti og

⁷¹ Plussverdier tilsvarer autoritær vektlegging. Minusverdier tilsvarer frihetlig vektlegging.

CDU/CSU. Plasseringene til Høyre og Det konservative parti var ikke i tråd med hypotesen.

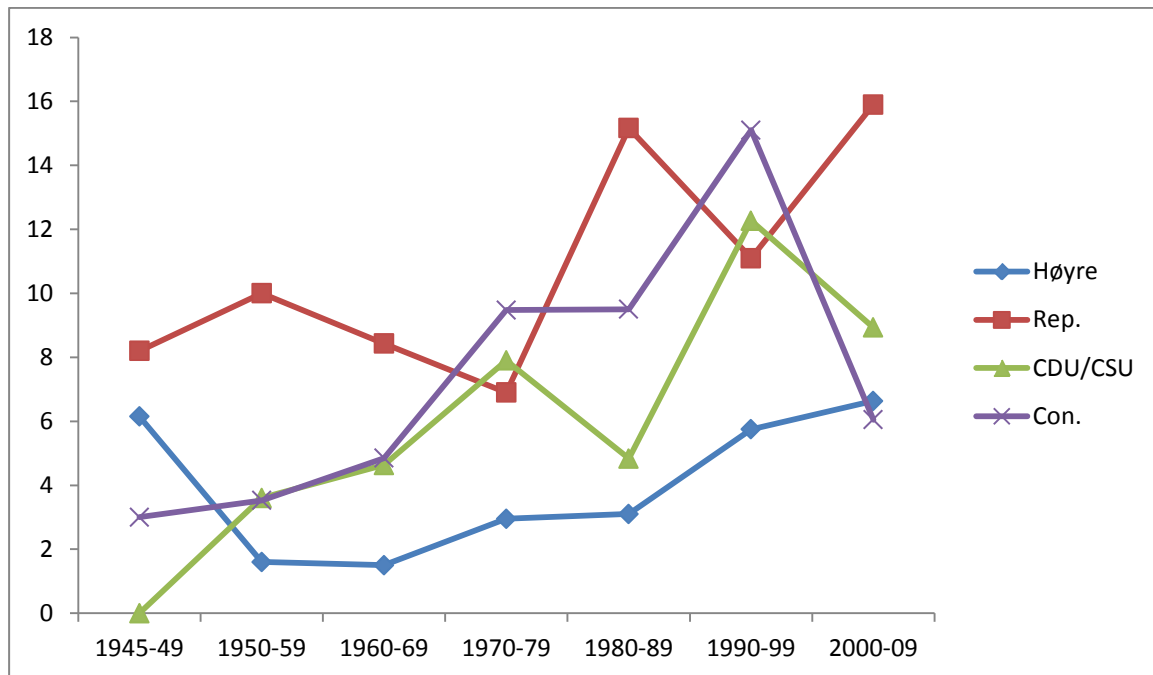
H3 blir delvis bekreftet på fullversjonen.

Gjennomsnittsfrekvensene til de fire partiene i tabell 4.1 på kortversjonen er i tråd med hypotesens forventede plasseringer. Det republikanske parti har den sterkeste autoritære plasseringen av de fire partiene. Av de europeiske partiene har Det konservative parti den sterkeste autoritære plasseringen. Plasseringene til Høyre og CDU/CSU fremstår mer moderate. Partienes tidstrender i henhold til hypotesen illustreres i figur 4.4. For Høyre fremstår trenden stabil, men ikke for de tre andre partiene.

H3 bekreftes på kortversjonen.

På den frihetlige-autoritære dimensjonen er det Høyre som i størst grad skiller seg ut i forhold til de tre andre partiene. Partiet har en markant overvekt av frihetlige verdier i sine partiprogrammer. Det republikanske partiet helt fra 1945 og frem til 2000-tallet hatt en overvekt av verdier som kan erkjennes som autoritære i sine partiprogrammer. En markant trend som kommer til syne er økningen av autoritære verdier i partiets programmer fra 1970-tallet og frem til 2000-tallet. Retningene for Det konservative partiet gir et bilde av at partiet har gått fra en overvekt av frihetlige verdier til en overvekt av autoritære verdier i sine partiprogrammer. Dette skiftet inntreffer fra 1960-tallet til 1970-tallet. En markant trend er den økte autoritære vektleggingen fra 1980-tallet til 1990-tallet. CDU/CSU-unionen sin vektlegging av frihetlige-autoritære verdier i sine partiprogrammer fremstår delt. På 1950-tallet har unionen en overvekt av autoritære verdier. Etter dette følger en marginal overvekt med frihetlige verdier i unionens programmer på 1960-, 70-, og 80-tallet. Graf 1.3 viser en markant økning i autoritær vektlegging fra 1980-tallet til 1990-tallet. Denne trenden er vedvarende på 2000-tallet.

4.4.2 Frihetlig-autoritær kortversjon

Figur 4.4 Frihetlig-autoritær kortversjon 1945-2009.

Høyres samlede vektlegging av frihetlige-autoritære verdier fremstår stabil, illustrert i figur 4.4. Det er hele tiden en liten overvekt av autoritær vektlegging i partiprogrammene basert på tiår. Det er en gradvis økning fra 1950-tallet og helt frem til 2000-tallet. I forhold til fullversjonen av konfliktlinjen ser man en markant endring. Resultatene av fullversjonen viste at Høyres samlede vektlegging av dimensjonen tilsvarte en sterk frihetlig posisjon.

Resultatene av kortversjonen illustrerer en skiftende trend. En trend som i større grad viser at Høyre samlede vektlegging av dimensjonen fremstår trygt plassert nærmere den autoritære linjen.

Det republikanske partiet fremstår trygt plassert langs den autoritære linjen. Resultatene i figur 4.4 viser en markant endring fra 1970-tallet til 1980-tallet i frekvensen av autoritære verdier i partiets partiprogrammer, en trend som har vedvart frem til 2000-tallet. Foretar man en sammenligning med resultatene på fullversjonen er det få endringer å spore frem til 1970-tallet. Den markante endringen fra 1970-tallet til 1980-tallet og utover, er ikke til stede i så stor grad som i fullversjonen. I stedet registrerer man et større byks fra 1980-tallet til 1990-tallet i fullversjonen i forhold til kortversjonen.

For Det konservative partiet øker den samlede vektleggingen av den frihetlige-autoritære kortversjonen i partiets programmer gradvis for hvert tiår, med en autoritær toppmåling på 1990-tallet (figur 4.4). Den mest markante trenden er nedgangen fra 1990-tallet

til 2000-tallet. Sammenligner man disse resultatene med resultatene fra fullversjonen er det første merkbare at partiet har en autoritær vektlegging fra etterkrigstiden og frem til 2000-tallet. Dette er ikke tilfellet ved retningene på fullversjonen. Den markante nedgangen fra 1990-tallet til 2000-tallet som er til stede i kortversjonen finner ikke sted i fullversjonen.

Retningene til den samlede vektleggingen av den frihetlige-autoritære kortversjonen illustreres på figur 4.4 ved en moderat økning frem til 1970-tallet, etterfulgt av en liten nedgang for 1980-tallet. Den mest markante trenden er økningen i autoritær vektlegging fra 1980-tallet til 1990-tallet. Denne trenden vises også i fullversjonen, sammen med den moderate nedgangen i vektleggingen av autoritære verdier på 2000-tallet.

4.4.3 Oppsummering frihetlig-autoritær

Gjennomsnittsfrekvensen av den samlede vektleggingen av fullversjonen av den frihetlige-autoritære dimensjonen i tabell 4.1 viser store spredninger. Det republikanske partiet er det partiet som i størst grad vektlegger politiske temaer verdier i sine programmer. Det konservative partiet og CDU/CSU sine vektlegginger fremstår nær jevnfordelt.

Gjennomsnittsfrekvensen for Høyre er den som virkelig skiller seg ut, med en markant overvekt frihetlig vektlegging.

Sammenligner man resultatene fra kortversjonen med resultatene fra fullversjonen er trenden at den samlede frihetlige-autoritære vektleggingen øker for de fire partiene, med en større autoritær overvekt. Den største endringen vises for Høyre⁷². For de tre andre partiene er økningen på den autoritære vektleggingen mer moderat. Hovedkonklusjonen for resultatene som foreligger for kortversjonen i forhold til fullversjonen er at utelatelsen av viktige frihetlige variabler har økt den autoritære vektleggingen til de konservative partiene.

Ser man på enkeltindikatorerne på den frihetlig-autoritære dimensjonen finner man hva partiene vektlegger i størst grad. De autoritære variablene som Høyre i størst grad vektlegger i sine partiprogrammer fra 1945 til 2000-tallet er «*per104 Military: Positive*» og «*per605 Law and order: Positive*»⁷³. Dette illustrerer viktigheten partiet har i synet på det militære og på lov og orden. Disse verdiene er noe som kan sies å kjennetegne vestlige konservative partier. Vektleggingen av disse to sakene viser også hvordan partiet kombinerer disse verdiene med en overvekt av frihetlige verdier i sine programmer. Retter man fokus på de frihetlige

---

⁷² Høyre går fra en samlet vektlegging på -14,4 på fullversjonen til +4 på kortversjonen.

⁷³ Gjennomsnittsfrekvens på disse to variablene er henholdsvis 3,6 og 2,2 prosent

variablene, er det én variabel som skiller seg ut: «*per506 Education expansion*»⁷⁴. Variabelen illustrerer viktigheten av utdanningspolitikk for partiet. To andre frihetlige variabler er også viet en del plass i partiets programmer: «*per201 Freedom and Human rights*» og «*per502 Culture*»⁷⁵. Basert på viktigheten av disse variablene fremstår Høyre som et moderne, europeisk konservativt parti som kombinerer frihetlige verdier som utdanning, kultur og menneskerettigheter med autoritær verdier i form av militær, lov og orden.

For det republikanske partiet er det «*per104 Military: Positive*» som er den dominerende blant de autoritære variablene⁷⁶. Den positive holdningen til militæret for Det republikanske partiet fremstår ikke som noen overraskelse, all den tid den sterke militærvektleggingen er noe som kjennetegner partiet. Variablene «*per305 Political Authority*» og «*per605 Law and order: Positive*» omtales også hyppig blant de autoritære verdiene⁷⁷. De frihetlige variablene som vektlegges mest i Det republikanske partiets programmer er «*per506 Education expansion*» og «*per705 Underprivileged minority group*»⁷⁸

Den sterkeste autoritære vektleggingen for Det konservative partiet reflekteres ved variablene «*per305 Political Authority*» og «*per605 Law and order: Positive*»⁷⁹. Den sterkeste frihetlige vektleggingen forekommer ved variablene «*per201 Freedom and Human rights*» og «*per506 Education expansion*»⁸⁰.

Den sterkeste autoritære vektleggingen for CDU/CSU forekommer ved variablene «*per104 Military: Positive*», «*per305 Political Authority*» og «*per605 Law and order: Positive*»⁸¹. Av de frihetlige variablene er det to som markerer seg: «*per201 Freedom and Human rights*» og «*per506 Education expansion*»⁸².

---

⁷⁴ Gjennomsnittsfrekvens på 8,6 %.

⁷⁵ Gjennomsnittsfrekvens på henholdsvis 3,8 og 4,4 %.

⁷⁶ Gjennomsnittsfrekvens på 7,6 %.

⁷⁷ Gjennomsnittsfrekvens på henholdsvis 3,8 og 4,5 %.

⁷⁸ Gjennomsnittsfrekvens på henholdsvis 2,5 og 2,7 %.

⁷⁹ Gjennomsnittsfrekvens på henholdsvis 4,1 og 4,2 %.

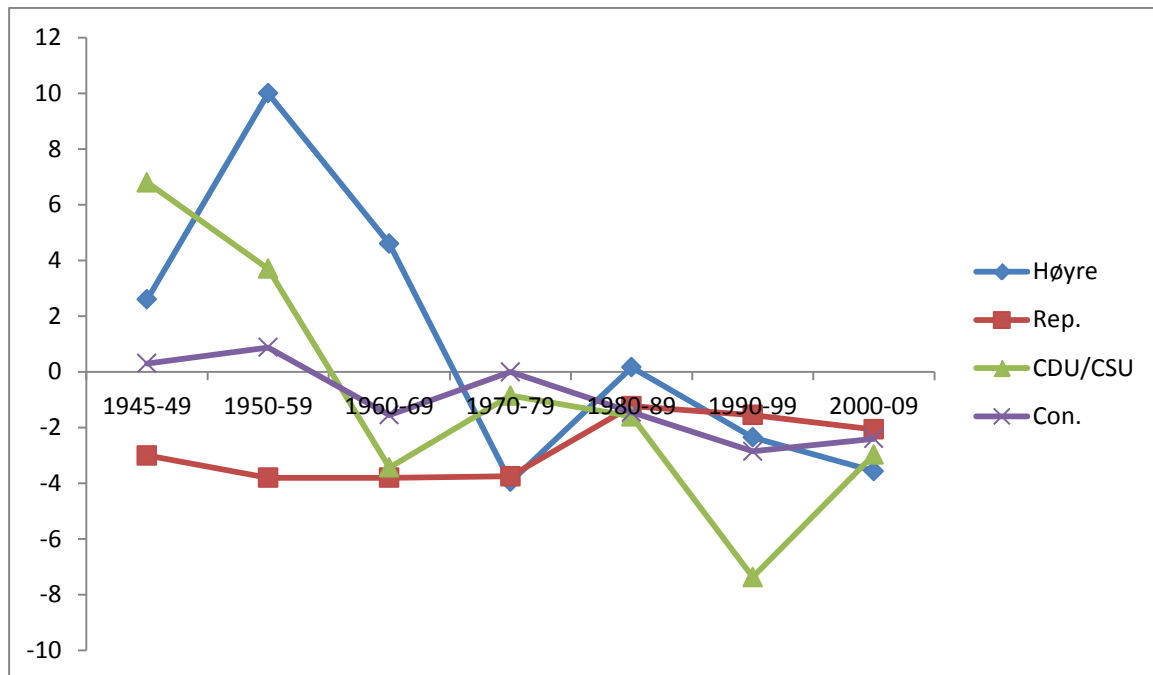
⁸⁰ Gjennomsnittsfrekvens på henholdsvis 2,7 og 3,7 %.

⁸¹ Gjennomsnittsfrekvens på henholdsvis 3,2, 3,6 og 3,5 %.

⁸² Gjennomsnittsfrekvens på 2,6 % for begge.

4.5 Den grønne dimensjonen: plassering langs konfliktlinjen

4.5.1 Empirisk analyse

Figur 4.5 Vekst-vern 1945-2009.⁸³

Gjennomsnittsfrekvensen på den samlede vektleggingen av den grønne dimensjonen i tabell 4.1 tilsier at denne hypotesen ikke kan støttes. Det republikanske partiet, Det konservative partiet og CDU/CSU har alle en større vektlegging av miljøvern kontra vekst i sine programmer, noe som går i mot hypotesen. CDU/CSU er heller ikke det partiet som i størst grad fremmer miljøvern. Basert på gjennomsnittsfrekvensen, er det kun Høyre av de fire partiene som favoriserer vekst. Tidstrendene i figur 4.5 illustrerer stor grad av stabilitet for Det republikanske parti. De tre andre partiene fremstår ustabile basert på tiårskomponentene.

H4 avkreftes.

Trenden for Høyre er at vekstfokuset dominerte i partiets partiprogrammer fra 1945 til 1960-tallet. Tallene viser en markant nedgang i vektleggingen av vekst til fordel for viktigheten av vern fra 1960-tallet til 1970-tallet. Etter dette fremstår retningen stabil, med en overvekt av vernvektlegging, med unntak av 1980-tallet hvor vektleggingen av vekst hadde en marginal

⁸³ Plussverdier tilsvarer vektlegging av vekst. Minusverdier tilsvarer vektlegging av miljøvern.

overvekt.

Retningen for vekst-vern hos Det republikanske partiet fremstår først og fremst stabil. Partiet har en overvekt av vernvektlegging i sine programmer i alle tiår frem til 2000-tallet. En endring finner sted fra 1970-tallet til 1980-tallet, hvor vektleggingen av miljøvern blir noe mindre. Dette er en trend som vedvarer frem til 2000-tallet.

Retningen på den grønne dimensjonen for Det konservative partiet fremstår i stor grad stabil. Det er en liten overvekt i vektleggingen av vekst frem til 1950-tallet. Fra 1960-tallet og frem til 2000-tallet er det miljøvern som har en marginal overvekt i partiets programmer. Unntaket er 1970-tallet hvor den samlede vektleggingen er jevnfordelt.

Retningene for CDU/CSU-unionen viser en overvekt av vektlegging av vekst i unionens programmer fra 1945 til 1950-tallet. Den første markante trenden er skiftet fra vektleggingen av vekst til miljøvern på 1960-tallet. Dette er en trend som vedvarer frem til 2000-tallet. Den andre markante trenden er retningsforandringen på 1990-tallet. Denne retningen viser en markant økning i miljøvern i forhold til 1960 – til 80-tallet.

4.5.2 Oppsummering for den grønne dimensjonen

Som man ser av gjennomsnittsfrekvensen for den samlede vektleggingen av vekst-vern for de fire partiene siden 1945, har Høyre den sterkeste vektleggingen på vekst. Høyre er også det eneste av de fire partiene som favoriserer vekst i sin vektlegging. De tre andre partiene har en minimal overvekt av miljøvernvektlegging i sine programmer. Gjennomsnittsfrekvensen for de fire partiene viser at den samlede vektleggingen av vekst-vern fremstår veldig moderat, i den forstand at vektleggingen av temaet ligger nær en jevnfordeling. Dette illustrerer tall som tilsier at partiene fremstår svært nøytrale i miljødiskursen. Tidstrenden viser en større favorisering av miljøvern i partienes programmer side 1970-tallet. Dette er en trend som har vedvart i tiårene etter. Starten på den økte post-materialismen omtales gjerne på 1970-tallet i samfunnsvitenskapen. En trend ved dette skillet var blant annet at miljøsaken i større grad fikk oppmerksomhet og innflytelse på den politiske dagsordenen.

Det graf 1.5 illustrerer er en markant større vektlegging av miljøvern for henholdsvis Høyre og CDU/CSU. For Høyre skjedde denne endringen fra 1960-tallet til 1970-tallet. For CDU/CSU skjedde denne endringen fra 1950-tallet til 1960-tallet. Trendene for Det republikanske partiet og Det konservative partiet er at vektleggingen fremstår stabil rundt midtpunktet. En markant trend verdt å merke seg er CDU/CSU sin sterke vernvektlegging på 1990-tallet.

Ser man på dataene og frekvensen bak tallene for variablene er det én påfallende ting en kan merke seg. Det er at vernvariabelen «*per 416 Anti Growth-economy*» knapt nevnes for de fire partiene⁸⁴. På en annen side ville det fremstått svært merkelig hvis næringslivsvennlige konservative partier ville vektlagt et slikt tema i etterkrigstiden frem til 1980-tallet. CDU/CSU er det eneste partiet som har vektlagt dette temaet i sitt partiprogram⁸⁵. Denne variabelen er vektlagt med svært marginal frekvens ved enkelte valg på 1990 – og 2000-tallet for henholdsvis Høyre, Det republikanske partiet og CDU/CSU. Det konservative partiet har aldri omtalt variabelen i sine programmer. Et annet interessant funn er at variabelen som går direkte inn på bevaring av miljøet i stor grad blir omtalt i partiprogrammene før skjæringspunktet mellom materialisme og post-materialisme oppstår. Det er noe som er med på å forklare hvorfor gjennomsnittsfrekvensen til de fire partiene alle fremstår jevnfordelte på den grønne dimensjonen.

---

⁸⁴ Det er flere grunner til dette. En av grunnene er at variabelen ikke ble benyttet før i 1980 i USA, i 1983 for Storbritannia og i 1989 for Norge. MRG sin beskrivelse av variabelen hevder samtidig at partier, pre-1990, knapt hadde fokus på anti-vekstpolitikk. MRG sin empiri for dette synspunktet vektlegges av testkodinger som er gjort.

⁸⁵ Ved valget i 1972, med en frekvens på 0,6 %.

5 De konservative partiene og deres hovedmotstandere på konfliktlinjene

5.1 Introduksjon

Dette kapittelet vil ta for seg de fire konservative partienes plassering i en absolutt kontekst. Dette innebærer at målingene vil omhandle, 1) de fire respektive partienes plassering i en nasjonal kontekst, og 2) plasseringer i forhold til den nasjonale hovedkonkurrenten på venstresiden.

Kapittelet er strukturert med underkapitler for hvert enkelt land. For hvert land inkluderer disse underkapitlene grafer som viser det respektive konservative partiet og deres hovedkonkurrent på hver av de fire dimensjonene. Fokuset vil ligge på plasseringene, eventuelle forskjeller og markante tidstrender. Hvert av de fire underkapitlene vil ha egne oppsummeringskapitler for hypotesene fremlagt i underkapittel 2.4.2 vil testes og redegjøres for.

5.2 Norge: Høyre-Arbeiderpartiet

5.2.1 Empirisk analyse

	Økonomisk høyre-venstre	Religiøs-sekulær	Frihetlig-autoritær fullversjon	Den grønne dimensjonen
Høyre	+8,2	+2,4	-14,4	+1,1
Arbeiderpartiet	-19,5	+0,7	-15,1	+1,3

Tabell 5.1 Gjennomsnittsfrekvens 1945-2009 Høyre-Arbeiderpartiet

Partidifferanser	Økonomisk høyre-venstre	Religiøs-sekulær	Frihetlig-autoritær fullversjon	Den grønne dimensjonen
Høyre-Arbeiderpartiet	27,7	1,7	0,7	0,2

Tabell 5.2 Differanse Høyre-Arbeiderpartiet

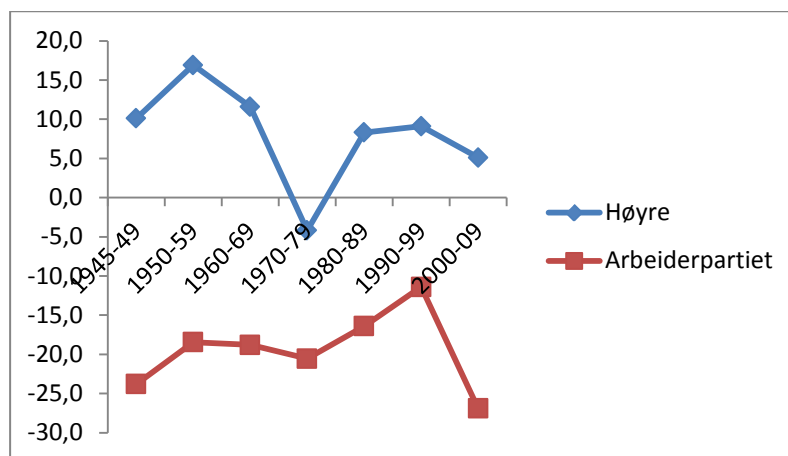
Hypotesene H5 og H6 er utformet på basis av den nasjonale konteksten. Det vil si at de forventede plasseringene er basert på hvor Høyre vil plassere seg absolutt på de fire dimensjonene i det norske partisystemet, og i forhold til Arbeiderpartiet. H5 fremmet påstanden om at Høyre ville plassere seg til høyre økonomisk, nær den religiøse polen, og nær den autoritære polen. Disse målene er redegjort for under 4.2.1. H6 utledet påstanden om at Høyres vektlegging av den religiøse-sekulære dimensjonen ville være nær jevnfordelt. Basert på diskusjonen i 4.3.1 ble denne påstanden avkreftet.

Av vektleggingen kan en se at markante forskjeller de to partiene i mellom kun vises på den økonomiske høyre-venstreskalaen. Partienes plasseringer på fullversjonen av den frihetlig-autoritære fullversjonen, og på den grønne dimensjonen fremstår nær identiske. På den religiøse-sekulære dimensjonen har begge partiene en overvekt av religiøs vektlegging, men forskjellene i vektleggingen fremstår ikke store. Høyre og Arbeiderpartiets absolutte plassering på konfliktlinjene vises ved gjennomsnittsfrekvensen i tabell 5.1. Differansen de to partiene mellom illustreres i tabell 5.2.

H5 bekrefte absolutt på den økonomiske høyre-venstredimensjonen, og på den grønne dimensjonen. H5 bekrefte ikke på fullversjonen av den frihetlige-autoritære fullversjonen. H5 avkreftes basert på plasseringene i forholdet til Arbeiderpartiet. Det var kun på den økonomiske høyre-venstredimensjonen partienes forskjell ble illustrert.

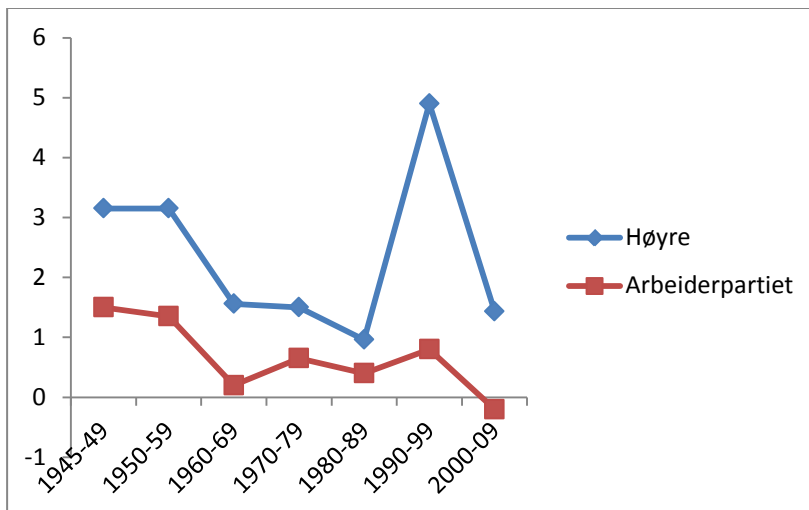
H6 avkreftes både absolutt, og i forhold til Arbeiderpartiet. Høyres religiøse vektlegging var større enn ventet, og forskjellene mellom de to partiene var marginale.

5.2.2 Norge: Oppsummering

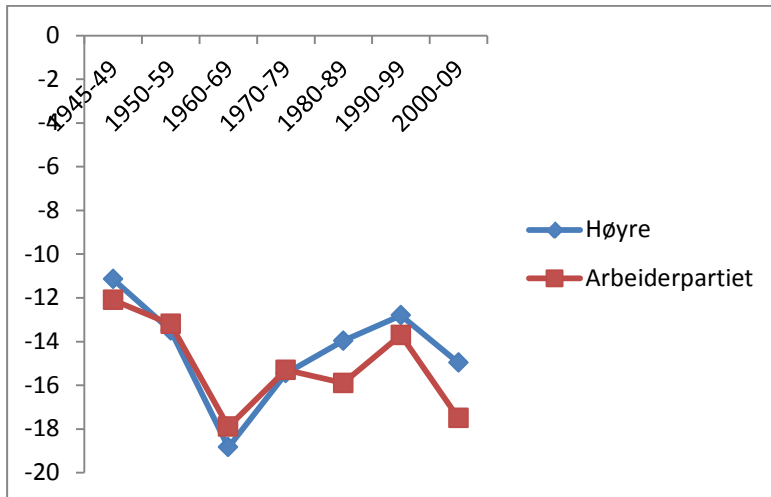
Figur 5.1 Høyre og Arbeiderpartiet Økonomisk høyre-venstre 1945-2009.

Den samlede vektleggingen av økonomisk høyre-venstre for konservative Høyre, og partiets konkurrent på venstresiden, sosialdemokratiske Arbeiderpartiet, gir forventede resultater. Tiårsretningene i graf 2.1 gir et bilde på at forskjellene i vektleggingen av den økonomiske politikken de to partiene i mellom er som forventet. 1970-tallet er det eneste tiåret hvor Høyre har en overvekt av venstreøkonomisk vektlegging i sine partiprogrammer. Arbeiderpartiet fremstår basert på graf 2.1 som et parti med en markant overvekt av venstreøkonomisk vektlegging i sine partiprogrammer. En markant trend for Arbeiderpartiet er økningen i venstreøkonomiske verdier fra 1990-tallet til 2000-tallet. Stabiliteten i vektleggingen på dimensjonen er størst for Arbeiderpartiet. For Høyre fremstår vektleggingen i større grad ustabil basert på tidstrendene i figur 5.1.

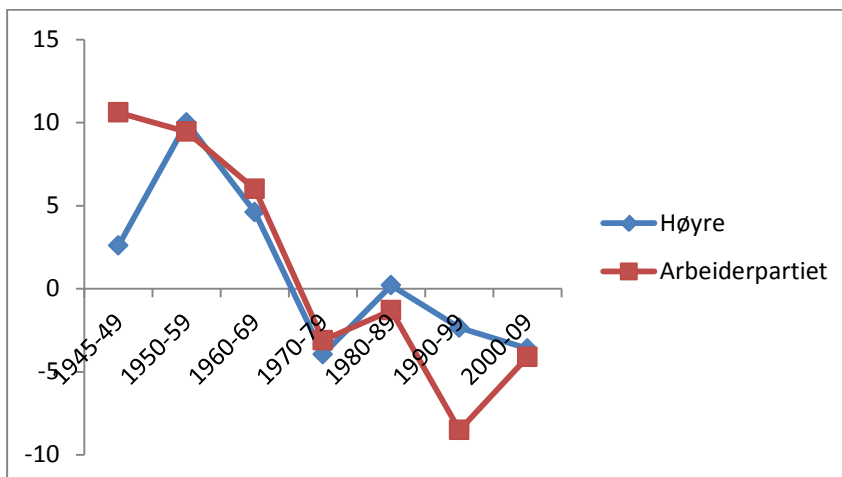
Figur 5.2 Høyre og Arbeiderpartiet Religiøs-Sekulær 1945-2009.

Den samlede vektleggingen av religiøs-sekulær for Høyre og Arbeiderpartiet viser at partiene ikke ligger langt fra hverandre området. En markant trend er Høyres økning i religiøs vektlegging fra 1980-tallet til 1990-tallet. Denne økningen blir etterfulgt av en nedgang på 2000-tallet for Høyre. 2000-tallet er også første gang Arbeiderpartiet har større sekulær vektlegging enn religiøs vektlegging. Arbeiderpartiets vektlegging av den samlede dimensjonen fremstår stabil. Høyres vektlegging fremstår i større grad preget av ustabilitet basert på tidstrendene i figur 5.2.

Figur 5.3 Høyre og Arbeiderpartiet Frihetlig-autoritær fullversjon 1945-2009.

På den frihetlig-autoritære fullversjonen viser figur 5.3 at Høyre og Arbeiderpartiets samlede vektlegging av konfliktlinjen er nærmest identisk. Gjennomsnittsfrekvensen i tabell 5.1 og differansen i tabell 5.2 gir et godt bilde på dette. Det illustrerer også at partiene med stor overvekt favoriserer frihetlige verdier i sine partiprogrammer. En trend for begge partiene viser en jevn stigning fra 1960-tallet frem til 1990-tallet, etterfulgt av en nedgang på 2000-tallet. Vektleggingen av dimensjonen for begge partiene fremstår stabil.

Figur 5.4 Høyre og Arbeiderpartiet Vekst-vern 1945-2009.

Den grønne dimensjonen for Høyre og Arbeiderpartiet gir et interessant innblikk i hvordan denne dimensjonen har fått økt fotfeste i den politiske diskursen. De største endringene finner man fra 1960-tallet til 1970-tallet for begge partiene, illustrert i figur 5.4. Trenden på 1970-tallet illustrer en større vektlegging av miljøvern i de respektive partiprogrammene. Denne trenden er vedvarende frem til 2000-tallet. En markant økning av vektleggingen av miljøvern kommer spesielt til syne for Arbeiderpartiet på 1990-tallet. Fra 1980-tallet og frem til 2000-

tallet så fremstår Høyres vektlegging mer jevnfordelt enn Arbeiderpartiet sin, som i større grad favoriserer miljøvern fra 1980-tallet og frem til 2000-tallet. Gjennomsnittsfrekvensen i tabell 5.1, og differansen i tabell 5.2 viser at partienes samlede vektlegging av den grønne dimensjonen fremstår svært lik.

Tallene som viser vektleggingen for de fire dimensjonene for Høyre og Arbeiderpartiet viser at partiene fremstår svært like på tre av de fire dimensjonene: religiøs-sekulær, frihetlig-autoritær og vekst-vern. Ser man på gjennomsnittsfrekvensen i tabell 5.1 av den samlede vektleggingen av disse tre dimensjonene så fremstår partiene svært like. Høyre har en noe høyere grad av religiøs vektlegging enn Arbeiderpartiet. Begge partiene fremstår svært frihetlige basert på fullversjonen av den frihetlig-autoritære dimensjonen. På vekst-verndimensjonen fremstår partiene nær identiske. Begge har en marginal overvekt av vekstvektlegging i sine programmer. På den økonomiske høyre-venstredimensjonene kommer forskjellene mellom de to partiene tydelig frem. Vektleggingen til de to partiene viser tydelig at Arbeiderpartiet i stor grad favoriserer venstreøkonomiske verdier i sine programmer, og at Høyre favoriserer høyreøkonomiske verdier.

5.3 USA: Det republikanske parti-Det demokratiske parti

5.3.1 Empirisk analyse

	Økonomisk høyre-venstre	Religiøs-sekulær	Frihetlig-autoritær fullversjon	Den grønne dimensjonen
Det republikanske parti	+8	+3,1	+8,9	-2,7
Det demokratiske parti	-5,9	+1,2	-1,3	-3,5

Tabell 5.3 Gjennomsnittsfrekvens Det republikanske parti-Det demokratiske parti 1945-2009.

Partidifferanser	Økonomisk høyre-venstre	Religiøs-sekulær	Frihetlig-autoritær fullversjon	Den grønne dimensjonen
Det republikanske parti-Det demokratiske parti	13,9	1,9	10,2	0,8

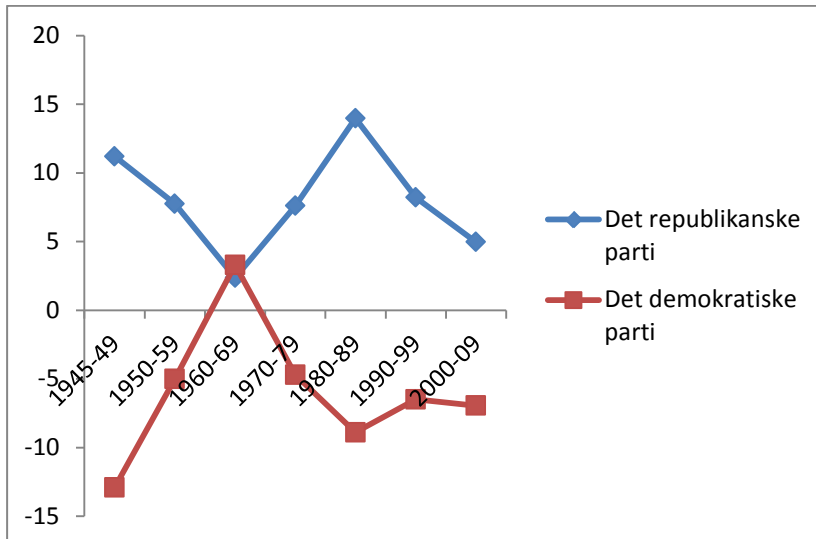
Tabell 5.4 Differanse Det republikanske parti-Det demokratiske parti

H7 utledet påstanden om at Det republikanske partiet ville plassere seg til høyre økonomisk, nær den religiøse polen, nær den autoritære polen, og favorisere vekst fremfor miljøvern.

H7 blir delvis bekreftet for den økonomiske høyre-venstredimensjonen, for den religiøse-sekulære dimensjonen og for den frihetlig-autoritære dimensjonen basert på partiets absolutte plassering. For den grønne dimensjonen støttes ikke H7.

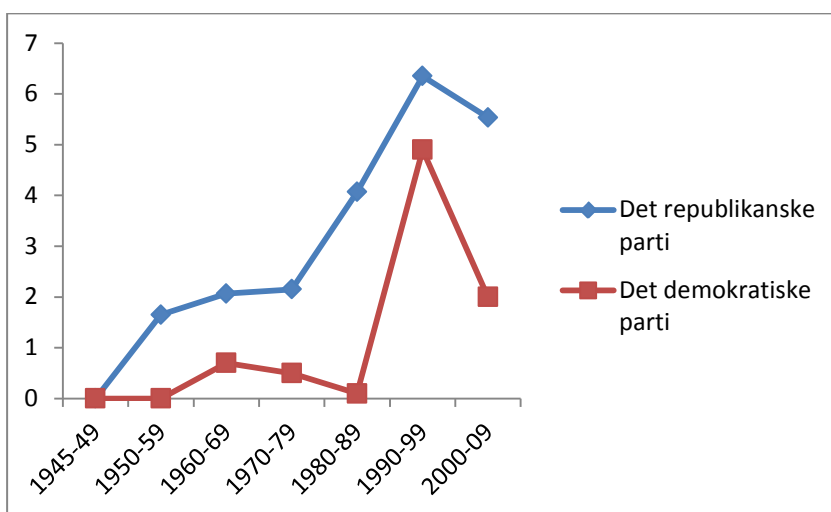
H7 bekreftes delvis i for Det republikanske parti i forhold til Det demokratiske parti. Forskjellene på de to partienes vektlegging av dimensjonene er til stede på den økonomiske høyre-venstredimensjonen, og den frihetlig-autoritære fullversjonen (tabell 5.4). På den religiøse-sekulære dimensjonen og den grønne dimensjonen er forskjellene marginale.

5.3.2 USA: Oppsummering

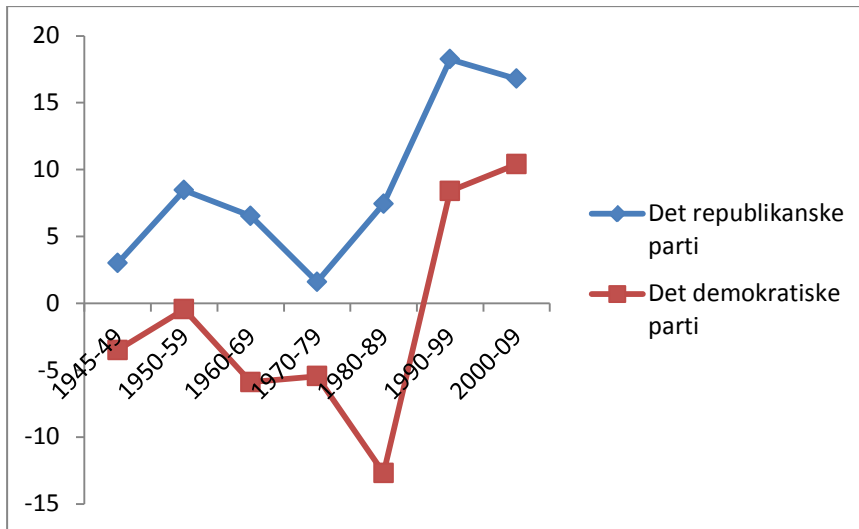
Figur 5.5 Det republikanske parti og Det demokratiske parti Økonomisk høyre-venstre 1945-2009.

Den samlede økonomiske høyre-venstrevektleggingen for Det republikanske partiet og Det demokratiske partiet i USA gir et interessant bilde på hvordan retningene har endret seg. 1960-tallet er det tiåret som peker seg ut. Her var de to partiene nærmest identiske i sin vektlegging av den økonomiske politikken i sine partiprogram, med en marginal favorisering av høyreøkonomisk politikk. Etter 1960-tallet går partiene i hver sin retning; Det republikanske partiet mot høyre, og Det demokratiske partiet mot venstre. Dette eskalerer på 1980-tallet hvor forskjellene de to partiene i mellom er størst. Trenden vedvarer frem til 2000-tallet, dog med en liten nedstigning på den høyreøkonomiske vektleggingen for Det republikanske partiet etter 1980-tallet.

Figur 5.6 Det republikanske parti og Det demokratiske parti Religiøs-sekulær 1945-2009.

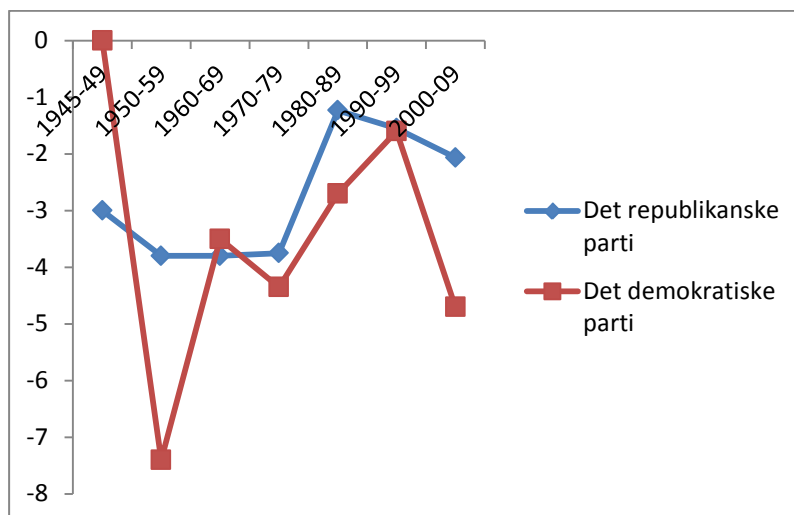
Religion er godt implementert i det amerikanske samfunnet. Retningene fra analysen viser en økning av religiøse verdier for Det republikanske partiet fra 1970-tallet frem til 1990-tallet. For Det demokratiske partiet oppstår det en markant økning i religiøs vektlegging fra 1980-tallet til 1990-tallet, med en påfølgende nedgang på 2000-tallet. Tallene viser at begge partiene i større grad vektlegger religiøse fremfor sekulære verdier i sine partiprogrammer basert på gjennomsnittsfrekvensen.

Figur 5.7 Det republikanske parti og Det demokratiske parti Frihetlig-autoritær fullversjon 1945-2009.

Det republikanske partiet har en kontinuerlig overvekt av autoritær vektlegging i sine partiprogrammer i forhold til Det demokratiske partiet. Sistnevnte fremstår mer frihetlige frem til 1990-tallet, hvor en ser en markant stigning i vektleggingen av autoritære verdier som stabiliserer seg på 2000-tallet. For Det republikanske partiet oppstår det en markant økning i autoritær vektlegging på 1990-tallet, som stabiliserer seg på 2000-tallet.

Gjennomsnittsfrekvensen i vektleggingen av dimensjonen gir et konsist bilde på forskjellene de to partiene i mellom.

Figur 5.8 Det republikanske parti og Det demokratiske parti Vekst-vern 1945-2009.

På den grønne dimensjonen fremstår partienes vektlegging identiske. Basert på gjennomsnittsfrekvensen har begge partiene en overvekt av miljøvernsvektlegging i sine partiprogrammer. En trend verdt å merke seg for Det republikanske partiet er at vektleggingen av dimensjonen fremstår mer jevnfordelt fra 1980-tallet og frem til 2000-tallet.

Det republikanske partiet og Det demokratiske partiet fremstår svært like i deres samlede vektlegging av dimensjonene vekst-vern og religiøs-sekulær. Ser man på gjennomsnittsfrekvensen så har Det republikanske partiet en noe større vektlegging av religiøse temaer i sine programmer. På den økonomiske høyre-venstredimensjonen og fullversjonen av den frihetlig-autoritære dimensjonen er forskjellene mellom de to partiene svært tydelige. Det republikanske partiet fremstår med et stort fokus på høyreøkonomiske og autoritære verdier i sine partiprogrammer. Demokratene har en større venstreøkonomisk vektlegging i sine programmer. På den frihetlig-autoritære fullversjonen fremstår partiet med en moderat overvekt av frihetlig vektlegging i sine programmer.

5.4 Storbritannia: Det konservative parti-Labour

5.4.1 Empirisk analyse

	Økonomisk høyre-venstre	Religiøs-sekulær	Frihetlig-autoritær fullversjon	Den grønne dimensjonen
Det konservative parti	+5,9	+1,2	+2,8	-1
Labour	-18,3	+0,5	-5,6	-0,5

Tabell 5.5 Gjennomsnittsfrekvens Det konservative parti-Labour 1945-2009

Partidifferanser	Økonomisk høyre-venstre	Religiøs-sekulær	Frihetlig-autoritær fullversjon	Den grønne dimensjonen
Det konservative parti-Labour	24,2	0,7	8,4	0,5

Tabell 5.6 Differanse Det konservative parti-Labour

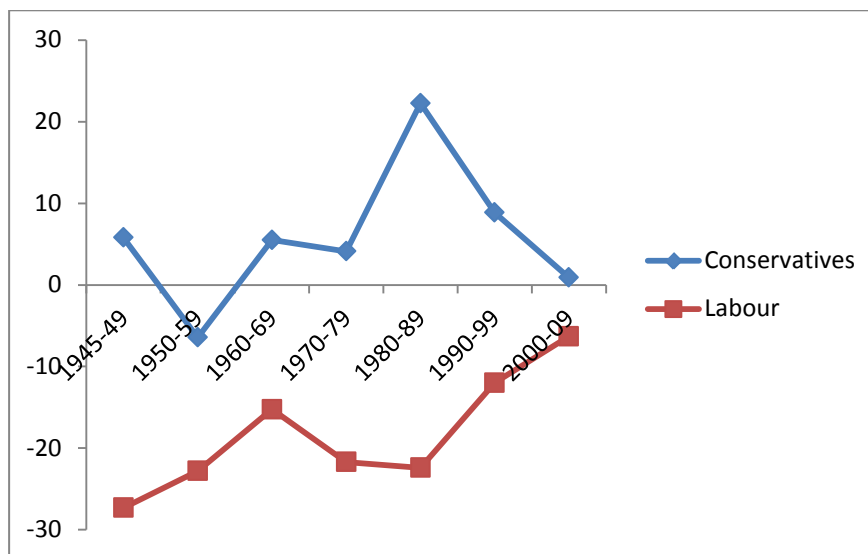
H8 utledet påstanden om at Det konservative parti ville plassere seg til høyre økonomisk, nær den religiøse polen, nær den autoritære polen, og ville favorisere vekst over miljøvern, både absolutt, og i forhold til Labour.

For Det konservative partiet og Labour fremstår den samlede vektleggingen av dimensjonene vekst-vern og religiøs-sekulær svært like, illustrert ved gjennomsnittsfrekvensen i tabell 5.5, og differansen i tabell 5.6 Begge partiene har en marginal overvekt av miljøvern i sine programmer basert på gjennomsnittsfrekvensen. Tallene illustrerer også en marginal overvekt av religiøs vektlegging basert på gjennomsnittsfrekvensen. Forskjellene de to partiene i mellom viser seg når man ser på den økonomiske høyre-venstredimensjonen og fullversjonen av den frihetlige-autoritære dimensjonen. Det konservative partiet fremstår som et tydelig høyreøkonomisk parti basert på gjennomsnittsfrekvensen av den økonomiske høyre-venstre vektleggingen. Labour på sin side fremstår godt plassert på venstresiden i det økonomiske spørsmålet. Polariseringen mellom de to partiene har dog minsket, og på 2000-tallet fremstår de to partiene svært nære hverandre i den samlede økonomiske høyre-venstre vektleggingen, illustrert i figur 5.9. På fullversjonen

av den frihetlige-autoriære dimensjonen fremstår Det konservative partiet i større grad opptatt av autoritær politikk. Labour fremstår med en liten overvekt av frihetlige verdier i sine programmer basert på gjennomsnittsfrekvensen.

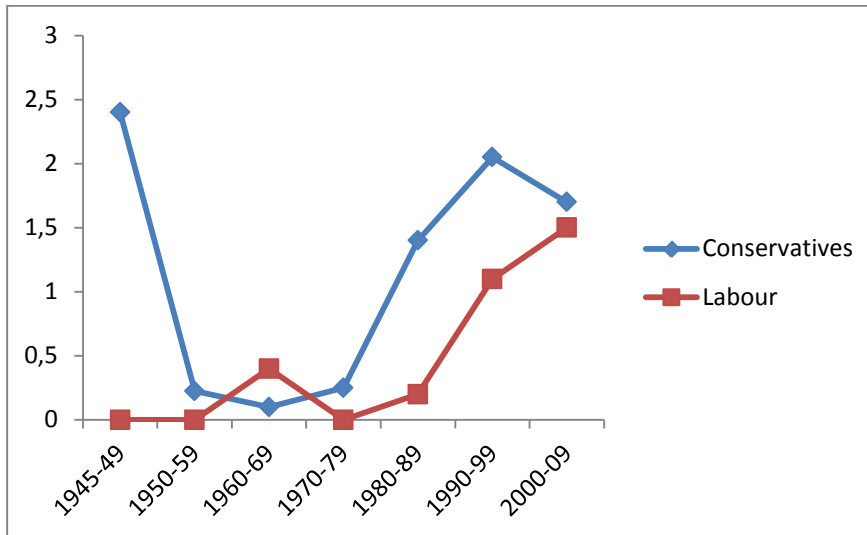
H8 støttes absolutt for den økonomiske høyre-venstredimensjonen, for den religiøse-sekulære dimensjonen, og for den frihetlig-autoritære dimensjonen. H8 støttes ikke absolutt på den grønne dimensjonen. H8 bekreftes delvis for Det konservative partiets posisjoner i forhold til Labour. Forskjellene de to partiene i mellom illustreres i tabell 5.5 og 5.6 på den økonomiske høyre-venstredimensjonen og på den frihetlig-autoritære dimensjonen. Forskjellene er marginale på den religiøse-sekulære dimensjonen og på den grønne dimensjonen. Labour har i tillegg en større vektlegging av vekst i forhold til Det konservative parti.

5.4.2 Storbritannia: Oppsummering

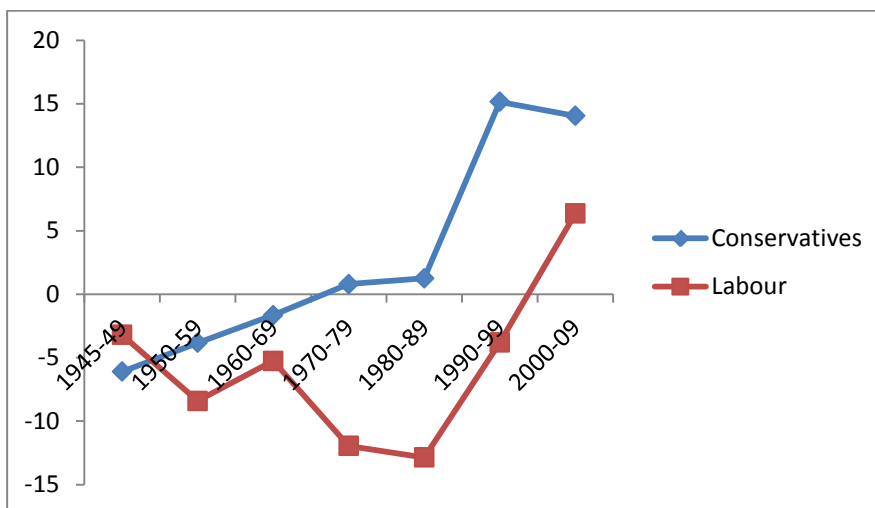
Figur 5.9 Det konservative parti-Labour Økonomisk høyre-venstre 1945-2009.

Den økonomiske høyre-venstreskalaen for Det konservative partiet og Labour i Storbritannia illustrerer store forskjeller i vektleggingen av hvordan økonomisk politikk skal gjennomføres. Labour har en stor overvekt venstreøkonomi i sine programmer, illustrert i tabell 5.5. En trend som en ser er at de to partiene i større grad nærmer hverandre i vektleggingen av økonomisk politikk (figur 5.9). Denne trenden kommer til syne på 1990-tallet, og vedvarer på 2000-tallet. Det er også på 2000-tallet de to partiene er nærmest hverandre i synet på økonomisk politikk i sine partiprogrammer.

Figur 5.10 Det konservative parti-Labour Religiøs-sekulær 1945-2009.

Den religiøse-sekulære vektleggingen fremstår svært identisk for Det konservative partiet og Labour. Basert på gjennomsnittsfrekvensen i tabell 5.5 er det få forskjeller å spore for partiene. For Det konservative partiet er det to trender som illustreres i figur 5.10: Den første er en nedgang i religiøs vektlegging på 1950-tallet, en trend som vedvarer frem til 1970-tallet. Den andre trenden er økningen i religiøs vektlegging fra 1970-tallet og frem til 1990-tallet. For Labour viser graf 4.2 en økning i religiøs vektlegging fra 1980-tallet og frem til 2000-tallet.

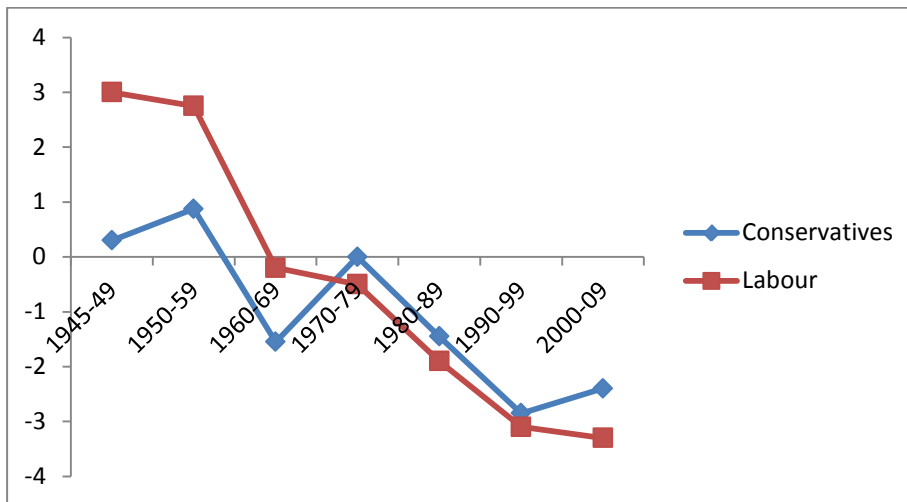

Figur 5.11 Det konservative parti-Labour Frihetlig-autoritær fullversjon 1945-2009.

Forskjellene partiene i mellom på fullversjonen av den frihetlige-autoritære konfliktlinjen er flere. En markant trend i figur 5.11 er Labours vektlegging av frihetlige verdier i sine programmer helt frem til 1990-tallet. På 2000-tallet ser man en større autoritær vektlegging i

partiets programmer. Det konservative partiet har en overvekt av frihetlige verdier frem til 1960-tallet, etter dette har den autoritære vektleggingen steget. En markant trend er Det konservative partis økte vektlegging i autoritær vektlegging fra 1980-tallet og frem til 2000-tallet.

Figur 5.12 Det konservative parti-Labour Vekst-vern 1945-2009.

Den samlede vektleggingen for den grønne dimensjonen for partiene i figur 5.12 illustrerer en identisk trend. Denne trenden tilsier at de to partiene i økt grad favoriserer vern fra 1960-tallet og frem til 2000-tallet. Vektleggingen av dimensjonen tilsier at vektleggingen av miljøvern gradvis har økt fra 1960-tallet og frem til 2000-tallet. Et unntak for Det konservative partiet er 1970-tallet, da den samlede vektleggingen er jevnfordelt. Gjennomsnittsfrekvensen for begge partiene illustrerer at vektleggingen av miljøvern har en marginal overvekt.

Gjennomsnittsfrekvensen og differansene i tabellene 5.5-5.6 viser også at partiene fremstår svært identiske i den samlede vektleggingen av den grønne dimensjonen.

5.5 Tyskland: CDU/CSU-SPD

5.5.1 Empirisk analyse

	Økonomisk høyre-venstre	Religiøs-sekulær	Frihetlig-autoritær fullversjon	Den grønne dimensjonen
CDU/CSU	+2,9	+2,5	+2	-0,8
SPD	-14,9	+0,5	-7,8	-1,9

Tabell 5.7 gjennomsnittsfrekvens CDU/CSU-SPD 1945-2009.

Partidifferanser	Økonomisk høyre-venstre	Religiøs-sekulær	Frihetlig-autoritær fullversjon	Den grønne dimensjonen
CDU/CSU-SPD	17,8	2	9,8	1,1

Tabell 5.8 Differanse CDU/CSU-SPD

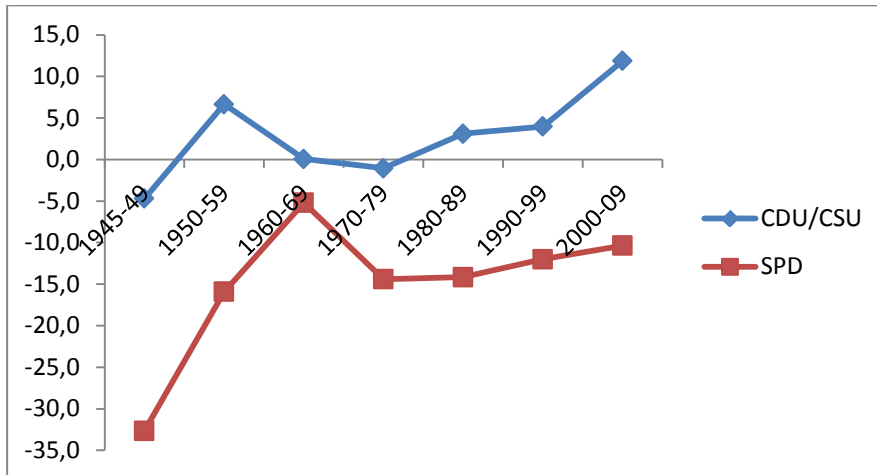
H9 utledet påstanden om at CDU/CSU ville plassere seg til høyre økonomisk, nær den religiøse polen, nær den autoritære polen, og favorisere vekst over miljøvern. De absolutte plasseringene basert på gjennomsnittsfrekvensen i tabell 5.7 støtter hypotesen på den økonomiske høyre-venstredimensjonen, den religiøse-sekulære dimensjonen, og på den frihetlig-autoritære versjonen. På den grønne dimensjonen har partiet en større vektlegging av miljøvern. Differansene i forhold til SPD illustrert i tabell 5.8, tilsier at partienes forskjeller i vektleggingen er synlige på den økonomiske høyre-venstredimensjonen, og på den frihetlig-autoritære dimensjonene. Forskjellene er marginale på den religiøse-sekulære dimensjonen, og på den grønne dimensjonen.

H9 bekreftes delvis for CDU/CSU. De absolutte plasseringene var i tråd med hypotesen på den økonomiske høyre-venstredimensjonen, på den religiøse-sekulære dimensjonen, og på den frihetlig-autoritære dimensjonen. Den absolutte plasseringen på den grønne dimensjonen var ikke i tråd med H9.

H9 bekreftes delvis for de absolutte plasseringene i forhold til SPD. Forskjellene i de to partienes vektlegging er synlige på den økonomiske høyre-venstredimensjonen og på den frihetlig-autoritære dimensjonen. Vektleggingen på den religiøse-sekulære dimensjonen og på

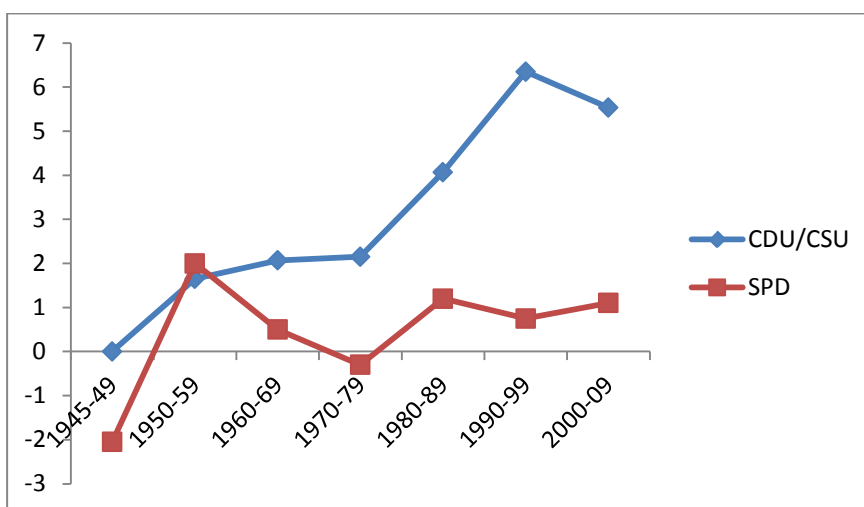
den grønne dimensjonen er marginale, og tilsier at partiene fremstår nokså like, illustrert i tabell 5.7-5.8.

5.5.2 Tyskland: Oppsummering

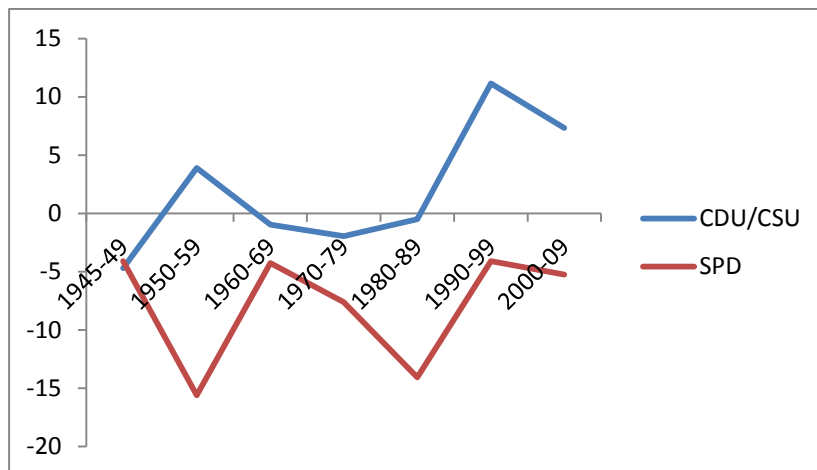
Figur 5.13 CDU/CSU og SPD Økonomisk høyre-venstre 1945-2009.

De økonomiske trendene for CDU/CSU og sosialdemokratiske SPD i figur 5.13 gir et oversiktlig bilde av de to partienes syn på økonomisk politikk. Med unntak av 1960-tallet så har det vært markante skiller i vektleggingen av økonomisk politikk i deres partiprogrammer. SPD fremstår med en klar venstreøkonomisk tilnærming, som fremstår svært stabil fra 1970-tallet og frem til 2000-tallet. CDU/CSU-unionen har en gradvis stigning i høyreøkonomiske verdier fra 1970-tallet og frem til 2000-tallet. Spesielt økningen i høyreøkonomiske verdier fra 1990-tallet til 2000-tallet skiller seg ut.

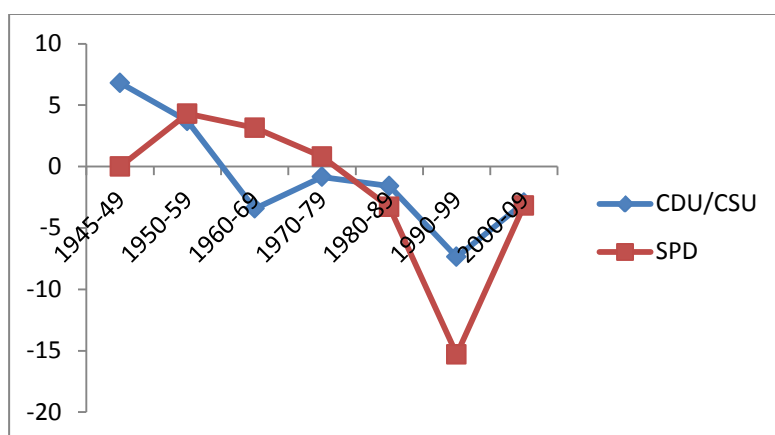
Figur 5.14 CDU/CSU og SPD Religiøs-sekulær 1945-2009.

Basert på gjennomsnittsfrekvensen i tabell 5.7 har CDU/CSU en større grad av religiøs vektlegging i sine partiprogrammer i forhold til SPD. En markant trend i figur 5.14 er CDU/CSU sin økte religiøse vektlegging fra 1970-tallet og helt frem til 2000-tallet. SPD fremstår i større grad mer jevnfordelte i vektleggingen av dimensjonen. SPD fremstår også svært stabile i vektleggingen, og det er få endringer å spore for partiet.

Figur 5.15 CDU/CSU og SPD Frihetlig-autoritær fullversjon 1945-2009.

Figur 5.15 illustrerer de to partienes forskjeller på den frihetlig-autoritære dimensjonen. CDU/CSU sin samlede vektlegging av dimensjonen fremstår stabil. Fra 1960 – til 1980-tallet har unionen en marginal overvekt av frihetsverdier i sine programmer. En markant stigning oppstår fra 1980 – til 1990-tallet hvor unionen øker de autoritære verdiene, en trend som stabiliserer seg på 2000-tallet. SPD fremstår hele tiden med en klar frihetlig vektlegging. Denne vektleggingen fremstår på sitt høyeste henholdsvis 1960 – og 1980-tallet. Gjennomsnittsfrekvensen i tabell 5.7 på dimensjonen illustrerer de to partienes ulike vektlegging av dimensjonen.

Figur 5.16 CDU/CSU og SPD Vekst-vern 1945-2009.

Trenden for CDU/CSU og SPD på den grønne dimensjonen i figur 5.16 illustrerer en gradvis økning av miljøvern fra tiår til tiår. En markant endring er SPD sitt fokus på miljøvern på 1990-tallet. Den samme endringen finner man for CDU/CSU, dog ikke i like stor grad. På 2000-tallet så viser tallene at begge partiene har stabilisert seg, med en liten overvekt av vektlegging av miljøvern i forhold til økonomisk vekst.

Trenden for CDU/CSU og SPD er at partiene fremstår forskjellige i vektleggingen av dimensjonene økonomisk høyre-venstre og frihetlig-autoritær. På vekst-verndimensjonen fremstår partiene svært identiske. Forskjellene de to partiene i mellom vises spesielt godt på den økonomiske politikken og på den frihetlige-autoritære vektleggingen. SPD fremstår med en markant venstreøkonomisk og frihetlig vektlegging. CDU/CSU fremstår som et parti med en liten overvekt av høyreøkonomi og autoritære verdier

6 Konklusjon

Empirien som foreligger ligger til grunn for oppgavens samlede konklusjoner. Oppgavens overordnede problemstilling lød følgende:

«Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de konservative partiene i de fire landene, og hva kan forklare disse forskjellene?»

Basert på problemstillingen vil jeg forsøke å trekke konklusjonen basert på empirien som foreligger for partienes plasseringer på de fire konfliktlinjene oppgaven har tatt for seg. Den samlede gjennomsnittsfrekvensen (tabell 4.1) på den økonomiske høyre-venstredimensjonen tilsier at de fire konservative partiene alle har en høyreøkonomisk plassering i sine partiprogrammer. Likhetene partiene i mellom vises basert på dette. Ulikhetene, og hva som kan forklare disse, baserer seg i større grad på den nasjonale konteksten, og partienes ulike vektlegging. Tiårstrendene gir et bilde av partier som i stor grad endrer sin politiske tilnærming til økonomisk politikk, basert på ulike tiår. Disse trendene illustrerer hvordan partier hele tiden er i endring. Partiprogramanalysen gir innblikk i partienes vektlegging. Selv om Høyre har en sterkere høyreøkonomisk vektlegging enn Det republikanske parti, tilsvarer ikke dette at Høyre som parti i større grad er mer høyreøkonomisk enn Det republikanske parti. Det tallene viser er at Høyres vektlegging det politiske spørsmålet er større. Dette er en faktor som gjelder for partiene som inngår i analysen og deres samlede vektlegging og plassering på de konfliktlinjene analysen omtaler. Enkeltindikatorer vil også ha en naturlig påvirkning på de endelige resultatene som foreligger.

Partienes likheter på den religiøse-sekulære konfliktlinjen illustreres ved gjennomsnittsfrekvensen i tabell 4.1. Tallene illustrerer at de fire partiene alle har en religiøs plassering, i forhold til den sekulære komponenten. Ulikhetene, og hva som skyldes dette, kan i større grad illustreres ved figur 4.2. Tallene viser retninger som tilsier at Det republikanske parti og CDU/CSU i større grad vektlegger religiøse temaer i sine partiprogrammer på 2000-tallet. De samme tallene gir bilde av en mer nedtonet religiøs trend for Høyre og Det konservative parti i samme tiår. Gjennomsnittsfrekvensen tilsier at partiene i stor grad er like på den religiøse-sekulære konfliktlinjen. De få forskjellene partiene i mellom oppstår i perioden fra 1970 – til 2000-tallet. De lave verdiene partiene får på denne konfliktlinjen kan forklares ved operasjonaliseringen av dimensjonen. Samtidig så behøver ikke dette bety at vektleggingen er lav, da den inngår i et samlet partiprogram. Nevnes religiøse setninger 3 % av det samlede 100 % kan dette tyde på at vektleggingen for temaet er høyt, i lys av

partiprogrammet.

Ulikhetene mellom partiene illustreres ved tabell 4.1 på den frihetlig-autoritære fullversjonen. Det republikanske parti fremstår som det klareste talerøret for autoritære verdier. Av de fire partiene, er det Høyre i størst grad som har den sterkeste vektleggingen av frihetlige verdier. Det konservative parti og CDU/CSU fremstår jevnfordelte i vektleggingen. Disse ulikhetene kan tyde på at det eksisterer kulturelle forskjeller mellom de konservative partiene i USA og Vest-Europa. Det tyder også på kulturelle forskjeller mellom Høyre og henholdsvis Det konservative parti og CDU/CSU. De kulturelle forskjellene partiene i mellom kan knyttes til de nypolitiske verdikonfliktene, og i hvilken grad disse er implementert i det nasjonale samfunnet. Partienes likheter på konfliktlinjen er større basert på resultatene som foreligger av konfliktlinjens kortversjon (tabell 4.1). Kortversjonen måler i større grad spesifikke aspekter på konfliktlinjen, i forhold til fullversjonens brede og generelle mål. De spesifikke målene på kortversjonen er med på å redusere ulikhetene på fullversjonen.

Partienes plasseringer på den grønne dimensjonen gir et bilde av likheter. Basert på gjennomsnittsfrekvensen i tabell 4.1 er Høyre det eneste av de fire partiene som har større vektlegging av vekst fremfor miljøvern i sine partiprogrammer. Forskjellene er dog marginale, og tidstrenden i figur 4.5 gir et bilde av at alle de fire partiene i større grad har, med få unntak, hatt fokus på miljøvern fra 1960-tallet og frem til 2000-tallet.

For å vende tilbake til oppgavens overordnede problemstilling, fremstår de fire konservative partiene samlet på flere konfliktlinjer. De største likhetene finnes på vektleggingen av den religiøse-sekulære dimensjonen, og den grønne dimensjonen. De konservative partiene fremstår alle som partier som vektlegger religiøse temaer fremfor sekulære. De fremstår også som partier som ligger nær jevnfordelingen i vektleggingen av den samlede grønne dimensjonen. Likheter forekommer også på den økonomiske høyre-venstredimensjonen, men her er forskjellene i vektleggingen større. De største ulikhetene mellom de konservative partiene vises på den frihetlig-autoritære fullversjonen. Spesielt polariserte er resultatene for henholdsvis Det republikanske parti og Høyre som fremstår som to motpoler. Plasseringene tyder på store kulturelle og politiske forskjeller mellom den amerikanske og vesteuropeiske konservatismen, basert på fullversjonens generelle mål.

Basert på empirien som ligger til grunn, vil jeg argumentere for at de konservative partiene fremstår nær identiske på enkelte konfliktlinjer, og ulike på andre. Tidstrendene analysen baserer seg på gir et bilde av partier i kontinuerlig endring. De konservative partiene

har ulike særtrekk og plasseringer, men analysene gir bilde av fire partier trygt plassert blant den konservative partifamilien.

Litteraturliste

© Forfatter

År

Tittel

Forfatter

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Litteraturliste

- Aardal, Bernt (red.) (2003): *Velgere i villrede – En analyse av stortingsvalget 2001*. Oslo: N.W. Damm & Søn AS
- Adcock, Robert og David Collier (2001). “Measurement Validity: A Shared Standard for Qualitative and Quantitative Research”, *American Political Science Review* 95: 529-546.
- Bale, Tim (2010): *The Conservative Party – From Thatcher to Cameron*. Cambridge: Polity Press
- Benoit, Kenneth og Michael Laver (2007a): “Estimating party policy positions: Comparing expert surveys and hand-coded content analysis”, *Electoral Studies* 26 (1): 90-107
- Benoit, Kenneth og Michael Laver (2007b): “Benchmarks for text analysis: A response to Budge and Pennings”, *Electoral Studies* 26 (1): 130-135.
- Bratberg, Ø. (2012a): STV 4020: Dokumentundersøkelser: samfunnsvitenskapelige tilnærminger. Forelesning. Oslo: Institutt for statsvitenskap. Høsten 2012.
- Bratberg, Ø. (2012b): STV 4020: Idé- og ideologianalyse & kvantitativ innholdsanalyse. Forelesning. Oslo: Institutt for statsvitenskap. Høsten 2012.
- Budge, Ian, Hans-Dieter Klingemann, Andrea Volkens, Judith Bara og Eric Tanenbaum (red.) (2001): *Mapping Policy Preferences. Estimates for Parties, Electors and Governments 1945-1998*. Oxford: Oxford University Press.
- Budge, Ian (2001a): “Validating Party Policy Placement”, *British Journal of Political Science* 31 (1): 210-223.
- Budge, Ian (2001b): “Theory and measurement of party policy positions”, s. 75-90 i Ian Budge, Hans-Dieter Klingemann, Andrea Volkens, Judith Bara og Eric Tanenbaum (red.): *Mapping Policy Preferences – Estimates for Parties, Electors, and Governments 1945 – 1998*. Oxford: Oxford University Press.
- Budge, Ian og Judith Bara (2001): “Manifesto-based research: A critical review”, s.51-73 i Ian Budge, Hans-Dieter Klingemann, Andrea Volkens, Judith Bara og Eric Tanenbaum (red.): *Mapping Policy Preferences – Estimates for Parties, Electors, and Governments 1945 – 1998*. Oxford: Oxford University Press.
- Budge, Ian og Paul Pennings (2007): “Do they work? Validating computerized word frequency estimates against policy series”, *Electoral Studies* 26 (1): 121-129
- Clemens, Clayton M. (2009). “Modernisation or Disorientation? Policy Change in Merkel's CDU”, *German Politics* 18 (2): 121-139,
- Clemens, Clayton M. (2013): ”Beyond Christian Democracy? Welfare State Politics and Policy in a Changing CDU”, *German Politics* 22 (1-2): 191-211

Dalton, Russell J. (2008): "Economic, environmentalism and Party alignments. A note on partisan change in advanced industrial democracies", *European Journal of Political Research* 48 (2): 161-175.

Flanagan, Scott C. & Aie-Rie Lee (2003): "The New Politics, Culture Wars, and The Authoritarian-Libertarian Value Change in Advanced Industrial Democracies", *Comparative Political Studies* 36 (3): 235-270

Hearl, Derek J. (2001): "Checking the Party Policy Estimates: Reliability", s.111-125 i Ian Budge, Hans-Dieter Klingemann, Andrea Volkens, Judith Bara og Eric Tanenbaum (red.): *Mapping Policy Preferences – Estimates for Parties, Electors, and Governments 1945 – 1998*. Oxford: Oxford University Press.

Isaksen, Torbjørn R. (2008): *Høyre om! For en ny konservatisme*. Cappelen Damm.

Inglehart, Ronald, & Scott C. Flanagan (1987), "Value Change in Industrial Societies", *The American Political Science Review*, 81 (4): 1289-1319

Jakobsen, Tor G, Toril Aalberg og Ida Ø. Heggem (2012): "Makrofaktorer og offentlig opinion: En gjennomgang av forskning på økonomiske venstre-høyre-holdninger". *Sosiologisk tidsskrift* 4 (20): 339-359

Keman, Hans (2007): "Experts and manifestos: Different sources – Same results for comparative research?" *Electoral Studies* 26 (1): 76-89

Klemmensen, Robert, Sara Binzer Hobolt og Martin Ejnar Hansen (2007): "Estimating policy positions using political texts: An evaluation of the Wordscores approach". *Electoral Studies* 26 (4): 746-755

Knutsen, Oddbjørn (1995), "The Impact of Old Politics and New Politics Value Orientations on Party Choice: A Comparative Study": *Journal of Public Policy* 15 (1): 1-63

Knutsen, Oddbjørn (2004): *Social Structure and Party Choice in Western Europe*. Palgrave Macmillan

Knutsen, Oddbjørn og Staffan Kumlin (2005). "Value Orientations and Party Choice", i Jacques Thomassen (red.). *The European Voter*. Oxford: Oxford University Press

Knutsen, Oddbjørn (2009). "Regions, social structure and value orientations: a comparative study of 15 West European countries", *European Political Science Review* 1 (3): 401-434

Knutsen, Oddbjørn (2010) "The Regional Cleavage in Western Europe: Can Social Composition, Value Orientations and Territorial Identities Explain the Impact of Region on Party Choice"?, *West European Politics* 33 (3): 553-585

Knutsen, O. (2012a): Forskningsmetodiske prinsipper 1. Forelesning STV4020. Forelesning. Oslo: Institutt for statsvitenskap. Høsten 2012.

Knutsen, O. (2012b): Forskningsmetodiske prinsipper 2, del 2 Forelesning STV4020. Forelesning. Oslo: Institutt for statsvitenskap. Høsten 2012.

Knutsen, O. (2013a): Forelesning 2: Storbritannia: New Labour og koalisjonsregjeringen. Forelesning. Oslo: Institutt for statsvitenskap. Våren 2013.

Knutsen, O. (2013b): Forelesning 3: Tyskland: Partipolitisk fragmentering og ulike regjeringsformasjoner. Forelesning. Oslo: Institutt for statsvitenskap. Våren 2013.

Laver, Michael og John Garry (2000): "Estimating policy positions from Political Texts", *American Journal of Political Science* 44 (3): 619-634

Lees, Charles (2013): "Christian Democracy is Dead; Long Live the Union Parties: Explaining CDU/CSU Dominance within the German Party System", *German Politics* 22 (1-2): 64-81

McDonald, Michael D. og Silvia M. Mendes (2001): "Checking the Party Policy Estimates: Convergent Validity", s.127-141 i Ian Budge, Hans-Dieter Klingemann, Andrea Volkens, Judith Bara og Eric Tanenbaum (red.): *Mapping Policy Preferences – Estimates for Parties, Electors, and Governments 1945 – 1998*. Oxford: Oxford University Press.

McDonald, Michael D, Silvia M. Mendes og Myunghee Kim (2007): "Cross-temporal and cross-national comparisons of party left-right positions", *Electoral Studies* 26 (1): 62-75.

Neuendorf, Kimberly, A.(2002): *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Rourke, Liam og Terry Anderson (2004): Validity in quantitative content analysis. *Educational Technology Research and Development* 52 (1): 5-18

Turner, Ed , Simon Green & William Paterson (2013): "Introduction: Understanding the Transformation of the CDU", *German Politics* 22 (1-2): 1-15

Volkens. Andrea (2001): "Quantifying the Election Programmes: Coding Procedures and Controls", s. 93-109 i: Budge, Ian, Hans-Dieter Klingemann, Andrea Volkens, Judith Bara og Eric Tanenbaum (red.) : *Mapping Policy Preferences. Estimates for Parties, Electors and Governments 1945-1998*. Oxford: Oxford University Press.

Volkens, Andrea (2007): "Strengths and weaknesses of approaches to measuring policy positions of parties". *Electoral Studies* 26 (1): 108-120

von Beyme, Klaus. (1985): *Political Parties in Western Democracies*. Aldershot: Gower Publishing Company Limited.

Internettkilder:

Allison, Lincoln: conservatism, I Iain McLean & Alistair McMillan (2009): *The Concise Oxford Dictionary of Politics (3 ed.)* Oxford University Press: Oxford:
<<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199207800.001.0001/acref-9780199207800-e-276?rskey=3HgOml&result=1>> [Lesedato 10.12.2013]

Cannon, John (2009): *A Dictionary of British History*. Oxford University Press: Oxford
<<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199550371.001.0001/acref-9780199550371-e-878?rskey=WVM8dA&result=5>> [Lesedato 25.11.2013]

Christian Democratic Union (CDU). (2014). In *Encyclopaedia Britannica*. Hentet fra:
<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/115109/Christian-Democratic-Union>>
[Lesedato 05.01.2014]

Coleman, Bruce: Conservative Party, i John Cannon (2009): *The Oxford Companion to British History*. Oxford University Press: Oxford
<<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199567638.001.0001/acref-9780199567638-e-1091?rskey=WVM8dA&result=6>> [Lesedato 03.12.2013]

conservatism. (2014). In *Encyclopaedia Britannica*. Hentet fra
<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/133435/conservatism>> [Lesedato 11.10.2013]

Conservative Party. (2014). In *Encyclopaedia Britannica*. Hentet fra
<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/133481/Conservative-Party>> [Lesedato 27.01.2014]

Det konservative partis hjemmesider: Miljøvern:
<http://www.conservatives.com/Policy/Where_we_stand/Environment.aspx>

Det konservative partis hjemmesider: Policy
<<http://www.conservatives.com/Policy.aspx>>

Det republikanske partis hjemmesider:
<<http://www.gop.com/our-party/>>

Det republikanske partis plattform av 2012:
<<http://www.gop.com/wp-content/uploads/2012/08/2012GOPPlatform.pdf>>

Ekelberg, Dag (2008). Den sosiale markedsøkonomien, *Minerva*, 9. desember:
<<http://www.minervanett.no/den-sosiale-markeds%C3%B8konomien/>> [Lesedato 05.05.2014]

Georgetown University: Berkley Center (2012): *2012 Republican Platform on Religion in the Public Sphere*: 27. august:
<<http://berkleycenter.georgetown.edu/resources/quotes/2012-republican-platform-on-religion-in-the-public-sphere>> [Lesedato 13.01.2014]

Høyres hjemmeside om finanspolitikk:
<http://www.hoyre.no/www/politikk/hva_mener_hoyre_om/finans/finanspolitikk/>

Høyres hjemmeside om kirken:
<http://www.hoyre.no/www/politikk/hva_mener_hoyre_om/kultur_og_kirke/kirken/>

Høyres hjemmeside om miljøvern:
<http://www.hoyre.no/www/politikk/hva_mener_hoyre_om/energi_og_miljo/miljovern/>

Høyres hjemmeside om religion og livssyn:
<<http://www.hoyre.no/www/aktuelt/arkivartikler/2012/Religion+og+livssyn+skal+ha+en+sentral+plass+i+samfunnet.d25-TMBrU4o.ips>>

Høyres hjemmeside om skatter og avgifter:

<http://www.hoyre.no/www/politikk/hva_mener_hoyre_om/okonomi/skatter_og_avgifter/>

Høyres hjemmeside om statlig eierskap:

<http://www.hoyre.no/www/politikk/hva_mener_hoyre_om/okonomi/statlig_eierskap/>

Høyres hjemmeside om økonomi:

<http://www.hoyre.no/www/politikk/hva_mener_hoyre_om/okonomi/>

Høyres prinsippprogram av 2008:

<http://www.hoyre.no/www/politikk/hoyres_programmer/H%C3%B8yres+prinsippprogram.d25-TwdrWW3.ips>

Isaksen, Torbjørn Røe (2006): Kamp om konservatismens sjel — i rødt, hvitt og blått, *Minerva*, 4. oktober:

<<http://www.minervanett.no/kamp-om-konservatismens-sjel-i-rdt-hvitt-og-bltt/>> [Lesedato 18.09.2013]

Isaksen, Torbjørn Røe (2010): Det imperfektes politikk, *Minerva*, 27. januar:

<<http://www.minervanett.no/det-imperfektes-politikk/>> [Lesedato 14.11.2013]

Jones, Nelson (2013): Britain's Religious Right: myth or reality? *New Statesman*, 1. februar:

<<http://www.newstatesman.com/politics/2013/02/britains-religious-right-myth-or-reality>> [Lesedato 25.01.2014]

Laderman, Gary (2013): America's Religious Future: Dechristianization (Not Secularization). *The Huffington Post*, 22. Juli:

<http://www.huffingtonpost.com/gary-laderman/religion-in-america_b_3632516.html> [Lesedato 12.01.2014]

Manifesto Research Group/Comparative Manifestos Project (MRG/CMP):

<<https://manifesto-project.wzb.eu/information/information>>

Palmowski, Jan (2008): A Dictionary of Contemporary World History (3 ed.) Oxford: Oxford University Press:

<<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199295678.001.0001/acref-9780199295678-e-1981?rskey=DBAxCJ&result=9>> [Lesedato 02.12.2013]

Pierce, Andrew (2007): David Cameron pledges radical green shake-up, *The Telegraph*, 14. september:

<<http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/3306887/David-Cameron-pledges-radical-green-shake-up.html>> [Lesedato 04.02.2014]

postmaterialism. (2014). In *Encyclopaedia Britannica*. Hentet fra

<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1286234/postmaterialism>> [Lesedato 21.03.2014]

Republican Party. (2014). In *Encyclopaedia Britannica*. Hentet fra:

<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/498842/Republican-Party>> [Lesedato 29.11.2013]

Store Norske Leksikon: Høyre:
<<http://snl.no/H%C3%B8yre>> [Lesedato 25.10.2013]

Store Norske Leksikon: Konservatisme:
<<http://snl.no/konservatisme>> [Lesedato 28.10.2013]

Tooley, Mark (2012): A Secularizing America? *The American Spectator*, 10. Oktober:
<<http://spectator.org/articles/34640/secularizing-america>> [Lesedato 12.01.2014]

Uthaug, Geir (2013): Konservatisme som sivilisasjonsbærer, *Minerva*, 11. juli:
<<http://www.minervanett.no/konservatisme-som-sivilisasjonsbaerer/>> [Lesedato 03.11.2013]

Manifesto-data:

Volkens, Andrea / Lehmann, Pola / Merz, Nicolas / Regel, Sven / Werner, Annika, with
Lacewell, Onawa Promise / Schultze, Henrike (2013): The Manifesto Data Collection.
Manifesto Project (MRG/CMP/MARPOR). Version 2013b. Berlin: Wissenschaftszentrum
Berlin für Sozialforschung (WZB)

Vedlegg 1

Variabelbeskrivelse

Økonomisk høyre-venstre

Venstre:

Variabel	Økonomisk venstre
per404 Economic planning	Favourable mentions of long-standing economic planning of a consultative or indicative nature, need for government to create such a plan.
per406 Protectionism: Positive	Favourable mentions of extension or maintenance of tariffs to protect internal markets; other domestic economic protectionism such as quota restrictions.
per409 Keynesian demand management	Demand-oriented economic policy; economic policy devoted to the reduction of depressions and/or to increase private demand through increasing public demand and/or through increasing social expenditures.
per412 Controlled Economy	General need for direct government control of economy; control over prices, wages, rents, etc; state intervention into the economic system.
per413 Nationalisation	Favourable mentions of government ownership, partial or complete, including government ownership of land
per415 Marxist Analysis	Positive references (typically but not necessary by communist parties) to the specific use of Marxist-Leninist terminology and analysis of situations which are otherwise uncodable. This category was not used for Austria 1945-1979, for Australia, Japan and the United States up to 1980; for Belgium, Ireland, The Netherlands and New

	Zealand up to 1981; for Italy and Britain up to 1983; for Denmark, Luxembourg and Israel up to 1984; for Canada, France and Sweden up to 1988.
per503 Social Justice	Concept of equality; need for fair treatment of all people; special protection for underprivileged; need for fair distribution of resources; removal of class barriers; end of discrimination such as racial or sexual discrimination, etc.
per504 Welfare State Expansion	Favourable mentions of need to introduce, maintain or expand any social service or social security scheme; support for social services such as health service or social housing. Note: This category excludes education.
per 701 Labour Groups: Positive	Favourable references to labour groups, working class, unemployed; support for trade unions; good treatment of manual and other employees.

Høyre:

Variabel	Økonomisk høyre
per303 Governmental and administrative efficiency	Need for efficiency and economy in government and administration; cutting down civil service; improving governmental procedures; general appeal to make the process of government and administration cheaper and more effective.
per401 Free enterprise	Favourable mentions of free enterprise capitalism; superiority of individual enterprise over state and control systems; favourable mentions of private property rights, personal enterprise and initiative; need for unhampered individual enterprises.
per402 Incentives	Need for wage and tax policies to induce enterprise; encouragement to start enterprises; need for financial and other incentives such as subsidies.

per407 Protectionism: Negative	Support for the concept of free trade; otherwise as 406, but negative.
per414 Economic Orthodoxy	Need for traditional economic orthodoxy, e.g. reduction of budget deficits, retrenchment in crisis, thrift and savings; support for traditional economic institutions such as stock market and banking system; support for strong currency.
per505 Welfare state limitation	Limiting expenditure on social services or social security; otherwise as 504, but negative.
per702 Labour Groups: Negative	Abuse of power of trade unions; otherwise as 701, but negative.
per704 Middle class and professional groups	Favourable references to middle class, professional groups, such as physicians or lawyers; old and new middle class.

Religiøs-sekulær

Sekulær:

Variabel	Sekulær
per604 Traditional morality: negative	Opposition to traditional moral values; support for divorce, abortion etc.; otherwise as 603, but negative.

Religiøs:

per603 Traditional morality: positive	Favourable mentions of traditional moral values; prohibition, censorship and suppression of immorality and unseemly behaviour; maintenance and stability of family; religion.
---------------------------------------	---

Frihetlig-autoritær (fullversjon)

Frihetlig:

Variabel	Frihetlig
per105 Military: Negative	Favourable mentions of decreasing military expenditures; disarmament; "evils of war"; promises to reduce conscription, otherwise as 104, but negative.
per201 Freedom and Human rights	Favourable mentions of importance of personal freedom and civil rights; freedom from bureaucratic control; freedom of speech; freedom from coercion in the political and economic spheres; individualism in the manifesto country and in other countries.
per202 Democracy	Favourable mentions of democracy as a method or goal in national and other organisations; involvement of all citizens in decision-making, as well as generalised support for the manifesto country's democracy.
per502 Culture	Need to provide cultural and leisure facilities including arts and sport; need to spend money on museums, art galleries etc.; need to encourage worthwhile leisure activities and cultural mass media.
per506 Education expansion	Need to expand and/or improve educational provision at all levels. This excludes technical training which is coded under 411.
per602 National way of life: Negative	Against patriotism and/or nationalism; opposition to the existing national state; otherwise as 601, but negative.
per607 Multiculturalism: Positive	Cultural diversity, communalism, cultural plurality and pillarisation; preservation of autonomy of religious, linguistic heritages within the country including special educational provisions.
per705 Underprivileged minority group	Favourable references to underprivileged minorities who are defined neither in economic nor in demographic terms, e.g. the handicapped, homosexuals, immigrants, etc.

Autoritær:

Variabel	Autoritær
per104 Military: Positive	Need to maintain or increase military expenditure; modernising armed forces and improvement in military strength; rearmament and self-defence; need to keep military treaty obligations; need to secure adequate manpower in the military; importance external security.
per305 Political Authority	Favourable mentions of strong government, including government stability; manifesto party's competence to govern and/or other party's lack of such competence.
per507: Education limitation	Limiting expenditure on education; otherwise as 506, but negative.
per601 National way of life: Positive	Appeals to patriotism and/or nationalism; suspension of some freedoms in order to protect the state against subversion; support for established national ideas.
per605 Law and order: Positive	Enforcement of all laws; actions against crime; support and resources for police; tougher attitudes in courts; importance of internal security.
per608 Multiculturalism: negative	Enforcement or encouragement of cultural integration; otherwise as 607, but negative.

Den grønne dimensjonen

Vern:

Variabel	Vern
per416 Anti-growth economy	Favourable mentions of anti-growth politics and steady state economy; sustainable development. This category was not used for Austria 1945-1979, for Australia, Japan and the United States up to 1980; for Belgium, Ireland, The Netherlands and New Zealand up to 1981; for Italy and Britain up to 1983; for

	Denmark, Luxembourg and Israel up to 1984; for Canada, France and Sweden up to 1988; and for Norway up to 1989. Test codings, however, have shown that parties before the beginning of the 1990s hardly ever advocated anti-growth policies.
per501 Environment protection	Preservation of countryside, forests, etc.; general preservation of natural resources against selfish interests; proper use of national parks; soil banks, etc; environmental improvement.

Vekst:

Variabel	Vekst
per410 Productivity	Need to encourage or facilitate greater production; need to take measures to aid this; appeal for greater production and importance of productivity to the economy; increasing foreign trade; the paradigm of growth

Vedlegg 2

År for partiprogrammene

Høyre og Arbeiderpartiet: 1945, 1949, 1953, 1957, 1961, 1965, 1969, 1973, 1977, 1981, 1985, 1989, 1993, 1997, 2001, 2005 og 2009.

Det republikanske parti og Det demokratiske parti: 1948, 1952, 1956, 1960, 1964, 1968, 1972, 1976, 1980, 1984, 1988, 1992, 1996, 2000, 2004 og 2008.

Det konservative parti og Labour: 1945, 1950, 1951, 1955, 1959, 1964, 1966, 1970, 1974, 1974, 1979, 1983, 1987, 1992, 1997, 2001 og 2005.

CDU/CSU og SPD: 1949, 1953, 1957, 1961, 1965, 1969, 1972, 1976, 1980, 1983, 1987, 1990, 1994, 1998, 2002, 2005 og 2009.